

Twente Genealogisch 2023

Kwartaalblad van de
afdeling Nationaal-Twente
Nummer 1 - 2023

Wagenmakerij Van den Barg

Door Marieken Scholten-Sijes

Als u vanaf het voorplein van kasteel Twickel, oversteekt en tussen de weilanden doorwandelt, loopt u op het Bornse Voetpad. Vlak voordat dit pad overgaat van geplaveid in een zandweg, ziet u aan uw linkerhand een boerderij liggen. De Bornehoeve. Aan de rechterkant van de weg, hangt een bord

“Wagenmakerij sinds 1872”. Achter de boerderij is in een grote schuur te zien hoe vroeger wagens en koetsen werden gemaakt. Men hield zich alleen met houtbewerking bezig.

Er werden echter steeds minder houten wagens gemaakt. De firma moderniseerde en legde het accent op carrosseriebouw. In 1972 verhuisde het bedrijf naar het industrieterrein van Delden.

Bleef de wagenmakerij met alles erop en eraan. Met de gereedschappen, bouwtekeningen en houten karren.

Bron: Twickelblad 2004-1.

<https://www.twickelblad.nl/flipbook-2004-1/#1>

www.drukkerijveltman.nl

drukkerij veltmann bv

UW PARTNER IN DRUKWERK

Sinds 1981 produceren wij een breed pakket drukwerk, van ansichtkaart, affiche, huisstijl tot een fullcolour brochure.

Het vervaardigen van kunstkaarten, artiestenkaarten, ansichtkaarten, uitnodigingen, brochures en posters is onze specialiteit. Van ontwerp tot eindproduct, alles wordt door ons verzorgd. Zowel in kleine als grote oplagen.

Wij drukken met persoonlijke aandacht voor uw drukwerk en geven u advies voor het beste eindresultaat!

 FSC
www.fsc.org
PEFC-C02915

 ISO 9001
BUREAU VERITAS
Certification
01 14 00 00 1

 @drukveldmann

 www.facebook.com/drukkerijveltman

Kwartaalblad van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Twente, 39e jaargang 2023 nr. 1

Inhoudsopgave

Gedachten over Twente Genealogisch	p. 2
De Joodse gemeenschap in Losser	p. 2
Dood van een zwerver	p. 5
Een bijzondere gebeurtenis	p. 5
EEN DELINQUENT IN DE FAMILIE	p. 7
Boeven in de familie	p. 12
Wat is er gebeurd met Jean Snuverink?	p. 13
Bestellen documenten bij Collectie Overijssel (HCO)	p. 14
Persbericht lezing Els Elenbaas op 15-04-2023	p. 15
Concept Jaarverslag afdeling Twente 2022	p. 16
Uitnodiging Afdelingsledenvergadering 2023/1	p. 17
Index van TG 2022	p. 18
Colofon	p. 20

Gedachten over Twente Genealogisch

Door: Marieken Scholten-Sijes

De NGV verkeerd financieel in zwaar weer. Dit als gevolg van malversaties in het verleden bij de ICT werkzaamheden. Maar, en vooral, door het teruglopend aantal leden.

Dit heeft gevolgen voor de begroting van onze afdeling. En op onze begroting drukken de kosten voor het publiceren van Twente Genealogisch (TG) zwaar. Ruw geschat zo'n € 2200,- per jaar. Dat maakt tweederde van onze begroting uit. Voor 2023 hebben we deze gelden nog gekregen, maar wat de toekomst brengt? Daar komt bij dat het ledental van de afdeling is teruggelopen naar 217 leden en 23 bijkomende. Voor het verzenden van partijenpost moet de partij uit minstens 250 stukken bestaan.

Alleen door het verzenden van TG naar bibliotheken en aanverwante (heemkunde) verenigingen, komen we nog aan dit aantal.

Het zwaard van Damocles hangt boven het fysiek

uitgeven van TG. Het kan zomaar zo zijn dat we een van de volgende jaren over moeten gaan op een digitaal blad. Al met al geen zonnige toekomst.

TG wordt momenteel maar door een paar personen vol geschreven. Soms worden er spontaan enige artikelen ingezonden, waar we uiteraard erg blij mee zijn. Op onze uitgaven van 2022 kregen we een aantal lovende complimenten.

Maar we zouden meer willen. Willen weten hoe u over TG denkt, en wat u misschien mist. En misschien komt bij u ook spontaan de behoefte op om een "stukkie" te schrijven. Laat het ons weten. Wij zouden daar erg blij mee zijn.

Reacties graag naar de eindredacteur van Twente Genealogisch: Hennie Scholten.
(hennie.scholten@home.nl)

De Joodse gemeenschap in Losser

Door: Frans Jacobs, Losser

In Losser heeft altijd maar een kleine joodse gemeenschap bestaan. Dat is niet verwonderlijk. Tot ver in de 18de eeuw waren joden hier niet erg gewenst. Zo mochten joden zich bijvoorbeeld in Deventer en Zutphen tot 1796 niet of nauwelijks vestigen. Ook in Losser was dat het geval getuige een zaak voor het dros-tergericht van 24 september 1769:

De Jode Elias Moses, zonder..... voor ongev. 3 maanden getrouwt aan de wed. van Salomon heeft een paar mensen, man en vrouw, in huis genomen zonder order of voorkennis van de Heer Drost of Richter. Hij zou voorwenden dat het zijne vader en moeder is dog dat moet bewezen worden en is dan nog niet gepermitteerd zonder borgstelling etc.

Je kon dus als jood ook niet zomaar in Losser komen wonen. Overigens schrijven de zettters van Losser op 3 oktober van dat jaar dat de Jode Elias zo lang als zij (de zettters) leefden al in Losser woonde. Dat was kennelijk een steuntje in de rug voor Elias.

Landbezit was hun verboden en zelfs winkelnering was voor hen taboe. Dat alles veranderde pas tijdens

de Bataafsche Republiek toen zij gelijke burgerrechten kregen. Een van beroepen die zij daarvoor konden uitoefenen was de ambulante handel bijvoorbeeld in tweedehands kleding (de "voddenjood"). Ook verdienden zij vaak de kost als slachter bij huisslachten, marskramer of als rondtrekkend schoenlapper.

De oudste Joodse inwoners van Losser

In haar dagboek schrijft Aleida Leurink dat op 23 december 1740 Pint de jode is begraven. Vlak bij de Losserse molen was toen al een joods begraafplaatsje. Joden zijn uiteraard niet terug te vinden in kerkelijke retroacta als doop-, trouw- en begraafboeken. In Losser was ook geen synagoge en dus kunnen we alleen uit belastingstukken, kooppenningen, volkstellingen en grafstenen iets over hen leren.

In 1748 is er een volkstelling en in het dorp wonen twee joodse families. De eerste familie is van Jode Comperig en zijn vrouw Rebecca. Zij hebben in 1748

nog geen kinderen en zijn arm. Zij verhuizen naar Borken. Daar wordt in 1777 ene Simon Gomprich Meijer geboren. Onduidelijk is of hij een zoon of kleinzoon van Rebecca is. Hoe dan ook, hij komt naar Losser waar hij trouwt op 20 juni 1815 met de uit Borken afkomstige Schiffere Salomon. Zij krijgen in Losser drie kinderen die bij de burgerlijke stand staan ingeschreven als Gomprich.

Zowel Simon als Schiffere overlijden in Losser (resp in 1832 en 1853). Hun kinderen overlijden in Rijssen. Daarmee is de familie Gomprich dus uit Losser verdwenen.

De tweede familie in 1748 was die van Jode Meyer en zijn vrouw Helena. Zij hebben een oudere (>10 jaar) zoon Isaac en hun oude moeder Frigaje woont bij hen in. Op deze familie, die bijna drie eeuwen in Losser gewoond heeft, komen we later uitvoerig terug.

Een andere joodse inwoner in de 18de eeuw, maar van na de volkstelling van 1748, was de arme schoenlapper Isak Heijman. Op 15 oktober 1762 was hij in het huis van Jacob Hulst schoenen aan het maken en krijgt ruzie over een rekening met Geert Mulderink. Geert heeft hem daarbij geschopt en geslagen. Hij was zo arm dat de drost van Twente de zetters van Losser in 1790 opdracht gaf om een huisje voor hem te regelen in het dorp. Hoe dat allemaal is misgelopen heb ik eerder beschreven in "Van de Hooge Heeren en de arme Jood (Oet Dorp en Marke 2009 -4). Hij wordt in 1791 weer uit zijn huisje gezet en verblijft dan in deplorabele toestand in een hutje in de Marke. In de volkstelling van 1795 komen we hem niet meer tegen.

Joodse inwoners in de 18de, 19de en 20ste eeuw.

Bij de volkstelling van 1795 vinden we vier joodse families in Losser.

1 De familie van Calmon Bernardus. Hij wordt in 1771 in Losser geboren. Bij zijn overlijden op 26 februari 1844 wordt hij winkelier genoemd. Hij was gehuwd met Hanna Mozes Weinberg, afkomstig uit Halteren (*1776). Zij overlijdt op 26 december 1843 in Losser. Bij de volkstelling van 1795 wordt vermeld dat Calmon Bernardus met 4 personen in één huis woont. Misschien zijn dat zijn vrouw en pleegkind David Meijer en een dienstbode? Calmon Bernardus koopt op 9 december 1799 van de erfgenamen Keller een huis en hof gelegen in het dorp Losser voor fl 1500,--. In het huis van Calmon werden joodse gebedsdiensten gehouden.

Uit het register van naamsverandering uit 1811 blijkt dat Calmon Bernardus dan als achternaam "Reine" kiest.

2 De familie van Jacob Wolf. Hij was handelsman. In zijn huis wonen 2 personen. Als Jacob marskramer is geweest dan is het enigszins begrijpelijk dat hij als achternaam in 1811 de naam "Hardloper" kiest! Hij overlijdt 28 februari 1812, oud 60 jaar en zijn overlijden is aangegeven door Calmon B.Reine. We komen hem verder niet tegen in de Losserse geschiedenis.

3 De weduwe van Isaac Meijer. Als beroep wordt opgegeven slagter. De opgave aan Hermannus Bonke voor de volkstelling gebeurt door Levi Meyer. Er wonen dan 3 personen in haar huis.

4 Ook Jode Heyman is slagter. De opgave geschiedt door David Heyman en in hun huis wonen 5 personen.

Daarmee komt het totaal aantal joodse inwoners in Losser in 1795 op 15 personen. We brengen de laatste twee families nader in kaart.

De familie Meijer, die hun naam in 1811 laten veranderen in Goldsmid.

Rond 1700 wordt in Losser Meijer Isak (I) geboren. Hij huwt met Helena Moses en zij krijgen 3 kinderen Gomprich (* 1735), Sophia (*1737) en Isak (*1739). Maar Helena komt te overlijden en Isak hertrouwt op 23 mei 1747. Aleida Leurink schrijft in haar dagboek "Jode Meijer trouwt, regen". Isak trouwt dan dus voor de tweede keer, nu met Sibilla Meijer. Bij haar krijgt hij nog zes kinderen: Salomon (*1748), hij was kramer en ging met zijn handeltje langs de deur. Hompesch (zie IIa), Benjamin (*1764), Levi (*1765), Helene (*1766) en Abraham (Zie IIb). We zagen al dat er in 1748 bij de volkstelling Jode Meyer en zijn vrouw Helena een zoon Isaac hadden en dat hun oude moeder Frigaje bij hen in woonde.

Nu is het zo dat de datum van publicatie van de volkstelling niet dezelfde is als die waarop de telling verricht is. In de telling staat Helena nog vermeldt als echtgenote van Isak maar in 1748 was dat dus Sibilla geworden. Dat levert verwarring.

Van deze hele kinderschaar komen we niet veel meer tegen in Losser, behalve van Hompesch (IIa) en Abraham (IIb). Ook Isak(I) komen we later niet meer tegen in Losser.

Ila Hompesch Meijer, in 1762 geboren in Losser en gehuwd met Sara Meijer uit Stadlohn. Hij wordt ook Gompel of Mordechai genoemd. Hij was koopman en winkelier. Hun kinderen waren: Helena (*1801), Schöne (*1803), Sophia (*1806), Ertelina (*1809), Bille (*1812, heeft slechts 6 dagen geleefd), Maurits (*1812, (tweelingbroer van Bille, hij heeft slechts 16 dagen geleefd), Betje (*1813) en Meijer (Zie IIIa) Hij is de tweelingbroer van Betje. Bij Betje en Meijer, geboren na 1811, zien we de naamsverandering, zij heetten vanaf hun geboorte Goldsmit.

Hompesch Meijer koopt in 1810 een huis (no 20 aan het kerkhof in het dorp Losser) van de predikant J.H. Hulsken.

Hompesch en Sara zijn beiden begraven in Losser. Op hun grafstenen stond in het Hebreeuws:

Een telg en spruit uit zijn familie. /Zijn daad Jegens ons is Tot praal, /Zijn handelingen Verheven, /Zijn wegen Alle Rechtschapen. /Is dat niet de overledene, de geachte heer Mordechai /Goempel, zoon van de geachte heer Mei'ër. /Zijn ziel steeg op naar de hemel /op donderdag zes Nisan en hij werd begraven /zondag 9 ervan 5515. (9 april 1836)

Dit is de plaats van rust/ De dagen van jouw rouw zijn voorbij. / Welnu, rust van je verdriet. / En daarna zul je eer ontvangen. / Is dat niet de dame mevrouw / Sercha, dochter van de geachte heer Me'ier / echtgenote van

Goempel. / Zij overleed op zondag 23 Sjevat 5598 / en werd begraven dinsdag 25 ervan, (18 februari 1838)

IIIa Meijer Goldsmit was koopman en winkelier. Hij was op 9 maart 1813 in Losser als één van een tweeling geboren en huwde op 1 oktober 1845 in Losser met Sara Meijer, geboren in Lengerich. (De familie Meijer had kennelijk banden met Duitse families. Ook Meijer's moeder en grootmoeder, een tante en een nicht kwamen uit Duitsland). Meijer en Sara kregen zeven kinderen. Twee werden levenloos geboren, drie

stierven rond hun eerste levensjaar en twee kinderen, Hanna en Abraham zijn weliswaar in Losser geboren maar er is geen huwelijk- of overlijdensakte van hen hier te vinden. Ook is er op de Losserse begraafplaats geen grafsteen van hem te vinden. Kennelijk is dit deel van de familie Meijer/Goldsmit uit Losser vertrokken.

IIb Abraham Goldsmit. Hij was in 1777 in Losser geboren en overleed hier op 1 maart 1841.

Hij was gehuwd met Marianne Leiser, geboortig uit Hockerde en op 24 oktober 1825 overleden te Losser. Abraham was slager van beroep. Net als zijn broer Hompesch liet hij in 1811 zijn achternaam veranderen in Goldsmit. Uit zijn huwelijk worden acht kinderen geboren, vijf dochters en drie zoons. De meisjes zijn geen van allen erg oud geworden. De zoons Meijer en Ludwig verhuizen naar resp. Oldenzaal en Denekamp. Maurits blijft in Losser, ongehuwd. In 1870 overlijdt in Losser de laatste Goldsmit, dochter Sophia, en daarmee zijn de Goldsmit's uit Losser verdwenen.

Abraham en Marianne zijn beiden begraven in Losser en op hun grafstenen stonden de volgende teksten:

Hier is begraven / een man / van geloof en die rechtvaardigheid deed. / Het vrezen van zijn God was zijn schat. / Is dat niet Avraham, zoon van Me'ier, / die naar de hemel opging / op dinsdag 9 Adar en terugkeerde / tot zijn stof op de 11e dag / van het jaar 5601. (2 maart 1841)

Hier is verborgen / een vrouw wier wegen / wegen van lieflijkheid waren; en haar paden / vrede; de glorie van haar zonen / en haar dochters. Is het niet de bescheiden mevrouw Mirjam, dochter van de geachte heer / Eliëzer. Zij ging / naar haar eeuwigheid op de dag van de heilige sabbat / tien Marchesjwan en zij werd

begraven / bij het uitgaan van de heilige sabbat van het jaar 5586. (22 oktober 1825)

In het volgende nummer van TG beschrijft Frans Jacobs nog een aantal Joodse families uit Losser en de Joodse begraafplaats aldaar.

Dood van een zwerver

Door: Betsy en Lucas Hammink, Hengelo

In het nummer van september 2022 TG in lazen wij een artikel over ene Johannes ter Hammink, die in 1939 was overleden in Denekamp.

Hij leidde een zwervend bestaan, stond er in de overlijdensakte, maar men kende zijn ouders en zijn geboorteplaats. Het was ook bekend dat zijn vrouw was overleden en hij weduwnaar was.

Er werd door de redactie gevraagd of iemand iets meer wist. Een zwerver in 1939? Velen hadden al een klein pensioen in die dagen, waarom dus zwervend?

We waren aangenaam verrast want wij kenden de overledene uit onze stamboom. Het was familie.

En we willen graag een aanvulling geven over hem.

De familie ter Hammink vertrok lang geleden naar Duitsland, een broer en een zus van Johannes zijn daar ook geboren.

De ouders van Johannes, Martinus ter Hammink en Christina Grobben, zijn beiden overleden in Duitsland. Martinus in Emsdetten, Christina Grobben, zijn vrouw in Ibbenbüren.

Johannes trouwde op 09-07-1886 te Lonneker met Maria Magdalena Faber, zij was geboren op 22-07-

1862 in Reiners, Dld. Ze overleed op 03-08-1900 in Munster, Duitsland.

Ze kregen vier kinderen, de oudste Theresia Albertina werd geboren op 07-01-1891 in Munster. Ze werd kloosterzuster en overleed in 1981 in Tegelen.

Het tweede kind, Wilhelmina Theresia ter Hammink werd geboren 01-07-1895 in Munster en trouwde op 29-07-1916 in Hengelo met Derk Johannes van Essen, zij overleed op 30-03-1963 in Hengelo.

De zoon Ludwig ter Hammink, geboren 23-05-1898 in Munster, was in 1932 mijnwerker in Hoensbroek. Ludwig trouwde 04-02-1921 te Marl met Antonia Helena Noweck, zij werd geboren 10-09-1901 in Bochum, Duitsland.

Josephine ter Hammink, de jongste, zou geboren zijn in Munster maar verdere gegevens ontbreken nog.

Waarom Johannes, de vader na de dood van zijn vrouw begon te zwerven, zal misschien te maken hebben met het feit dat hij jaren lang in Duitsland woonde en dus geen pensioen opbouwde, op zijn oude dag weer naar Nederland kwam en zonder inkomen was.

De jaren dertig met zijn zware crisis zullen ongetwijfeld ook een rol hebben gespeeld.

Een bijzondere gebeurtenis

Door: Hennie Kok/F.J.A. Agterbos

Naar aanleiding van de gegevens die Nelly Oostrik-Cornelissen had ingestuurd, is Hennie Kok in zijn archief gedoken en heeft er de hierbij gaande uitgave uitgehaald. Een mooie toevoeging aan de gegevens van Nelly Oostrik-Cornelissen.

Joannes Agterbos is geboren op 17 april 1788 in Enschede. Joannes is mijn voorvader en is op 11 november 1812 in Enschede getrouwd met Angela Konink geboren op 1 november 1790 in Enschede. Samen krijgen ze in Enschede elf kinderen. Joannes overlijdt op 25 december 1855 in een huis aan de Beltstraat in Enschede. Voor zover niets bijzonders. Een normaal verloop van een gezin. Geen aanleiding tot nader historisch onderzoek. Toch blijkt het leven van Joannes

in deze tijd verbonden te zijn aan een bijzondere gebeurtenis.

Historisch onderzoek

Hennie Kok uit De Lutte doet nader onderzoek naar de inlijving van Twentse jonge mannen in het leger van Napoleon tussen 1811 en 1813. Voor deze groep werd geput uit de borelingen van de jaren 1788 t/m 1793. Dit zijn knapen van 18 tot 23 jaar. Uit zijn onderzoeksgegevens blijkt dat ook mijn voorvader Joannes is opgeroepen om zich te laten keuren voor opnemings in het leger van Napoleon. Hij kreeg lotnummer 58 en was hiermee ingeloot. Merkwaardig was het dat het in eerste instantie uit de gegevens van Hennie Kok niet

naar voren kwam of Joannis daadwerkelijk dienst in het leger heeft genomen. In het kader van zijn onderzoek heeft Hennie Kok nader onderzoek gedaan in een archief in Vincennes bij Parijs in Frankrijk. Hier vond hij aanvullende gegevens van de groep Twentenaren die daadwerkelijk in het leger van Napoleon waren ingelijfd. De persoonsomschrijving, de plaats van daadwerkelijke detachering en vooral ook de gevolgen en waar ze gebleven zouden zijn, heeft hij voor een groot aantal Twentenaren opgediept.

Merkwaardig is dat Joannes Agterbos niet in de gevonden gegevens voorkomt. Wel het lotnummer 58 dat, zoals boven aangegeven, aan Joannes toebehoorde. De naam bij het lotnummer is Jean Henri Snuverink. Jean, vermoedelijk ook een vorm van Joannes, is zoon van Nicolaas (Klaas) Snuverink en Maria Lubbers en is volgens deze gegevens geboren in Enschede op 4 januari 1773. In mijn genealogisch onderzoek komt deze Jean niet voor. De reden zal vermoedelijk liggen in het door de brand van Enschede niet meer aanwezig zijn van het RK-doopboek over de genoemde periode. Wel is duidelijk dat Jean een neef is van mijn voorvader Joannes.

Waarom is Jean in het leger gegaan i.p.v. Joannes?

Iedere iets gevorderde genealoog komt in zijn onderzoek op een bepaald moment in genoemde tijdsperiode de zogenaamde remplaçantenregeling tegen¹. Globaal houdt deze regeling in dat indien je bent ingeloot je de hieruit voortvloeiende dienstplicht door een ander kunt laten uitvoeren. Hiervoor moet dan worden betaald. De afspraken hierover worden vastgelegd in een zogenaamd remplaçanten contract. Het kan bijna niet anders dan dat Jean een afspraak heeft gemaakt met Joannes maar helaas is het contract (nog) niet gevonden. In het notarisarchief in Enschede komen meerdere remplaçantencontracten voor. Vermoedelijk is er wel een contract (geweest) maar is deze opgemaakt in 1811 door de militaire-autoriteiten. De eerste notarissen in Enschede zijn van 1812. Het is mogelijk dat persoonlijke omstandigheden als het aangaan van een huwelijk door Joannes op 11 november 1812 hieraan heeft bijgedragen. Feit is dat Jean de plaats van Joannes heeft ingenomen.

Wat is er met Jean Henri Snuverink gebeurd?

Jean gaat op 11 april 1811 in het leger van Napoleon en wordt toegevoegd aan het 124ste regiment van linie. Dit regiment diende in Rusland.

En bij Jean staat in zijn stamboek dat hij is gedeserteerd. Helaas is dus niet bekend of en hoe hij uit de oorlogsomstandigheden is gekomen. Gelukkig zijn er nog meer historische bronnen. In de resultaten van het genealogisch onderzoek naar de familie Snuverink van Martin Snuverink uit Voorburg² komt een testament van Klaas Snuverink voor³ de vader van Jean. In dit testament gemaakt op 22 april 1817, komt een stukje tekst voor dat het niet weten van de verblijfplaats van Jean (Jannes) duidelijk maakt.

... En ingeval het mogt gebeuren, dat voorzeide mijn zoon Jannes bij mijn overlijden nog niet mogt zijn teruggekomen, zo legatere, geef en maak ik voormelde mijne goederen aan mijn zoon Christiaan op dezelfde wijze als hierboven omschreven; welke dezelve echter, indien mijn Zoon Jannes naderhand nog mogt terugkomen, aan dezen weder zal moeten inruimen en afstaan ...

Het is duidelijk dat in 1817, ruim vier jaar na de nederlaag van Napoleon, Jean nog niet terug is. Ook genealogisch onderzoek in latere jaren laat geen Jean Henri of Johannes Hendrikus Snuverink zien. Aangenomen mag worden dat Jean niet is teruggekeerd naar Twente.

Geluk?

Mag je hier voor Joannes Agterbos van geluk spreken? Ik denk het wel. Joannis Agterbos en zijn vrouw Angela Konink krijgen elf kinderen en dertien kleinkinderen. Alle nakomelingen mogen ook van geluk spreken. Zeker ook ik persoonlijk. Want als deze overdracht niet had plaatsgevonden was ik er zeker op deze wijze niet geweest en had u dit verhaal niet gelezen.

1 (remplaçant = plaatsvervanger)

2 Emailadres M.A.M. Snuverink is martin.snuverink@planet.nl

3. Enschede notaris G. Pennink, inventarisnummer 1041, aktenummer 27

EEN DELINQUENT IN DE FAMILIE

Door: Jan Joosten

Als stamboomonderzoeker is de kans groot dat je bij het raadplegen in de archieven, bij toeval stuit op boeven in de familie. Zo kwam ik bij het raadplegen in het krantenarchief van Delpher, 2 krantenartikelen tegen die mijn interesse wekten om deze persoon aan een nader onderzoek te onderwerpen.

Tubantia 22-05-1880

Door het hof te Arnhem is het navolgend arrest uitgesproken:
J. J. Daviena, arbeider en mattenmaker te Oldenzaal, schuldig verklaard aan diefstal, althans een poging daartoe door uiterlijk bedrijf gebleken en tot een begin van uitvoering overgeslagen, welke slechts door van des daders wil onafhankelijke omstandigheden is weerhouden, zulks na vroegere veroordeeling tot gevangenisstraf van langer dan één jaar, veroordeeld tot gevangenisstraf van twee jaren.

Provinciale Overijsselsche en Zwolsche courant 03-11-1882

RECHTSZAKEN.
HOF TE ARNHEM.
2 Nov. J. J. Daviena, koopman te Oldenzaal, en G. Pegel, koopman te Oost-Marsum. Zij stonden terecht beschuldigd van diefstal door meer dan een persoon in een bewoond huis door middel van binnenbraak, gepleegd te Borne, en aan bedelarij in verbinding, met voorgeven van kwetsuren, tweemaal gepleegd, beiden na reeds vroeger tot gevangenisstraf voor den tijd van 1 jaar, de tweede bovendien tot celstraf voor den tijd van langer dan 6 maanden en wegens bedelarij te zijn veroordeeld. Het Hof heeft hen heden veroordeeld ieder tot 5 jaar tuchthuisstraf.

Allereerst valt op, dat in tegenstelling tot de huidige berichtgeving, waarbij alleen de initialen wordt vermeld, de volledige achternaam in de krant komt.

Deze genoemde "J.J. Daviena" is:

Jacobus Johannes Daviena,
* 13-11-1834 te Oldenzaal, † 48 jaar oud op 26-10-1883 in de gevangenis van Leeuwarden.
Zoon van Bernhardus Theodorus Daviena en Elisabeth Maria Scheidelaar.
2e kind in een gezin van 6 kinderen.
Beroep: Weaver, Molenaar, Mattenmaker en Koopman

∞ op 21-02-1866 te Goor met Johanna van Wanrooij,
* 31-07-1841 te Loon op Zand,
† 82 jaar oud op 07-11-1923 te 's-Gravenhage.

Uit dit huwelijk:

Aleida Theodora Daviena, * 10-05-1866 te Goor,
† 20-02-1941 te 's-Gravenhage

Adriana Maria Daviena, * 18-09-1868 te Goor,
† 04-02-1947 te Delft

Theodora Adriana Daviena, * 28-07-1871
te Oldenzaal, † 31-08-1948 te 's-Gravenhage
Theodorus Adrianus Josephus Daviena,
* 22-03-1874 te Oldenzaal,

† 10-07-1962 te Delden,

Johannes Daviena, * 16-04-1877 te Oldenzaal,

† 30-07-1917 te 's-Gravenhage,

Johanna Maria Daviena, * 18-11-1883 te Oldenzaal,

† 13-11-1941 te 's-Gravenhage,

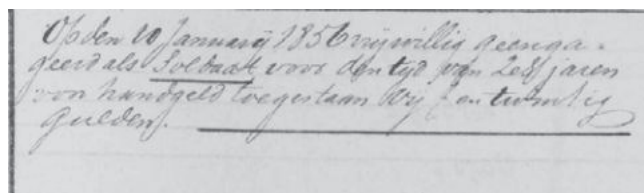
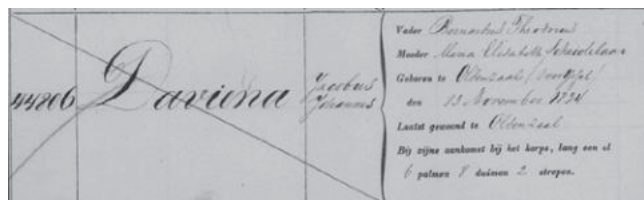
1853 - Afgegeven Militieverklaring, ingeschreven voor de lichte 1853 en bij loting nr. 29 is hij buiten oproeping gebleven en niet tot dienst verplicht.

in het inschrijfsregister van de gemeente *Oldenzaal*
van het jaar 18 *53* voor de lichte van het jaar 18 *53* is ingeschreven, en dat hem vervolgens bij de loting is ten deel gevallen N°. *29*, dat, buiten oproeping gebleven zijnde, hem tot geen dienst heeft verplicht.
Gegeven te ZWOLLE, den *18 November* 186*5*.
Voor de Commissaris des Konings in de provincie Overijssel,
Nik. Lid de Gedeputeerde Staten

1853 - Rechtbank Almelo, uitspraak 26-02-1853: 1 jaar gevangenisstraf wegens het op arglistige wijze wegemen van twee zilveren zakhorloges van Engels merk en een Duitse pijp, uit een ongesloten slaapvertrek behorend tot het logement de Klomp. Deze zakhorloges waren van Hermanus Achterop en Johannes Rietman, beide dienstknachten.

(Bron: Rechtbank Almelo 1853 rol 1 pag. 333)

NO JUSTITIA. De Arrondissements-Rechter te Almelo; provincie Overijssel, regiderende in
zaken, heeft gegeven het volgende vonnis:
In zake van den OFFICIER van JUSTITIE
tegen
Johannes Jakobus Daviena, oud 18 jaar
in zake van, geboren en laatste woonachtig te
Oldenzaal, thans gebleven te Almelo, tegen hem
aan te Almelo, ten zake, dat hij op den
26 februari 1853, des middags circa 12 o
uur te Almelo, in het huis van de
herberg de Klomp, op een arglistige
wijze, een zilveren zakhorloge van Engels
merk, en een Duitse pijp van Hermanus
Achterop en Johannes Rietman, beide
dienstknachten te Almelo, wegens
in zake van de Klomp.
DE RECHTBANK:

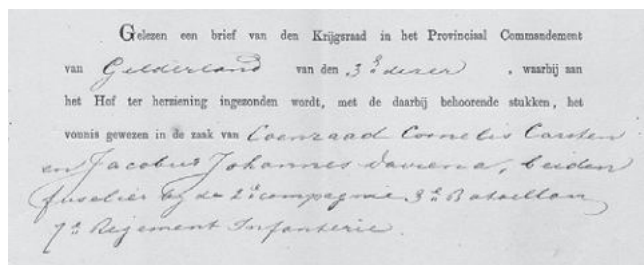
1856 - Op 09-01-1856 vrijwillig in militaire dienst gegaan als soldaat. Een verbintenis van 6 jaar tegen een salaris van vijf en twintig gulden. (niet duidelijk is welk salaristermijn dit is). Ingedeeld als fuselier 2e Compagnie van het 3e Bataljon 7e Regiment Infanterie, stamboeknr. 44806

(Bron: https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/archief/2.13.09/invnr/1069/file/NL-HaNA_2.13.09_1069_0030)

NB. Opmerkelijk is, dat hij ondanks een in 1853 opgelegde gevangenisstraf, toch in 1856 een verbintenis als militair kon aangaan.

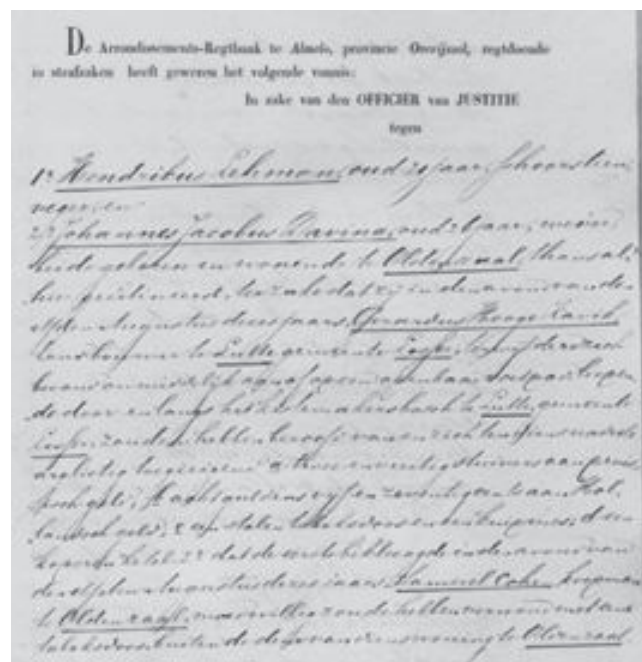
- Krijgsraad Gelderland, uitspraak 07-06-1856: veroordeeld tot 5 jaar gevangenisstraf en ontslag uit de militaire dienst, wegens diefstal, bij nacht, van 5 rode zakdoeken in een bewoond huis. Als verzwarende omstandigheid heeft zijn eerdere veroordeling van meer dan 1 jaar gevangenis meegewogen. Gevangen gezet in de gevangenis te Leeuwarden, ontslagen 09-12-1860.

(Bron: Vonnis van den Krijgsraad In het Provinciaal Commandement van Gelderland van 03-06-1856)

NB; In eerste instantie is bij het Gelders Archief getracht om inzage te krijgen in het vonnis van de Krijgsraad, echter het Archief van het Gerechtshof te Arnhem van voor sept. 1944 is namelijk in WO II verloren gegaan. Echter een aantekening op een document dat er ook wellicht iets te vinden zou zijn in het Overijssels archief

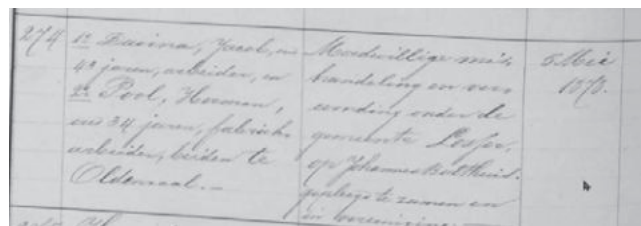
heeft mij toch een akte van de Krijgsraad opgeleverd. 1861 - Rechtbank Almelo, uitspraak 11-10-1861: 2 jaar gevangenisstraf wegens beroving, samen met compaan Hendrikus Lehman, te de Lutte aan landbouwer Gerardus Hooge Havik van twee en veertig stuivers aan Pruisisch geld, acht guldens vijf en zeventig cents aan Hollands geld en een stalen tabaksdoos. Gevangen gezet in de gevangenis te Hoorn.

(Bron: Rechtbank Almelo 1861 rol 2 inv. 0106-295)

1876 - Rechtbank Almelo, 17-07-1876: 7 dagen gevangenis wegens frauduleus vervoer van gedistilleerd onder de gemeente Losser.

(Bron: Almelo Justitie 1876 inv. 0106-1365 nr. 321)

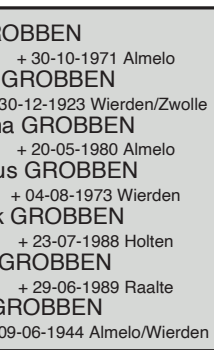
1878 - Rechtbank Almelo, 13-07-1878: 1 maand gevangenis en f 8,00 boete wegens moedwillige mishandeling en verwonding onder gemeente Losser, op Johannes Bulthuis, gepleegd tezamen en in vereniging.

(Bron: Almelo Justitie 1876 inv. 0106-1365 nr. 321 blz. 270)

SUBJECTS

Boeven in de familie

Door: Marieken Scholten-Sijes

Op 10 december gaf Martijn Spruijt (van het CBG) een lezing over "Boeven in de Familie".

Hij ging vooral in op allerlei bronnen die online te vinden zijn. Daardoor lag de nadruk op de negentiende en twintigste eeuw. Hij besteedde ook aandacht aan de Tweede Wereldoorlog, omdat er enkele interessante raakvlakken zijn.

Martijn had geen handout, maar beloofde van de gebruikte internet sites een overzicht te sturen.

Helaas is dat er niet van gekomen.

Gelukkig heeft Marja Bruggeman de gebruikte links opgeschreven en naar mij doorgestuurd.

Ik heb de links bezocht en de naam van de pagina erbij gezet. Hierbij het resultaat ervan.

Onderwerp

Informatie in het Algemeen Politieblad
Huis van bewaring

Gevangen in Glas(negatieven)

Gevangen in Glas(negatieven)

Gevangen in Veenhuizen en Ommerschans
Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging

Arrestantenkaarten 1944 vrijgegeven. *
Oorlogsarchief Nederlandse Rode Kruis

De Tweede Wereldoorlog dichtbij
Joods Monument

75 Jahre gegen das Vergessen
Stolpersteine TWENTE

Link

<https://cbg.nl/bronnen/cbg-verzamelingen/algemeen-politieblad/>
<https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/begrippen/huis-van-bewaring>

<https://www.online-musea.nl/verzamelingen/geschiedenis/gevangen-in-glas/>

<https://www.gevangeninglas.nl/>

<http://alldrenten.nl/na-1811/veenhuizen-ommerschans>

<https://www.tweedewereldoorlog.nl/onderzoekuitgelicht/rituelen-en-verwerking/beladen-archief/>

<https://www.kvan.nl/nieuws/arrestantenkaarten-1944-vrijgegeven/>
<https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/zoekhulpen/oorlogs-archief-rode-kruis>

<https://www.oorlogsbronnen.nl/>

<https://www.joodsmonument.nl/search>

<https://arolsen-archives.org/>

<https://www.stolpersteine-twente.nl/>

* Voor meer informatie over arrestanten in WO2, kunt u in uw webbrowser zoeken op: arrestantenkaarten. Verschillende plaatsen hebben op hun archiefsite deze vrij gegeven.

Jannes Snuverink wordt Jean Henry Snueverink in het leger van Napoleon.

Wat is er gebeurd met Jean Snuverink?

Door: Nelly Oostrik-Cornelissen

Naar aanleiding van de lezing van Henny Kok over de Dienstplicht in de tijd van Napoleon in Twente, ontvingen wij het volgende bericht van Nelly Oostrik-Cornelissen uit Borculo.

Een broer (* in Enschede) van een voormoeder van mijn man is als remplaçant voor iemand uit Oldenzaal als fuselier met het 124e Regiment van Napoleon naar Rusland gegaan en zover ik heb kunnen nagaan niet teruggekeerd. Dan komt geschiedenis heel dichtbij. Hij was dus één van velen.

Bijgaand een screenshot van de pagina's die hij in mijn boek-in-woording krijgt.

Het was een screendumb van twee bladzijden uit foto-boek opgemaakt via Albelli. Er ging wat heen en weer om het bruikbaar te maken om af te drukken in Twente Genealogisch. Het is aardig gelukt.

Jannes Snuverink wordt Jean Henry Snueverink in het leger van Napoleon

11 april 1811 wordt Jean Henry Snueverink als fuselier ingeschreven bij het 124^e Regiment de Ligne.

Jannes is remplaçant voor een conscrit van het jaar 1808 in het canton Oldenzaal met het nr 58.

21 augustus 1812 meldt vader Klaas Snuverink, wonend op de Eschmarke als deel van de Gemeente Enschede, de naamsaanneming van zijn kinderen en kleinkinderen: twee zoons, drie dochters, drie kleinzons en zes kleindochters. Oudste zoon Jannes is 29 en zoon Christiaan 19 jaar oud. Jannes zou gegeven deze leeftijd niet in 1773 maar in 1783 geboren zijn.

Onder de oorlogsdreiging hadden dienstplichtigen grote bedragen over voor remplaçanten. Als je (aanvankelijk na 2 jaar en dat werd na de oorlog) levend terug kwam, kon het oplopen tot duizenden guldens. Bovendien zag het uniform er aantrekkelijk uit en betekende het voor arme mannen dat ze onderdak en te eten hadden.

Het 124e Regiment d'Infanterie de Ligne maakte deel uit van Napoleons Grande Armée (600.000 man) in de Veldtocht naar Rusland in 1812. Er waren meer dan 150 regimenten van Ligne (Infanterie). In de Regimenten 123 t/m 126 komen veel Nederlanders voor.

22 juni 1812 oorlogsverklaring Napoleon aan Rusland - 16 aug. slag bij Smolensk - 7 sept. slag bij Borodino - 14 sept. Moskou; 19 okt terugtocht in barre winter - slag aan de Berezina.

20.000 tot 25.000 Nederlandse militairen namen deel aan de Russische veldtocht, slechts enkele honderden keerden levend terug.

22 april 1817 maakt vader Klaas Snuverink in Enschede zijn testament.

Hij legateert alles aan zijn oudste zoon Jannes maar als die bij zijn overlijden nog niet teruggekeerd is aan zijn andere zoon Christiaan. Mocht Jannes later nog terugkomen dan moet Christiaan alles weer afstaan.

In 1817 is Jannes dus nog niet thuis teruggekeerd.

Moeder Maria Heupers overlijdt in 1826; vader Klaas 28 december 1830.

4 november 1830 neemt vader Klaas samen met zoon Christiaan (1823 gehuwd) en dochter Geertruid (ong. 1814 gehuwd) een hypotheek van 300 gulden op zijn huis en grond op de Belt in Enschede.

Van Jannes is verder niets te vinden. De vermelding "deserté le 1813" in het Stamboek komt heel veel voor net als "décidé" met de plaats van het hospitaal.

De vermelding in het stamboek van desertie in 1813 kan betekenen dat hij wel is teruggekeerd van de veldtocht maar ook dat hij vermist is en dat dit pas in 1813 werd aangetekend. De afkortingen in 1819 worden nergens verklaard.

Bestellen documenten bij Collectie Overijssel (HCO)

Door: Marieken Scholten-Sijes

In het artikel *“EEN DELINQUENT IN DE FAMILIE”* worden enkele documenten van de Rechtbank Almelo genoemd en voor een deel getoond. Hoe kom je daar aan?

De link van het vroegere HCO is: <https://collectieoverijssel.nl/>.

Ga naar “Zoeken in Collectie”

Onder “Categorie” worden allerlei onderwerpen getoond, o.a. “Justitie en Rechtspraak”

Daarna zoeken op “Rechtbank Almelo”.

Een van de resultaten is: Toegang 0106. Dit is de betreffende periode.

Onder “Inventaris” is het dan doorklikken op de grijze plustekens. Net zo lang tot je bij de gezochte stukken bent aangekomen. Daarop klikken.

Doorzoek de gehele database van Collectie Overijssel
Meer informatie ▶

Mijn Studiezaal (inloggen)

Rechtbank Almelo Zoek Uitgebreid zoeken + Zoektips

Organisatie ▼ Materiaal ▼ Categorie ▼

Filter: Justitie en rechtspraak

159 archieven en collecties sorteren op: laatste wijziging ▼ aflopend ▼ weergave:

Uw zoekterm komt voor in de **vetgedrukte onderdelen** van de archieftoegang.

0106 Arrondissementsrechtbank te **Almelo**, 1838 - 1969, Parket van de Officier van Justitie te **Almelo**, 1845 - 1969, Ambtenaar van het Openbaar Ministerie te **Almelo**, 1857 - 1897, Kamer van Toezicht op notarissen en kandidaat-notarissen te **Almelo**, 1935 - 1971 en de afdeling **Almelo** van het Nederlandsch Genootschap tot zedelijke verbetering der gevangenen, 1850 - 1883

- ▶ Kenmerken
- ▶ Inleiding
- ▶ **Inventaris**
- ▶ Gevonden archiefstukken

Inventaris

1. Archief van de arrondissementsrechtbank 1838-1939

Toon details van deze beschrijving ▶

- 1.1. Stukken van algemene aard
- 1.2. Stukken betreffende afzonderlijke onderwerpen

1.2.1.1. Strafzaken

1.2.1.1.1. Meervoudige kamer

1.2.1.1.1.1. Rechtsgang in eerste aanleg en beroepszaken

- 4 - 7 Notulen van het verhandelde in raadkamer betreffende strafzaken, 1838-1916.
- 8 Journaal van correctionele zaken ten gebruike in de raadkamer, 1845-1848.
- 9 - 15 Rolboeken. Met hiaten, 1842-1849, 1878-1937.
- 16 - 18 Alfabetische indices op de rolboeken, 1838-1842, 1882-1937.
- 19 - 250 Processen-verbaal van het onderzoek ter terechtzitting in straf-of criminele zaken, 1838-1850, 1878, 1881-1883, 1886-1938.
- 251 - 257 Processen-verbaal van het onderzoek ter terechtzittingen met vonnissen, 1939.
- 258 - 544 Registers van vonnissen gewezen in strafzaken, 1838-1938.
- 258 1838, .

Verzoeken tot digitalisering (1 artikelen)

Wij verzoeken u vriendelijk om één archiefstuk aan te vragen om te laten digitaliseren. Het maximum is twee per week.

Deze stukken laten scannen.

Signatuur	Omschrijving	
Toegang 0106, Inv.nr. 279	279 rolnr. 135-268, 1852.	verwijder

Stukken aanvragen

Verder zoeken

Mijn Studiezaal

Nu nog het juiste jaartal. Soms is daar al een scan van gemaakt. Dat kun je zien aan het peperclipsje achter het jaartal. Dan is het een kwestie van doorlopen, tot je de naam ziet die je zoekt. Is het bestand nog niet gescand, dan document aanklikken. Er volgt een beschrijving van het document.

En helemaal rechts is een icoontje waarmee je een scan kunt aanvragen.

Binnen korte tijd kun je de scans ophalen. Op naam zoeken is er nog niet bij, helaas.

Persbericht lezing Els Elenbaas op 15-04-2023

Op zaterdag 15 april verzorgt mevr. Els Elenbaas voor de afdeling Twente van de Nederlandse Genealogische Vereniging (NGV) een lezing met als titel "Huizenonderzoek".

De lezing zal vóór de pauze gaan over de organisatie rond huizenonderzoek. Hoe kun je het systematisch opzetten, hoe voorkom je dubbel werk, wat hebben andere onderzoekers al gedaan enz. Als voorbeeld wordt mijn onderzoek over huizen in de binnenstad van Wijk bij Duurstede gebruikt, hoe kom je ertoe en hoe blijf je enthousiast. Het is vooral heel veel bronnen gebruiken en die combineren. Welke bronnen specifiek handig zijn wordt ook benoemd, zoals het kadaster en notariële archieven. Uiteraard wordt dit soms wat technische verhaal gelardeerd met leuke vondsten.

Na de pauze komen vooral voorbeelden aan de orde. Er wordt behoorlijk wat aandacht besteed aan het nut van en voor de genealogie bij dit soort onderzoeken. Enerzijds biedt de genealogie soms de mogelijkheid om de volgorde van eigenaren te doorgronden, bijvoorbeeld als een huis vererft is. Anderzijds kun je uit de opvolging van eigenaars van een bepaald huis ook conclusies trekken over de familierelaties van eigenaren. Het gebruik van beide soort onderzoeken kan net het juiste zetje in de goede richting geven. Tot slot volgt de presentatie van de website die we voor dit onderzoek gemaakt hebben.

De lezing vindt plaats in de Stefans-Hof in Borne, om 14:00; de zaal is open vanaf 13:00 uur. De ingang is rechts naast de Stephanus kerk.

Concept Jaarverslag afdeling Twente 2022

1. Ledenbestand NGV Twente

<i>datum</i>	<i>Leden</i>	<i>Bijkomende leden</i>
31-12-2021	241	25
31-12-2022	217	23

In de loop van het jaar 2022 zijn 6 leden overleden en hebben 22 leden bedankt. Eén lid is van een andere afdeling gekomen.

2. Samenstelling bestuur

Op 11 december 2021 werd in een ledenvergadering besloten de werkgroep Twente, om te zetten in de afdeling Twente. Het bestuur bestond daarna uit Ben Lenferink, Marieken Scholten, Hans Souverijn, Henk Huiskes, Anton Hilgerink en Hennie Scholten

Zij vervullen in 2022 de volgende functies:

Marieken Scholten-Sijes: secretaris, coördinator digitalisering en communicatie, beheer website.

Ben Lenferink: budgethouder.

Henk Huiskes: coördinator sprekers van lezingen, afgevaardigde van de afdeling.

Hans Souverijn: coördinator cursussen.

Anton Hilgerink: Genealogisch correspondent

Hennie Scholten: eindredacteur Twente Genealogisch (TG)

Helaas is ons op 3 oktober 2022 Hans Souverijn overleden.

3. Bestuurszaken

Het bestuur heeft in 2022 vier keer vergaderd. Besproken zijn o.a.: financiën afdeling, Twente Genealogisch (lay-out en verzending), organiseren cursussen en lezingen, afvaardiging naar AV, Afdelings Ledenvergadering, overleg met SGWT, beheer bidprentjes. Tussendoor worden veel zaken via e-mail overlegd.

4. Afdelingsledenvergaderingen

Over 2021 werden de afdelings en financieel jaarverslagen nog door de secretaris van de afdeling nationaal verzorgd.

Als gevolg van corona konden we geen afdelingsvergadering organiseren. Daarom zijn de belangrijkste discussie punten voor de AV waarvoor een mandaat nodig was, digitaal aan de leden toestemming gevraagd.

5. Vertegenwoordiging afdeling

Henk Huiskes was onze vertegenwoordiger naar de AV Door de landelijke NGV wordt tweemaal per jaar een overleg met voorzitters georganiseerd.

Op 21 mei (AV) werd Henk vervangen door Anton en Ben.

Op 10 november (voorzitters overleg) werd Henk vervangen door Anton.

6. Bijeenkomsten 2022

12-feb Marcel van der Meer

Ledeboer en Von Ledebur

9-apr Marieken Scholten

e.e.a. Voordrachten

8-okt Antonia Veldhuis

Familieonderzoek, een fascinerende hobby

12-dec Martijn Spruit

Boeven in de familie

Alle bijeenkomsten werden in de Stephanshof te Borne gehouden.

Het blijkt dat het erg moeizaam is om bekendheid aan de lezingen te geven. Het aantal bezoekers komt daarvoor niet hoger dan 20-25 personen.

7. Afdelingsblad Twente Genealogisch (TG)

Ook dit jaar kwam TG viermaal uit. Het aantal pagina's bedroeg in totaal 64 stuks op A4-formaat.

Hennie Scholten verzorgde de eindredactie en het overleg met de drukker.

De index over het jaar 2022 is verzorgd door Ton Boswerger.

De verzending van TG is door Corrie van der Beek verzorgd.

Eigenlijk zijn er te weinig schrijvers, waardoor het maximale aantal van 24 pagina's per uitgave niet gehaald wordt.

8. Landelijke website

De nieuwe website is eindelijk in de lucht gekomen. Elke afdeling heeft een deel gekregen om zelf in te vullen. Hierin o.a. de agenda van de lezingen, bestuur, Twente Genealogisch en bidprentjes.

Aan de webpagina van de scans, wordt nog gewerkt.

Nu alleen nog bereikbaar via de oude NGV site:

<https://ngv-indexeren.nl/NGVactie/>

10. Digitalisering

Hieronder vallen bv. scanwerkzaamheden, het maken

van transcripties en indexen.

De schenking van 70.000 bidprentjes van J.W. Berns, is geheel gescand. De index is gedeeltelijk klaar. Te zijner tijd zullen ze op de website van de SGWT geplaatst worden.

De landelijk NGV neemt geen "familiedrukwerk" meer aan. Daarom zullen nieuwe aanwinsten ook bij de SGWT ondergebracht worden.

12. Contacten derden / promotie

Vanwege corona, hebben deze niet plaats gevonden.

Uitnodiging Afdelingsledenvergadering 2023/1

Hierbij nodigen wij u uit voor de jaarlijkse voorjaarsafdelingsledenvergadering.

Deze zal gehouden worden op zaterdag 15 april 2023 om ca. 16:10 uur, na afloop van de lezing van die dag, in de Stefanshof, Grotestraat 207 te Borne.

1. Opening en vaststelling agenda
2. Mededelingen en ingekomen stukken
3. Jaarverslag van de afdeling over 2022
4. Financieel verslag over 2022 (ligt ter inzage)
5. Bestuursverkiezing

Jan Aaldenberg heeft zich kandidaat gesteld als bestuurslid.

Hij heeft de verantwoording van de leestafel bij de bijeenkomsten op zich genomen.

Volgens rooster is aftredend: Hennie Scholten

Zij stelt zich voor nog een termijn beschikbaar.

6. Benoeming afgevaardigde en plv. afgevaardigde naar de Algemene Vergadering NGV
Henk Huisjes stelt zich hiervoor weer beschikbaar.
7. Toelichting op de stukken van de Algemene Vergadering NGV op 22 april 2023 te Odijk
8. Rondvraag en Sluiting

Punt 5. Bestuursverkiezing.

Bij de heroprichting van de afdeling is een geheel nieuw bestuur gekozen.

Wij hebben daarom een nieuwe volgorde voor aftreden/herverkiezing gemaakt

2023: Hennie Scholten

2024: Marieken Scholten(secretaris) en Henk Huisjes

2025: Ben Lenferink (budgethouder) en Anton Hilgerink.

De termijn van bestuurslid is drie jaar. Jan Aaldenberg zal dan in 2026 aftredend zijn.

13. Cursussen

Er zijn dit jaar wegens de onvoorspelbaarheid van corona, geen cursussen verzorgd.

Marieken Scholten-Sijes
Secretaris Afdeling Twente

E: secretaris@twente.ngv.nl

W: <http://twe.ngv-afdelingen.nl/>

Opmerkingen:

Leden van de afdeling kunnen kandidaten voordragen. (Art. 30 Statuten)

- Kandidaatstelling kan geschieden door ten minste vijf leden.
- Kandidaatstelling dient uiterlijk één week voor de desbetreffende vergadering te geschieden door schriftelijke en ondertekende opgave aan de afdelingssecretaris.

Mocht u voor een van de functies belangstelling hebben dan, kunt u voor informatie terecht bij de secretaris.

De stukken van de AV zijn te zijner tijd te downloaden via de NGV-site

Borne 1 februari 2023

Marieken Scholten-Sijes, secretaris.

E: secretaris-twe@ngv.nl

Persoonskaart van Johannes Hendericus Sijes te Leeuwarden

Index van TG 2022 *Met dank aan Ton Boswerger*

INDEX 2022

Uitgave; pagina

Aaken van	2022-2; 20	Collener	2022-3; 48	Hegerink	2022-1; 10
Aaldrink	2022-3; 48a	Coosfelt	2022-3; 31	Hendricussen	2022-3; 38
Alberado	2022-3; 32	Cornelissen	2022-2; 24	Hepman	2022-1; 17,28a
Albert	2022-2; 20	Cremer	2022-3; 32	Hesselink	2022-3; 32
Asaltien	2022-3; 31	Cruijs	2022-3; 35	Hetterman	2022-3; 32
Asperen van	2022-3; 39	Da Vina	2022-3; 31,32	Hiekinck	2022-2; 25
Avest	2022-3; 48a	Daalwijk	2022-3; 38	Hilberts	2022-3; 48a
Avest d'	2022-3; 48a	Dahl van	2022-3; 37	Hoffmeijer	2022-4; 54,55
Avina d'	2022-3; 33,35	Dam ten	2022-3; 31	Hofmeyer	2022-4; 54,55
Avina de	2022-3; 33	Dave op Lubberdink	2022-3; 37	Hommels	2022-3; 31
Balderis	2022-3; 34	Dave van de Davenkamp	2022-3; 37	Hooftman	2022-3; 39
Baldewig	2022-3; 33	Davenkamp	2022-3; 37	Hoogendorp	2022-1; 2
Barckelow	2022-3; 41	Davina	2022-3/4; 30,32- 35,51-55,58	Hoppenbrouwer	2022-2; 20
Barcklo	2022-3; 41	Derksen	2022-2; 25	Horst ter	2022-2/3; 24,39
Bartholomeussen	2022-2; 24	Deterink	2022-3; 48a	Houtwijk	2022-3; 31
Bartlow	2022-3; 41	Dijkhuizen van	2022-3; 39	Hoya van	2022-3; 40
Beckum van	2022-4; 58-60	Donkelaar ten	2022-3; 38	Hulscher	2022-1/4; 11,53
Beer	2022-3; 32	Doorn	2022-3; 38	Hulshoff	2022-3; 48a
Beernink	2022-4; 62	Dubbelink	2022-1; 10	Jacobse	2022-3; 33
Beijerink	2022-3; 45	Ebbeler	2022-4; 54	Jansen	2022-2/3; 24,38
Belderink	2022-4; 56	Eijlders	2022-3; 33	Jolinks	2022-2; 24,25
Bele van	2022-3; 37	Eilders	2022-3; 34	Jonckbloet	2022-3; 32
Bentert	2022-3; 30	Eilers	2022-3; 33	Jongbloet	2022-3; 32
Bentinck van Schoonheten	2022-3; 37	Ekelhoff	2022-4; 53	Jonge de	2022-3; 43
Berg van den	2022-3; 30	Endemans	2022-2; 25	Jongman	2022-3/4; 38,57
Bertelink	2022-1; 10	Engkbrink	2022-3; 48a	Jonkman	2022-3; 38
Beukers	2022-1; 10	Enkbrink	2022-3; 48a	Karel V	2022-4; 59
Beumers	2022-3; 38	Esman	2022-2; 24	Kate ten	2022-1; 11
Bijerink	2022-3; 45	Exegesius	2022-2; 21	Kattelaar ten	2022-4; 56
Bingen van	2022-2; 23,26	Eylers	2022-3; 33	Kemna	2022-2; 27
Bleijerveen	2022-3; 39	Faber	2022-3; 45	Kepler	2022-2; 22
Blomen	2022-3; 33	Flierkens	2022-2; 24	Keunink	2022-3; 35,36
Boerrigter	2022-1/4; 10,57	Fransman de	2022-2; 20	Kirch	2022-4; 55
Bolderman	2022-3; 39	Gaalen van	2022-2; 20	Kistemaker	2022-4; 54
Marloes Bonaparte	2022-1; 2	Gatta de la	2022-3; 32	Klets, de	2022-1/2; 12,20
Boom voor den	2022-3; 48a	Greevink	2022-3; 48a	Kock	2022-3; 33
Booven van	2022-3/4; 33,34,52	Grobben	2022-3; 45	Kocks	2022-3; 33
Borg ter	2022-1; 11	Groenewant Stegeman	2022-2; 25	Kontenbrouwer	2022-4; 52
Borne van	2022-3; 34	Grondman	2022-4; 57	Korenromp	2022-2; 24
Bos	2022-3; 48a	Grosz	2022-2; 24	Kraesgenberg	2022-4; 62
Bovenkamp van de	2022-3; 39	Gruwel	2022-4; 58,59	Kranenburg	2022-2; 25
Breijer den	2022-2; 20	Haar van de	2022-3; 39	Lammertink	2022-4; 56
Breuns	2022-3; 31	Hal	2022-3; 38	Lansink	2022-3; 33
Broekhuis	2022-4; 57	Haller	2022-3; 38	Lanssinck	2022-3; 31
Brouwer	2022-1; 3,4	Hamer	2022-2; 25	Lap	2022-2; 24
Brugge ter	2022-1; 11	Hammink ter	2022-3; 45	Leeferink	2022-4; 56
Brummelman	2022-3; 38	Hampsinck	2022-3; 36,51	Leefert	2022-3; 48a
Brunink	2022-1; 11	Harink	2022-3; 48a	Leefferinck	2022-3; 48a
Bruntink	2022-2; 25	Harmsel ter	2022-2; 23	Lentfert	2022-1; 10
Buijtenhuijs	2022-3; 48,48a	Hartes	2022-1; 12	Lescher	2022-3; 35
Caesar	2022-2; 21	Harthum van	2022-4; 55	Lesscher	2022-3; 35
Canedo do	2022-3; 32	Hassink	2022-1; 10	Leuneker	2022-2; 25
Cate ten	2022-2; 24	Heegmann	2022-2; 24	Leverinck	2022-3; 48
		Heerdink	2022-2; 25	Liedenbaum	2022-1/2; 17,28a

Ligtvoet	2022-2; 20	Renneberg	2022-3; 42	Tenbuss	2022-4; 56
Linderhof	2022-4; 57	Rensing	2022-4; 56	Tervoort	2022-2; 24
Lintveld	2022-2; 25	Reve van 't	2022-4; 62	Tewes	2022-2; 27
Löcke te	2022-4; 56	Rhienen van	2022-2; 24	Thien	2022-4; 62
Lohe te	2022-4; 56	Riegers	2022-1; 4	Thij ten	2022-1; 11
Lubberdinck	2022-3; 36,40-43	Robers	2022-1; 10,11	Trier van	2022-3; 40
Lubberding	2022-3; 36,42,44	Roelofs	2022-3; 38	Trompet	2022-1/3; 12,35
Lubberdink	2022-3; 36,43	Roemer	2022-3; 35	Tusveld	2022-2; 28a
Lubbertsz	2022-3; 48a	Roolvink	2022-1; 10	Veld in het	2022-4; 57
Lunneker	2022-2; 25	Roorink	2022-4; 57	Veld op 't	2022-3; 48a
Luther	2022-4; 58	Roosinck	2022-3; 42,43	Veldmeijer	2022-1; 10
Lutke Schipholt	2022-1; 11	Roosinck op Lubberdinck	2022-3; 43	Velve	2022-1; 10
Luttikhuis	2022-4; 62	Rootgerink	2022-4; 56	Verbeek	2022-1; 11
Magnus	2022-2; 23	Rötering	2022-4; 56	Verlies	2022-3; 35
Manen van	2022-3; 39	Rotstegge	2022-4; 56	Vilder de	2022-2; 20
Meijer	2022-1; 11	Rottingh	2022-3; 35	Vissinck	2022-3; 31,32
Meiling	2022-3; 48a	Rottink	2022-3; 35,36,51	Voort ter	2022-2; 24
Meilingius	2022-3; 48	Rustevelt	2022-1/2; 12,20	Vrekenhorst	2022-3; 39
Meilink	2022-3; 48a	Sagtoen	2022-3; 48a	Vrielink	2022-4; 57
Melling	2022-3; 39	Salée	2022-3; 41	Vrieseolk	2022-3; 38
Met, de,	2022-1; 12	Salm van	2022-3; 39	Vrieze	2022-2; 24
Mettinkhof	2022-4; 57	Samuel	2022-2; 23	Vroegindewei	2022-3; 44
Meyer	2022-4; 54	Scharrenberg	2022-4; 56	Vucht ter	2022-3; 32
Meyers	2022-1; 12	Schele	2022-3/4; 28,II	Vuchte ter	2022-3/4; 32,52
Middelkamp	2022-4; 56	Schele thot Welvelt	2022-3; 48a	Vüchte ter	2022-3; 32
Mol	2022-3; 43	Schepers	2022-1; 11	Vügte ter	2022-3; 32
Molenbrugge op het	2022-2; 25	Scheven	2022-4; 54	Wagelaar	2022-4; 53,57
Mors ter	2022-1; 11	Schildkamp	2022-4; 57	Wansink	2022-4; 56
Morsell	2022-3; 48a	Schimmelpenninck	2022-3; 37	Warnink	2022-1/2; 17,28a
Mossink	2022-4; 56	Schipholt	2022-1; 11	Weijl	2022-2; 23
Mullenbroek	2022-3; 48a	Schoemaker	2022-1/2; 17,28a	Weleveld van	2022-3,4; 48,II
Naafs	2022-1; 10	Scholte	2022-3; 48a	Welvelt	2022-3; 48a
Naaktgeboren	2022-3; 44	Scholten & Zonen	2022-1; 8	Wennekinck	2022-3; 38
Nieuwenheus	2022-3; 31	Schoonheten	2022-3; 37	Wensink	2022-1; 10
Nieuwenhuis	2022-3; 48a	Schreurs	2022-1; 11	Wenthuis	2022-1; 10
Nijhuis	2022-1/4; 11,48a	Schutte	2022-2; 25	Werdum	2022-4; 60
Nijhusii	2022-3; 48	Schutte van Bookhout	2022-4; 54	Wesselinck	2022-2; 25
Noordhoff	2022-3; 48a	Shorto	2022-3; 41	Wesseling	2022-2; 25
Nostradamus	2022-2; 22	Siegers	2022-4; 54	Wessels	2022-3; 48a
Oort	2022-1; 12	Sloonz	2022-4; 54	Westenberg	2022-3; 33
Oostenrijk van	2022-3; 35	Smeink	2022-3; 38	Wheme ter	2022-3; 38
Oranje van	2022-1; 2	Smit	2022-3; 48a	Wilmink	2022-1; 10
Otterlo van	2022-3; 39	Snijder	2022-3; 48a	Winter	2022-3; 41
Oude de	2022-3; 43	Snijder de	2022-3; 48a	Wissink	2022-3; 48a
Oude Pleihuis	2022-4; 57	Snuverink	2022-1; 3	Wooldrik	2022-1; 11
Peeters	2022-4; 54	Souverein	2022-4; 50	Wooldrink	2022-1; 11
Pelgrum	2022-3; 38	Spanjaard	2022-2; 23	Wubbels	2022-1; 4
Perik	2022-4; 57	Spanje van	2022-3; 32	Ysverink	2022-4; 56
Poel van der	2022-3; 39	Spelmink	2022-4; 57	Zaatzaeyer, de	2022-1; 12
Poelhekke op het	2022-2; 24	Spinola	2022-3; 32	Zandhuis	2022-4; 62
Poelhekken	2022-2; 24	Spoede	2022-4; 55	Zanten van	2022-3; 39
Prinsen	2022-3; 48a	Stalman	2022-3; 33	Zee van der	2022-1; 8
Rademaker	2022-3; 36	Stegeman	2022-2; 25	Zoest van	2022-3; 39
Raeden	2022-2; 19	Stroink	2022-1; 8	Zuidam van	2022-3; 44
Raesfelt van	2022-4; 58-60	Stroohuisken	2022-2; 24		
Rake	2022-4; 57	Sulsback	2022-2; 24		
Reijniers	2022-3; 41	Teerink	2022-3; 38		

Colofon

*Nederlandse Genealogische Vereniging.
Opgericht 1946.*

Correspondentieadres:

NGV, Postbus 50, 3980 CB, Bunnik.
Bibliotheek en andere diensten:
Kosterijland 3, 3981 AJ, Bunnik
Telefoonnummer: 085 - 105 1199

Afdeling-Twente.

Opgericht 1984 (Heropgericht 2021).
Het gebied omvat de volgende gemeenten:
Almelo, Avereest, Borne, Dinkelland, Enschede,
Haaksbergen, Hardenberg, Hellendoorn, Hengelo,
Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Ommen, Rijssen-
Holten, Tubbergen, Twenterand, Wierden, Dalfsen,
Olst-Wijhe, Raalte en de voormalige gemeente
Bathmen.

Afdelingswebsite:

<https://www.ngv-afdelingen.nl/twe/>

Afdelingsbestuur en functionarissen:

Voorzitter

Vacature

Secretaris

Marieken Scholten-Sijes
E-mail: secretaris-twe@ngv.nl

Budgethouder

Ben Lenferink
E-mail: b.lenferink@lentifa.nl

Lid en Genealogisch correspondent

Anton Hilgerink
E-mail: correspondent@home.nl

Bestuurslid en eindredacteur

Twente Genealogisch (TG)
Hennie Scholten
E-mail: hennie.scholten@home.nl

Bestuurslid en coördinator lezingen

Henk Huiskes
E-mail: gen.hbhuiskes@caiway.net

Afgevaardigde naar AV

Henk Huiskes (zie boven)

Indexering Twente Genealogisch

Ton Boswerger
Email: tonboswerger@kpnmail.nl

Verzending Twente Genealogisch (TG)

Corrie van der Beek
E-mail: cjbeek1@gmail.com

Webmaster

Marieken Scholten-Sijes
E-mail: webredacteur-twe@ngv.nl

Kopij Twente Genealogisch.

De redactie behoudt zich het recht voor om bijdragen voor TG in te korten, aan te passen of te weigeren. Dit geschiedt vanzelfsprekend alleen in/na overleg met de auteur.

Twente Genealogisch verschijnen.

Bij voldoende kopij verschijnt TG vier keer per jaar rond het einde van elk kwartaal.

Bezorging Twente Genealogisch

Voor de bezorging van Twente Genealogisch kunt u contact opnemen met mevrouw Corrie van der Beek.

Twente Genealogisch wordt gratis toegezonden aan de leden van Nationaal Twente en aan leden van andere afdelingen, die een bijkomend lidmaatschap zijn aangegaan.

Abonnement

Wilt u een abonnement op dit blad, dan zijn de kosten € 12,50. U kunt zich aanmelden via de secretaris.

Publicatie

Het in dit blad gepubliceerde mag slechts worden overgenomen met schriftelijke toestemming van de redactie, de schrijver en vermelding van de bron: Twente Genealogisch ISSN-138-0787

Wijzigingen

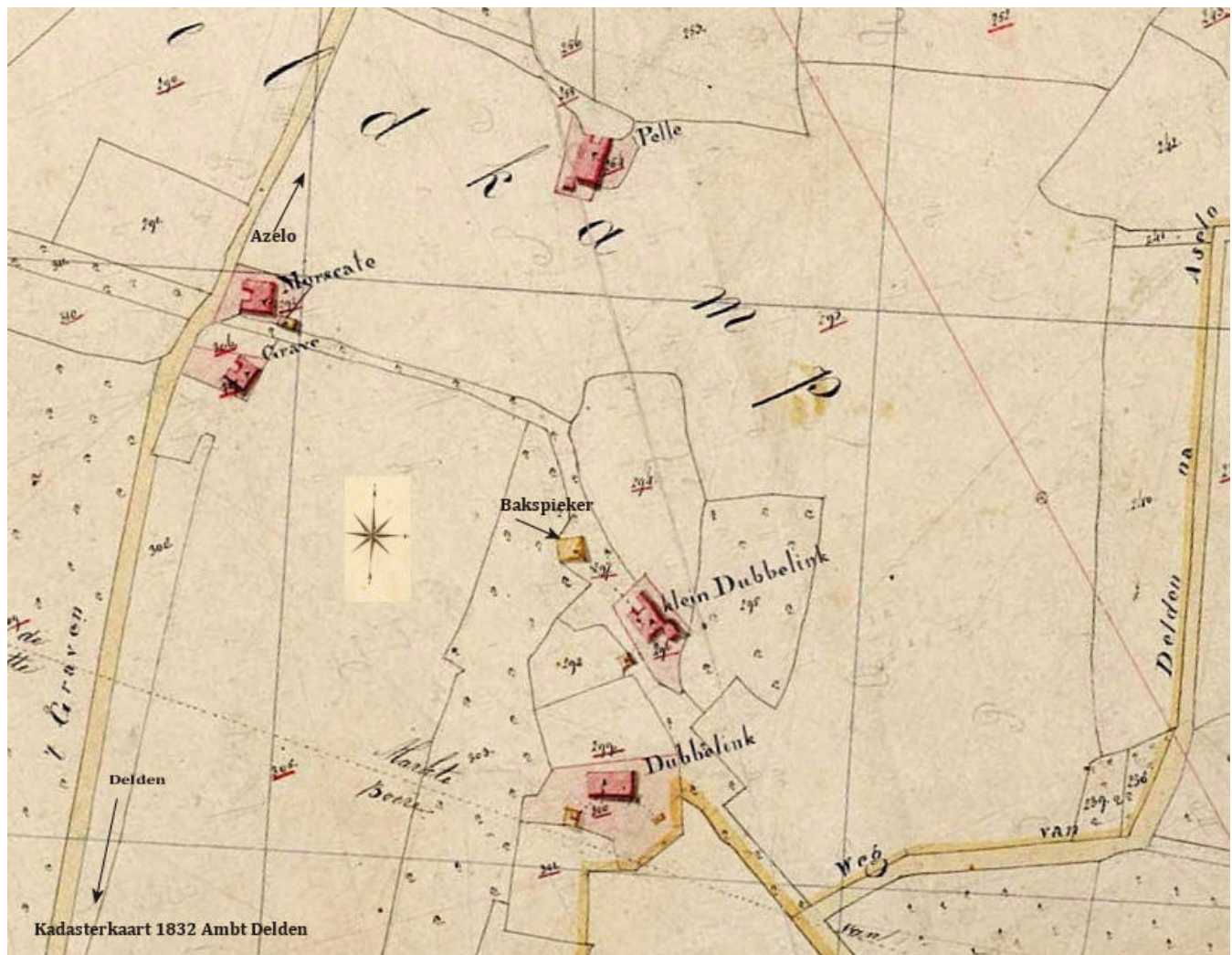
Adreswijzigingen, wijziging e-mailadres, opgave nieuwe leden en opzeggingen uitsluitend via het e-mailadres: ledenadministratie@ngv.nl of per post naar NGV- ledenadministratie, Postbus 50, 3989 CB Bunnik.

Bakspieker Dubbelink

Aan de Meijerinkveldkampsweg in de buurschap Azelo (vroeger richteramdt Delden) ligt een oude bakspieker. Ze hoorde bij de oude havezate Dubbelink. Dubbelink wordt al genoemd in 1407. In de loop der jaren ging het de betters niet naar de wind en in 1751 kwam ze in handen van Unico Wilhelm van Wassenaer Obdam

en behoort sindsdien tot het landgoed Twickel. Het huis Dubbelink zelf is in de 18e eeuw reeds verdwenen. Thans resteren nog een aantal boerderijen, het zogenaamde Meestershuis en de bakspieker.

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

Retouradres:
Holthuizenbrink 29
7544 ML Enschede

"Bakspieker Dubbelink landgoed Twickel"

Twente Genealogisch 2023

kwartaalblad van de
NGV Afdeling Twente
Nummer 2 - 2023

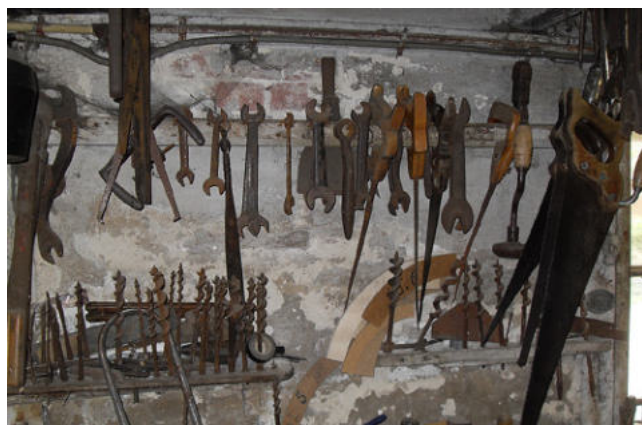

Wagenmakerij Van den Barg

Door Marieken Scholten-Sijes

Als u vanaf het voorplein van kasteel Twickel, oversteekt en tussen de weilanden doorwandelt, loopt u op het Bornse Voetpad. Vlak voordat dit pad overgaat van geplaveid in een zandweg, ziet u aan uw linkerhand een boerderij liggen. De Bornerhoeve. Aan de rechterkant van de weg, hangt een bord

“Wagenmakerij sinds 1872”. Achter de boerderij is in een grote schuur te zien hoe vroeger wagens en koetsen werden gemaakt. Men hield zich alleen met houtbewerking bezig.

Er werden echter steeds minder houten wagens gemaakt. De firma moderniseerde en legde het accent op carrosseriebouw. In 1972 verhuisde het bedrijf naar het industrieterrein van Delden.

Bleef de wagenmakerij met alles erop en eraan. Met de gereedschappen, bouwtekeningen en houten karren.

Bron: Twickelblad 2004-1.

<https://www.twickelblad.nl/flipbook-2004-1/#1>

www.drukkerijveltman.nl

drukkerij veltmann bv

UW PARTNER IN DRUKWERK

Sinds 1981 produceren wij een breed pakket drukwerk, van ansichtkaart, affiche, huisstijl tot een fullcolour brochure.

Het vervaardigen van kunstkaarten, artiestenkaarten, ansichtkaarten, uitnodigingen, brochures en posters is onze specialiteit. Van ontwerp tot eindproduct, alles wordt door ons verzorgd. Zowel in kleine als grote oplagen.

Wij drukken met persoonlijke aandacht voor uw drukwerk en geven u advies voor het beste eindresultaat!

 FSC
www.fsc.org
PEFC-C029615

 ISO 9001
BUREAU VERITAS
Certification
01-14-00007

 @drukveltmann

 www.facebook.com/drukkerijveltman

Kwartaalblad van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Twente, 39e jaargang 2023 nr. 2

Inhoudsopgave

Voorwoord	p. 22
Joodse families in Losser, deel 2	p. 22
Klein spul	p. 24
Jan Spekreijse in het leger van Napoleon	p. 25
Gezocht! Stickeraar!	p. 33
Werk aan de winkel	p. 33
Agenda	p. 35
Colofon	p. 36

Voorwoord

Door: Hennie Scholten

In het vorige nummer van Twente Genealogisch werd de vraag gesteld of ons tijdschrift eventueel digitaal zou kunnen verschijnen in verband met de kosten. De NGV kampt met een teruglopend aantal leden en Twente Genealogisch drukt zwaar op het budget en daaraan gekoppeld de bijbehorende teruglopende financiën.

De redactie ontving weinig reacties, zeg maar, geen reactie hierop.

Op de ledenvergadering van april j.l. kwam spontaan naar voren dat TG, zoals we ons blad meestal noemen, niet digitaal moest verschijnen. Unaniem waren de

aanwezige leden van mening dat het vooral een papieren tijdschrift moest blijven.

Ook kwam naar voren dat men het cirkeldiagram, de verkorte Stamboom, zeer op prijs stelde.

In ieder geval blijven we daarmee doorgaan. Dus graag uw cirkeldiagram van uw familie inleveren bij de redactie.

Ook de artikelen over het verre verleden blijken in de belangstelling te staan.

We gaan dus voorlopig door op deze voet. Artikelen zijn meer dan welkom. Over families, over bepaalde tijden, gebeutenissen, over wat ook maar met het verleden en mensen te maken heeft.

Joodse families in Losser, deel 2

Door: Frans Jacobs

De familie Heijman. Zij lieten hun naam in 1811 veranderen in Zilversmit.

I De eerste generatie is David Heijman.

Hij zal geboren zijn rond 1769 in Losser. Het schijnt dat zijn vader Joël Heijman was en zijn moeder Rose Heiman. Ik heb die gegevens niet kunnen verifiëren. (Enige relatie met de arme schoenlapper Isak Heiman is mij niet bekend)

David was slachter van beroep. Hij huwde voor de eerste keer met Hanna Hartog bij wie hij drie dochters kreeg, Rosina (*1793), Berta (*1798) en Catrina (*1799). Van hen zijn in de latere burgerlijke stand van Losser geen gegevens meer te vinden. David hertrouwt met Hendel (Hendrina) Salomons en krijgt bij haar zes kinderen:

- Aleida (*1801) Zij is ongehuwd en krijgt op 24 november 1820 een zoon Bernardus. Zij trouwt spoedig daarna met Simon Löhman Sachs, veearts, en krijgt bij hem in 1822 een zoon.
- Heiman. Hij verhuist naar Hengelo.
- Mozes (**Zie II.A.**)
- Abraham (**Zie II.B**)
- Joël, hij wordt niet ouder dan vijf jaar.
- Esther. Ook zij kreeg ongehuwd een dochter (Marianne Louise) en werd in het dorp Sikken Marian genoemd.

II.A. Moses Zilversmit is geboren op 6 februari 1811. Hij was slager en koopman. Op 3 maart 1841 huwt hij te Diepenheim met Aaltje Muller. Zij was op 20 april 1820 in Diepenheim geboren. Het stel krijgt negen kinderen. De eerste drie, Heiman, Samuel (**Zie III.A**) en Gesina zijn in Diepenheim geboren. Heiman wordt wachtmeester.

In Losser volgen dan Heintje, David (*1848, na zijn huwelijk vertrekt hij naar Gildehaus), Joël (*1850, van hem is verder niets bekend), Betje (*1853, zij is niet ouder dan drie jaar geworden), Abraham (*1854, hij was lompenhandelaar en is in 1888 Duitser geworden) en Asser (*1856) Die laatste heeft na zijn huwelijk in Losser nog twee zoons gekregen maar is kennelijk ook uit Losser vertrokken.

Aaltje Muller komt op 20 mei 1860 te overlijden. Haar overlijden veroorzaakte een schok in de Losserse gemeenschap. Samen met haar schoonzuster Betje was zij op 20 mei 1860 naar de Dinkel gegaan voor een rituele wassing. (Er was in Losser immers geen synagoge en er was dus ook geen mikwe) Beide schoonzusters verdronken toen samen in een kolk in

de Dinkel. Zij lieten samen 12 kinderen na. Die bocht in de Dinkel heet vanaf toen de Jödd'nkolk. Hun echtgenoten lieten op het kerkhof twee grafstenen plaatsen. Op de grafsteen van Aaltje staat:

De glorie van haar echtgenoot en haar kinderen/ onschuldig en rechtschapen in haar daden is dat niet / een flinke vrouw, mevrouw Ella, / dochter van Sjemoeël, echtgenote van de geachte heer / Mosje Zilbersmit. Zij overleed / zondag 28 Ijjar en werd begraven dins/dag Rosj Chodesj (nieuwemaansdag) van Siwan van het jaar 5620

Mozes verlaat Losser en huwt voor de tweede keer met Rika de Beer. Bij haar krijgt Mozes nog twee kinderen : Caroline en Isaak. Mozes overlijdt op 14 januari 1898 te Denekamp.

III.A Samuel Zilversmit was op 7 juni 1843 te Diepenheim geboren en volgde zijn vader op als slager in Losser. Hij was 10 mei 1880 gehuwd met Sara Samuel geboren in 1840 in Schöppingen. Hun kinderen waren: Aaltje (*1881. Zij trouwde met Eduard Berg. Het gezin Berg heeft lang in Losser gewoond maar is later verhuisd naar Enschede) en Mozes (**Zie IV.A.**)

Als de Armenstaat in 1904 wordt opgeheven krijgen ook de "Israelieten" een deel van de gelden (f.100) Salomon Zilversmit krijgt het beheer ervan.

Van zowel Samuel als Sara stonden grafstenen op de Losserse begraafplaats.

Een oprecht en rechtschapen man (Job 1, 1) / PN/de heer Sjemoeël, zoon van de heer Mosje, / die geboren is uit Ella. Hij overleed met een goede / naam 26 Tammoez en werd begraven aan de vooravond van Rosj Chodesj van AV met grote eer 675. Hier rust / Samuel Zilversmit / geb. te Diepenheim 7. Juni 5608 / Overl. te Losser 8. Juli 5675.

De dierbare en rechtvaardige vrouw, / een flinke vrouw, de kroon van het huis, / Godvrezend en genadig voor armen, mevrouw Sara, dochter van Mosje. / Zij stierf op de 6e dag van Chesjwan / 657.

IV.A Mozes Zilversmit was op 27 april 1883 geboren in Losser en huwde op 20 oktober 1911 te Losser met Hanchen Katz, geboren in 1876 in Brillon.

Nadat hun eerste kind levenloos ter wereld was gekomen (*1912) werden er twee zonen geboren, Herman (**zieV.A**) en Siegfried (*1914).

Ook Mozes was slager. Zijn bijnaam in het dorp was "t Meuske". Hij is de laatste Zilversmit die, op 15 februari 1934 in Losser begraven is. Hij heeft gelukkig de deportatie naar de Duitse vernietigingskampen niet mee hoeven te maken. Zijn vrouw, beide zoons, schoondochter en kleindochter helaas wel. Zij zijn vergast in Auschwitz en Sobibor.

V.A Herman Zilversmit was op 30 januari 1915 in Losser geboren en huwde daar op 1 februari 1939 met Gretel Hirsch (*1920 Burgsteinfurt). Hun dochtertje Elsbeth (*1940) was de zesde en laatste generatie Zilversmit in Losser.

De tweede tak Zilversmit in Losser begint bij Abraham Zilversmit. (**II. B**) Ook hij was koopman en slachter. Zijn bijnaam in het dorp was "de matze". Hij was geboren op 8 maart 1814 in Losser en trouwde daar met Betje Denneboom. Betje was in 1823 geboren in Veldhausen (We zien dat net als de Goldsmit's, de Zilversmit'sen hun bruiden bij voorkeur uit Duitsland haalden!) Abraham en Betje kregen 8 kinderen. Twee kinderen overlijden jong maar als Betje samen met haar schoonzuster Aaltje in de Dinkel verdronken is blijft Abraham met 6 kleine kinderen achter. De oudste twee dochters, Eva en Rebecca wonen na hun trouwen in Drente. Van de andere vier kinderen, Heiman (*1845), Karel (*1849), Joël (*1850) en Betje (*1853), komen we in Losser geen gegevens meer tegen. Ook is er geen overlijden van Abraham zelf bekend. Het lijkt dat hij na het verlies van zijn vrouw, Losser verlaten heeft. Alles wat in Losser restte van deze familietak was de grafsteen van Betje.

Praal van haar kinderen, /

Kroon van de echtgenoot, / Steun van het huis, / zij is de vrouw mevrouw Fes, dochter van de geachte heer Josef, echtgenote van Avraham / Zilbersjmit. Zij overleed / zondag 24 Ijjar 620. Hier rust het stoffelijk overschot / van Betje Zilversmit geb. Denneboom / overl. te Losser 20 mei 1860.

Latere joodse families in Losser

Aan het einde van de 19de eeuw vestigen zich nog een paar joodse families in Losser. Het gezin van Josua Berg kreeg tussen 1896 en 1905 vier kinderen in Losser. Het gezin van Israel Abraham Menko kreeg tussen 1899 en 1910 7 kinderen in Losser. Beide gezinnen verhuisden al voor de Tweede Wereldoorlog naar Enschede. Wolf Heiman Kleinhaus kwam vanuit Gildehaus naar Losser. Hij, zijn vrouw, twee dochters en schoonzoon zijn gedeporteerd naar Sobibor en daar in 1943 vergast.

Die joodse begraafplaats heeft tot na de Tweede Wereldoorlog bestaan en was gelegen tegenover de molen aan de huidige Sportlaan. Van de begraafplaats zijn weinig foto's. Een ervan is van het vervallen hek met een paar grafstenen, de ander van een rechtop staande grafsteen.

De Joodse begraafplaats in Losser

Op 23 december 1740 schrijft Aleida Leurink in haar dagboek: *"Iets voren en sneeuwt, koude wint als om 1 uur smiddags Pint de Joode begraven is bij den hoogen kamp tegen Verbekkes land na de mulle"*.

Na de ruiming van het kerkhof zijn de grafstenen opnieuw geplaatst op het joodse kerkhof aan de Kneedweg in Enschede.

Klein spul

Door: Marieken Scholten-Sijjes

Deutscher Genealogentag

Het CBG zou dit jaar overgaan tot een jaarlijkse organisatie van het Famillement. Helaas ging dat dit jaar in juni niet door.

Maar, voor wie Duitse roots heeft. En wie heeft dat niet. In Kleve wordt van 27 tot en met 29 oktober de 73ste Deutsche Genealogentag georganiseerd. Het motto is "Grenzenlos forschen". Naast Duitse en Nederlandse verenigingen zullen organisaties uit Brazilië, Frankrijk, Oostenrijk, Zwitserland Zweden en de USA aanwezig zijn.

Het programma omvat een veelvoud aan lezingen, workshops en een groot aantal stands. De ontwikkelingen zijn op het internet te volgen via <https://genealogentag.dagv.org/>

Potjewijd

Op de website van de NGV zijn nu een groot aantal afdelingsbladen op naam doorzoekbaar.

Ik kreeg over de naam Potjewijd een reactie van Geert Jan Potjewijd.

"Nu op de website van de NGV een groot aantal afdelingstijdschriften toegankelijk zijn geworden heb ik eens op mijn naam gezocht.

In 'Twente Genealogisch' nr. 1 (1996) blz. 13 kwam ik de volgende zin tegen: 'Potjewijd een gekke naam uit 1811? Nee, niet als je bedenkt dat deze naam uit Litauen komt en daar voorkomt als Puodinai(t)is (=pottenbakker).' Het wordt hier geponeerd als een soort zekerheid, maar dat is het allerm minst. Waarschijnlijk is het gebaseerd op een artikel in Gens Nostra jaargang

1972 februari blz. 42-45 door Dr. T. Potjewijd in *Gens Nostra* van (zie: <http://pottjewijd.net/potjewijd-02.html>). Dr. Potjewijd presenteert het daar als hypothe-
se.

*Leuk om dit tegen te komen als je op mijn naam zoekt. Ondertussen zijn er geen nieuwe ontwikkelingen om-
trent de herkomst van deze naam Pot(t)jewijd"*

Ik zou zeggen, kijk of u ook iets van belang over uw naam kunt vinden.

Paleografie

De website Wat staat daer? (<https://watstaatdaer.nl/>) is een initiatief van een aantal archieven, waaronder Het Utrechts Archief. Hier kun je zelf oefenen in het lezen van oud schrift. Je kunt kiezen of je letters en cijfers, woorden en afkortingen of complete teksten wilt oefenen.

Ook heeft de website een forum. Als je een woord of deel van een tekst niet kunt lezen dan kun je dit voorleggen aan het forum.

Andere moeilijkheden bij het ontcijferen van de teksten zijn: juridische termen, oud nederlands, Latijn, verbastering van namen van personen en plaatsen, onbekende topografische namen.

Hiervoor zijn er verschillende hulpmiddelen:

- Historische woordenboeken (<https://gtb.ivdnt.org/search/>).

Je kunt zoeken in 5 woordenboeken. Als je de betekenis van een woord vindt kun je doorklikken naar voor-

beelden van het gebruik van dat woord in bepaalde zinsverbanden.

- Woordenlijst André Dumont: een eenvoudige alfabetische lijst van trefwoorden en begrippen voorkomend in doop-, trouw- en begraafboeken en andere genealogische bronnen. Bevat meer dan 23.000 trefwoorden met hun betekenis

<http://home.planet.nl/~dumon002/woordenboek/alfa.html>

- Woordenlijst Latijn: bijv. de website <http://www.nazatendevries.nl> – Latijn bij stamboomonderzoek.

- Geografische verwijzingen notarieel en ondertrouw: deze lijst is te downloaden bij het Stadsarchief Amsterdam

<https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/themasites/downloads/>

Je komt soms plaatsen tegen waar je nog nooit van hebt gehoord. Net als familienamen worden namen van plaatsen en landen nogal eens verbasterd. Sommige plaatsen en landen heetten vroeger ook anders. Voorbeeld: Renenscheveen = Veenendaal

Overgenomen uit de "Stichtse Heraut 35-nr2 april 2023"

Naar aanleiding van de gegevens die Nelly Oostrik-Cornelissen had ingestuurd, is Hennie Kok in zijn archief gedoken en heeft er de hierbij gaande uitgave uitgehaald. Een mooie toevoeging .

Jan Spekreis in het leger van Napoleon

Door: Marieken Scholten-Sijses

Tijdens de lezing van Hennie Kok bij onze afdeling op 14 januari 2023 kreeg ik van **Herman ten Heggeler** een document overhandigd. Het ging over een inschrijving van Jan Spekreis in het leger van Napoleon en de beschrijving van de route die hij heeft afgelegd tijdens de veldtochten van 07-11-1812 tot en met 07-06-1814. Herman had dit document, met nog een aantal anderen, gered van de zolder van zijn ouderlijk huis.

Navraag bij Hennie Kok of hij hier nog meer van wist, gaf een verwijzing naar een artikel van hem in Boorn & Boerschop in december 2014. Ik heb o.a. van dit artikel gebruik gemaakt voor achtergrond informatie.

In het databestand van Hennie Kok komt Jan Spekreis voor met de volgende gegevens:

"M: 4494, 123ste; Schwedt Nat Mil Inf 199 M: 111 desertie ; geen certificaat"

Deze inschrijving houdt het volgende in.

Hij heeft stamboeknummer 4494 en is ingeschreven bij het 123ste regiment

Na vlucht uit de vesting Wittenber is Jan toegetreden tot het Bataljon Infanterie van Linie nr. 7

Dit is opgericht op 28 oktober 1813 te Schwedt in Pruisen door luitenant-generaal Schwartz uit Hollanders in Franse dienst als het 1e Bataljon Hollands Legioen van Oranje.

Dit legeronderdeel komt in februari [?] 1814 in Nederland aan. Jan is als nr 111 ingeschreven, daarna gede-
serteerd: "op 4 Julij 1814 door Lange absentie geroij-
eerd"

Bij zijn huwelijk in 1816 wordt geen certificaat van
de militie overlegd. Dat was pas vanaf 1818 verplicht.

Conscriptie

Sinds 1806 werd ons land geregeerd door Louis Na-
poleon, broer van de grote Napoleon Bonaparte. De
laatste vond dat zijn broer zich meer inzette voor de
Nederlandse belangen dan hij wenselijk achtte en
lijfde in 1810 de Nederlanden bij Frankrijk in. Daarbij

voerde hij allerlei Franse regels in. Onder andere de
Burgerlijke Stand en in 1811 de Conscriptie: de dienst-
plicht. Hij had immers voor zijn veldslagen veel solda-
ten nodig.

Wie ingeloot werd voor de conscriptie, moest zich op
een vastgestelde dag melden in de hoofdstad van het
departement waar hij woonde. Vervolgens werden
de dienstplichtigen compagniesgewijs afgemarcheerd
naar hun garnizoen in Noord-Frankrijk of Wallonië. Dit
betekende een mars van enkele weken.

De Nederlanders werden niet verspreid over Franse
eenheden, maar bleven bij elkaar onder het bevel van
Franse officieren. De meeste garnizoensplaatsen heb-
ben ook een Nederlandse naam.

Onder degenen die in dienst moesten was Jan Spek-
reis. Hij behoorde tot de lichting 1791.

Hij is gedoopt op 21 september 1791 "Seld. 21. Johan-
nes Speckreise par Engbertus et Hijndrina Kamp pat
Johan Speckreise Bernardina Kamp."

Hij trok met nummer 25 een ongunstig lot en moest
zich melden voor de dienst. Hij werd ingelijfd in het
123e Regiment Infanterie van Linie (123e Régiment
d'infanterie de ligne) in Saint-Omer. Dit is zijn inschrij-
ving als Jean Spekreis in de Franse stamboeken

Zijn signalement was: Lang: 1.671m; visage (aange-
zicht): ovaal; front (voorhoofd): largo (hoog); yeux
(ogen): gris (grijs); nez (neus): ??; bouche (mond): or-
dinair (gewoon); menton (kin): rond; cheveux (haar):
??; sourcils (wenkbrauwen): ??; particulières (bijzon-
dere kentekeningen): litteken op de kin.

Opvallend is dat in de Franse stamboeken de lengte al
in meters en centimeters wordt aangegeven. Later, in
1814, wordt in de Nederlandse stamboeken de lengte
nog in in ellen, palmen, duimen en strepen weerge-
geven.

N° 4494 Spekreis (prénoms) Jean fils de Engbertus de Hend. Kamp né le 21 sept 1791 à Dalben canton de idem département des Bouches du Rhin taille d'un mètre 67¹⁰ centimètres, visage oval front largo yeux gris nez droit bouche ord^{re} menton rond cheveux et sourcils sans marques particulières une cicatrice au front	Arrivé au Corps le 28 novembre 1812 enrôlé volontaire et incorporé, venant d conscrit de l'an 1811 remplaçant un conscrit de l'an du département d compris sur la liste de désignation du canton de Dalben sous le N. 25 son dernier domicile était à Dalben département des Bouches du Rhin profession Laboureur	ma ma 2 du 3e du 2.
---	--	---

Naar St. Thomas

Op 7 november 1812 heeft hij de dienst aangevangen, zoals hij het zelf schrijft: *"1812 den 7 November Heb ik mijne reis onder de Militairen begonnen van Borne naar Zwolle"*

Een voetreis naar Saint-Omer. Zelf noemde hij dit St. Thomas. De tocht ging vanaf Zwolle via Apeldoorn, Arnhem, Nijmegen (rustdag), 's Hertogenbosch, Antwerpen (rustdag), Gent, Rijssel (rustdag), naar St. Thomas (Saint-Omar). Op 28 november komen ze daar aan.

Een voettocht van ca. 495 kilometer gedurende drie weken. Makkelijk zal het niet geweest zijn. In zijn boek *"duizend jaar weer, wind en water in de lage landen"* vermeldt Jan Buisman *"In West-Europa, matige tot*

strengte vorst in december. De grote rivieren vriezen dicht. De ijsgang duurt van december 1812 tot half februari" Bovendien waren de zandwegen in herfst en winter altijd slecht begaanbaar. Of door de modder, of door bevriezing van de karresporen. Bovendien waren de rekruten niet getraind in het marcheren. De gemiddeld tijdens deze tocht afgelegde afstand was 27.5 km. per dag. Dat komt op ongeveer 4 km per uur. In de wintermaanden was het daglicht beperkt tot 8 à 9 uur. De genoemde plaatsen in het document, zijn vestingsteden. Tussengliggende plaatsen zonder vesting, zijn niet genoemd. Zo liep Jan van Borne naar Zwolle (60 km) niet in één, maar zeker in twee dagen. De (onder) officieren werden voor nachtlgies bij burgers ondergebracht. De gemene soldaten mochten blij zijn als ze bij boeren onderdak in het hooi vonden.

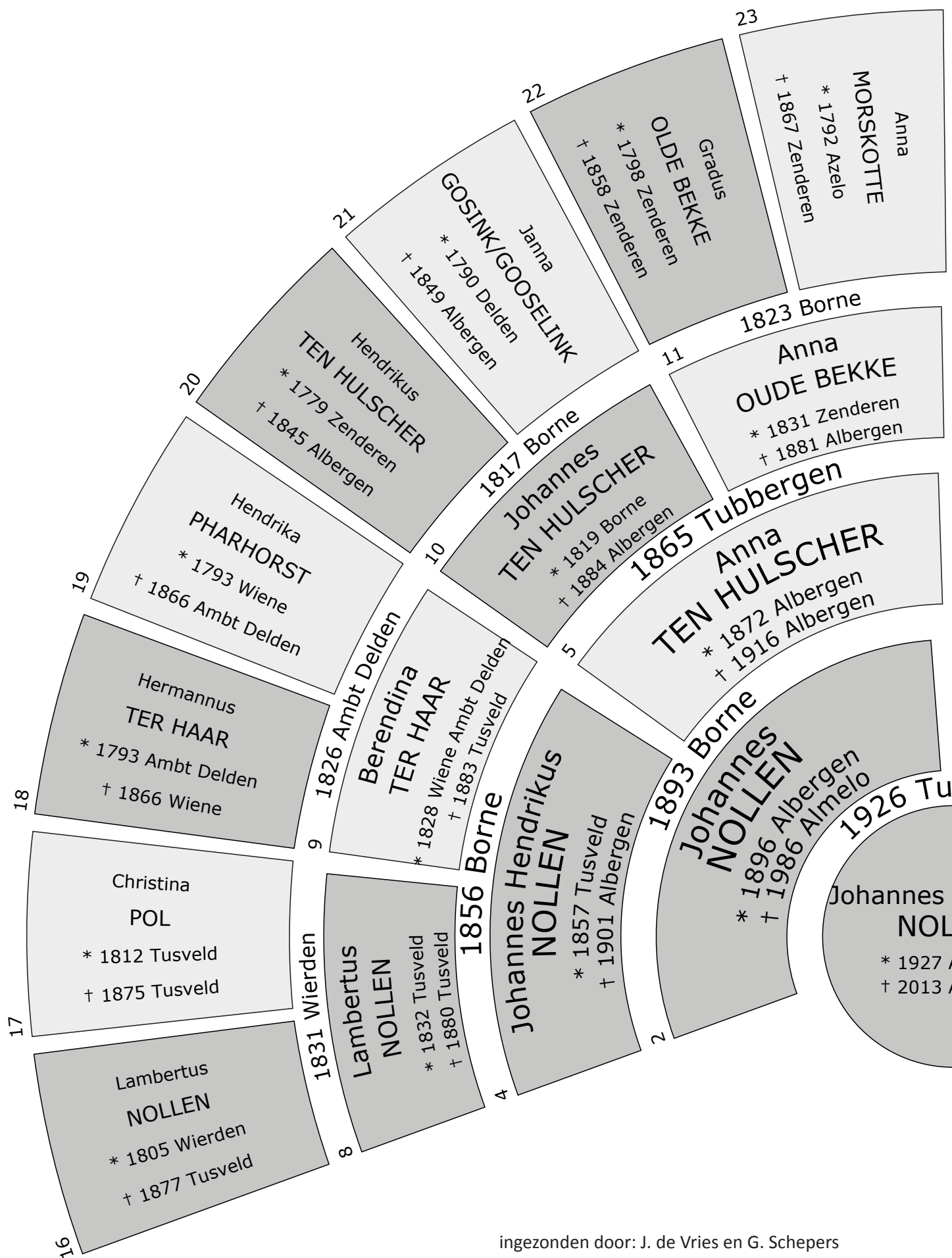
Op weg naar Leipzig

Ondertussen was Napoleon na de mislukte veldtocht naar Moskou op 20 december 1812 in Parijs teruggekeerd. Van zijn oorspronkelijke legermacht van ruim 466.000 soldaten dat Rusland introk overleefden er maar 40.000. Hoogste tijd om zijn legermacht aan te vullen met nieuwe rekruten.

Op 11 Januari werden 350.000 man gemobiliseerd: 100.000 man van de lichting 1809 tot 1812; 150.000 man van de lichting 1813 en 100.000 man van de Nationale Garde. Allen werden naar Mainz gedirigeerd.

In Mainz wilde Napoleon zijn leger opnieuw organiseren. Hij wilde met dit nieuwe leger naar het oosten van Duitsland ten strijde trekken tegen de Russen en Pruisen.

Ook Jan Spekreijse moest naar Mainz vertrekken. De tocht ging vanaf St. Thomas dwars door het huidige België via Rijssel (rustdag), Brussel (rustdag), Leuven, verder naar het oosten via Maastricht (rustdag), naar Aken met 11 [slecht te lezen] rustdagen, Gulik, Keulen

ingezonden door: J. de Vries en G. Schepers

24

Everhardus
DERKINK
* 1799 Gem. Weerselo

25

Maria Geertruida
VENNEGOOR
* 1799 Losser
† 1855 Lemselo

26

Harmen Jan
BANIERINK
* 1800 Lemselo
† 1849 Lemselo

27

Johanna
ENSINK
* 1801 Gem. Weerselo
† 1864 Lemselo

28

Bernard
FLEERKOTTE
* 1798 Mander
† 1846 Vasse

29

Hendrica
GEERDINK
* 1808 Vasse

30

Gerhardus
BREEMBROEK
* 1821 Geesteren
† 1896 Vasse

31

Johanna Maria
MIDDENDORP
* 1822 Fleringen
† 1848 Fleringen

12

1822 Weerselo

Johannes
DERKMAN
* 1823 Lemselo
† 1878 Lemselo

13

1836 Weerselo

Maria
BANIERINK
* 1838 Lemselo
† 1887 Lemselo

14

1842 Tubbergen

Johannes
FLEERKOTTE
* 1844 Vasse
† 1889 Vasse

7

Gezina
FLEERKOTTE
* 1876 Fleringen
† 1934 Lemselo

1872

Johanna Gertruida
BREEMBROEK
* 1848 Fleringen
† 1883 Vasse

15 1846 Tubbergen

6

1865 Weerselo

Johannes
DERKMAN
* 1871 Lemselo
† 1916 Lemselo

3

1900 Weerselo

Johanna Magdalena
DERKMAN
* 1901 Lemselo
† 1984 Albergen

Hendrikus
LEN
Albergen
Albergen

(rustdag). Vanaf hier langs de Rijn via Bonn, Andernacht, Koblenz (rustdag), naar Mainz, Ruim 600 kilometer, waar (incl. 16 rustdagen) 38 dagen over gedaan werd. Ze kwamen daar (waarschijnlijk) eind maart aan.

In Mainz werden de regimenten opnieuw ingedeeld.

Na 13 rustdagen gaat het weer terug langs de Rijn naar de vesting Wesel, waar 15 dagen worden doorgebracht. Al met al was hij al dik twee maanden onderweg voor hij richting Leipzig ging. Nog eens 20 dagen, en dat alles te voet. Eind april kwamen de versterkingen in Leipzig aan.

Tussen Elbe en Oder

Terwijl Jan op weg was naar Leipzig hadden op 3 Februari 1813 de Pruisen (tezamen en Rusland) Napoleon de oorlog verklaart. Wat er van het Fransen leger overbleef moest zich op de Elbe terugtrekken. Door de versterking van het Mainzleger, beschikte Napoleon over een nieuw leger van 300.000 jonge conscripts. Van 1 tot 22, Mei tijdens de voorjaarsveldtocht, versloeg hij de Russen en Pruisen te Lützen en Bautzen in Saksen. Ze werden tot op de Oder teruggejaagd. Om tijd te winnen werd op 4 Juni een wapenstilstand gesloten, zodat beide partijen zich konden herorganiseren.

Engeland en Zweden sloten zich bij de coalitie aan. Later ook Oostenrijk, Beieren en andere Duitse Staten. Op 17 Augustus werd de strijd hervat. Het ging wat heen en weer tussen beide kampen. Napoleon behaalde een gedeeltelijke zege te Dresden op 26-27 Augustus, maar hij moest zich terugtrekken naar Leipzig, waar hij voorgoed verslagen werd op 16-19 oktober. De Veelvolkerslacht met 100.000 doden. Afgezien nog

van de (zwaar)gewonden. Slechts een klein deel van het leger van Napoleon bereikte tenslotte Mainz.

Een van de Vlaamse dienstplichtigen schreef aan zijn familie de volgende brief, die een goed inzicht geeft over de toestand tijdens de gevechtspauze.

"Dres, Dresde, dezen 29 Julius 1813.

Zeer beminden Noncle ende Tante.

..... En ik ben nu in Duytsland in Sakcen Polen, daer leggen wy bij de boeren tot met 60 mannen in een logement. En wij hebben revue gepassert voor den Lenpruer den 25 Julius, en wij moeten nog de revue passeren den 31 der zelve maend, en wy zullen dan zeker weten waer dat wy zullen voeren. En wy hebben 7 weken gemarsert zonder ophouden. En aengaende het eten het heeft nog altyds tusschen tweeën gegaen, maer nu het gaet maer slecht, want wij leggen nu per cis gelijk in den kamp, maer wij leggen met dertig Vla-mingen bij een, maer wij kregen nog altyds wat meer als de Fransen, en als zy niet content en zijn de Fran-sen, wij gevense wat kloppen op ulder mule. [...] En God lof wy konnen al wel exerceren, want wij en moe-ten maer thien uren dags exerceren 's morgens om vyf uren tot thien uren en van twalf uren tot twee uren en van 4 uren tot 7 uren naer middags....

Emanuel Beert."

Vesting Wittenberg

Aan al deze gevechten nam Jan niet deel. Napoleon had de gehele linker Elbeoever bezet. In alle daar-aan gelegen vestingen werd een grote eenheid (ca. 26.000) militairen gelegerd. Het waren de vestingen Dresden, Hamburg, Torgau, Wittenberg, Maagden-burg en Spandau. Jan kwam terecht in de vesting Wit-tenberg, waar hij een half jaar zou doorbrengen. Eind mei zal Jan er zijn aangekomen.

Al begin april hadden de Fransen de vesting beter verdedigbaar gemaakt door het hele schootsveld kaal te branden. De Pruisen

aarzelden niet en bezetten een paar dagen later dit gebied.

In september vallen de Pruisen verder aan om de ves-ting te veroveren. Soldaten en zelfs officieren deserte-ren uit de vesting. Eind oktober is de vesting geheel omsingeld.

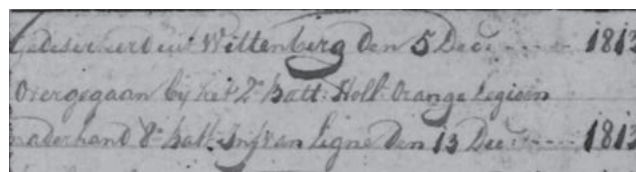
En dan, op 29 november verlaten 1 kapitein, 6 luite-nants en 72 man Hollanders de vesting. Ze verzeker-den dat meerdere Hollandse troepen zouden volgen, zodra ze de kans kregen om te ontsnappen aan de strenge bewaking. Pas half januari zou de vesting de-finitief door de Pruisen genomen worden.

Bataljon Infanterie van Linie nr. 8

Op dat moment had Jan de vesting al verlaten. In het militaire stamboek waarin ook Jan genoteerd staat, komen vele inschrijvingen van soldaten voor waarin ze op 4 of 5 december 1813 de vesting verlaten hebben. Bij allen staat genoteerd:

"Vrijwillig uit de Vest: Wittenburg gegaan den 4 decbr: 1813.

overgegaan bij het 2e Batt: Holl: orange legioen naderhand 8e Batt: Inf: van Ligne 29 dec: 1813".

Bij het nationaal archief staat over het 8ste Battalion Infanterie het volgende vermeld:

"Opgericht eind november 1813 te Schwedt in Prui-sen door luitenant-generaal Schwartz uit Hollanders in Franse dienst als het 2e Bataljon Hollands Legioen van Oranje. Komen in februari 1814 in Nederland aan. In april 1815 is het 1e bataljon in dit bataljon geïncorpo-reerd. In december 1818 opgegaan in de 7e Afdeling Infanterie."

Het is twijfelachtig of dit legioen daadwerkelijk in fe-bruari 1814 in Nederland aankomt. Ik denk, gezien de

route die Jan heeft afgelegd, dat ze toen pas uit Schwedt zijn vertrokken.

Jan verlaat Wittenberg begin december, en zou dan net als de overige deserteurs op 9 december in Schwedt zijn aangekomen. Daar verblijft hij acht weken. Vertrek dus half februari. De terugtocht gaat over Berlijn, waar hij een ¼ jaar verblijft. In mei vertrekt het bataljon dan naar Nederland, via de nu nog altijd gebruikte weg. Brandenburg, Helmstedt, Braunschweig, Hannover, Minden, Osnabrück, Rheine en Bentheim. Daarna is hij gedeserteerd. Volgens de familie overlevering heeft hij zich op de hooizolder bij familie in Bentelo schuil gehouden.

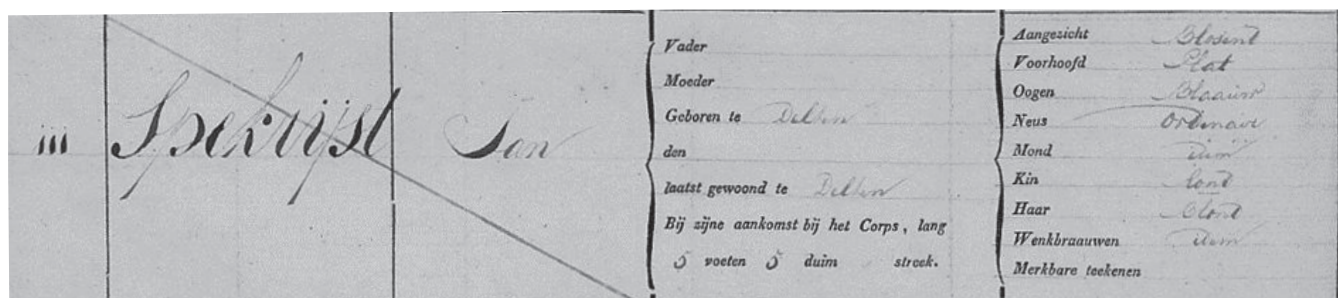
Militieregisters en stamboeken geven van elke ingeschreven man een signalement. Genoteerd zijn de vorm van aangezicht (smal, langwerpig, vol), voor-

hoofd (hoog, laag), neus (klein, spits, dik), mond (groot, klein) en kin (spits, ordinair, rond). Ook de kleur van de ogen, haar en wenkbrauwen zijn vastgelegd. Eventuele littekens of andere afwijkende kenmerken werden onder 'Merkbare teekenen' vermeld. De lengte van de mannen werd aangegeven in ellen, palmen, duimen en strepen, later in aantal meter en millimeters.

Jan is lang niet de enige deserteur. Op dezelfde pagina worden nog meer soldaten als deserteur gemeld. NI. Cornelis de Klerk op 19 Juli 1814, Gabriel Brokdie (een Fransman) op 31 Aug: 1814 en Joseph van Onderbergen op 8 Juni 1814. In totaal vier van de zes op deze pagina ingeschrevenen.

Signalement van Jan Spekreijse:

Aangezicht: Bloesend, Voorhoofd: Plat, Ogen: Blauw, Neus: ordinair, Mond: idem, Kin: rond, Haar: blond, Wenkbrauwen: Idem

Afstanden afgelegd

Voor het berekenen van de afstanden heb ik gebruik gemaakt van een routeplanner, die de afstanden over de huidige wegen aangeeft. Over de toenmalige zandwegen zal het nog wat langer zijn geweest.

Afstand Borne via Zwolle naar St Thoman (St Omer) = 495 km met 18 marsdagen = 27.5 km per dag

Vertrek eind januari Vanuit St Omar, via Brussel, Keulen naar Mainz = 610 km. Geschat 38 dg.

In Mainz 13 rustdagen. Vertrek van daar naar Wesel ca. half maart. In Wesel nogmaals 15 rustdagen.

Eind april komt het Mainz legioen aan in Leipzig. 875 km.

In Leipzig 21 rustdagen. Daarna naar Wittenberg: 70 km. Aankomst eind mei.

Daar op de vesting gebleven tot begin december.

Overgegaan naar 2e Batt: Holl: Orange Legioen

Komen waarschijnlijk op 13 Dec: 1813 aan in Schwedt = 222 km

"Daar is dit legioen opgegaan in het 8e Batt: Inf van Ligne"

Jan Meldt dat hij daar 8 weken verbleef. Legioen vertrekt in februari naar Holland.

Jan verblijft (vermoedelijk) tezamen met het hele bataljon kwart jaar in Berlijn. Afstand = 110 km

Daarna (begin mei) wordt de terugtocht verder ondernomen = 525 km en hij zou dan op 7 juni 1814 in Borne aangekomen zijn.

Hij wordt op 4 Juli 1814 door 'Lange absentie geroij-eerd'.

Volgens familie overlevering zou hij zich in Bentelo op de hooizolder van de boerderij verstopt hebben.

In totaal heeft Jan, te voet, ca. 2900 km afgelegd.

Zie pagina 32 en 33 voor de routebeschrijving.

Bronnen:

- Document van Jan Spekreijse naar aanleiding van de route die hij heeft afgelegd tijdens de veldtocht van in het leger van Napoleon van 07-11-1812 tot en met 07-06-1814. In bezit van Herman ten Heggeler, Borne.
- H. Kok, De omzwervingen van Johannes Spekreijse. Boorn & Boerschop in december 2014, p. 14-15.
- Belagerung von Wittenberg. By J. L. Vogel, Major von der Armee - Die Belagerungen von Torgau und Wittenberg 1813 und 1814 Permalink, Public Domain, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=85472339>
- De Duitse bevrijdingsoorlog: https://nl.wikipedia.org/wiki/Duitse_bevrijdingsoorlog
- Drie soldatenbrieven uit Duitsland. Juli-Oogst 1813. Bieckorf. Jaargang 45. A. Van Poelvoorde, Brugge 1939. P. 250-254. 'ge-raadpleegd via DBNL (KB, nationale bibliotheek)'.
- Militairen uit de tijd van Napoleon, https://www.berghapedia.nl/index.php/Militairen_uit_de_tijd_van_Napoleon
- 2.13.09 Inventaris van het archief van het Ministerie van Oorlog: Stamboeken van Onderofficieren en Minderen van de Landmacht, 1813-1924, <https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/archief/2.13.09>.
- Jan Buisman, Duizend jaar weer, wind en water in de lage landen. Deel 7: 1800-1825. Franeker, 2019. P. 393-394.

Gezocht! Stickeraar!

Corry van der Beek heeft, na vele jaren, aangegeven te willen stoppen met het stickeren van Twente Genealogisch. Vier maal per jaar moet dat gedaan worden voor ca. 300 exemplaren. Een ochtendje werk. Daarna bij het dichtstbijzijnde PostNL-punt inleveren.

Vooraf de begeleidende brief door de secretaris laten maken.

Wie wil dit op zich nemen?

Melden bij secretaris-twe@ngv.nl

Werk aan de winkel

door: Jan Oude Munnink

De transcriptie van de Verluidensboek en het inkomstenboek Oldenzaal is in volle gang. Maar de SGWT heeft meer menskracht nodig omdat er een viertal nieuwe bronnen zijn ontdekt. Deze omvatten overlijdens uit de stad Oldenzaal en de regio. Dankzij een bewerking zijn de te transcriberen bronnen redelijk goed te ontcijferen.

Voor verdere informatie zie: <https://sgwt.nl/>

1812 den 7 November Heb ik mijne reis onder de Militairen begonnen van Bonn na Zolle Apeldoorn Arnhem Nijmegen rustdag Graf Tilburg s Hertogenbosch Noordstraten Antwerpen rustdag St. Nicolaas Gent Oudenaarden Cortrijk Rijsel rustdag Belle Casel St. Thomas weer terug van St. Thomas Casel Belle Rijsel rustdag Doornik Gerbergen Brussel rustdag Luixen et Frieden Tengeren	Mastricht rustdag Aken 15 rustdagen Gulik Bergen Köln rustdag Bon Andernacht Köln rustdag Geer Bacharach Bingen Ingelheim Ment 18 rustdagen weer terug den Rijn af na Wehl 15 rustdagen Scherbeek Dülmen Münster rustdag Gladbach Crefeld Oldendorf Minden Lathagen Hanover rustdag Burgdorf Pine Brunsvijk rustdag Cöternijk Halberstadt Hannover Magenburg rustdag Bretendorf	Aschersleben Eisleben Merseburg Leipzig 21 rustdagen Duben Wittenberg 1/2 jaar Friedrichs Belitz Potsdam Berlijn rustdag Bernau Eberstadt Angermünde Schwedt 1/2 jaar weer terug na Holland Stolpe Friedrichs Vernau Berlijn 1/2 jaar Potsdam Brandenburg Tangermünde rustdag Burgstall Kelmstedt Königs-Lutter Brunsvijk rustdag Pine Burgdorf Hanover rustdag Stad-hagen Minden Oldendorf Crefeld rustdag Eilenburg Pine Bentheim tot Berne 1814 den 7 juni Jan Spekreijse
---	--	---

Transcriptie van dit document

De namen op het document zijn soms moeilijk te lezen door de vouwen die er in gezeten hebben. Met behulp van Google Maps zijn te meesten toch ontcijferd.

1812 den 7 November	Maastricht rustdag	Aschersleben
Heb ik mijne reis onder de Militairen	Aken rustdagen	Eisleben
begonnen van Borne naar Zwolle	Gülick	Merzeburg
Apeldoorn	Bergen	Leipzig 21 rustdagen
Arnhem	Keulen rustdag	Duben
Nijmegen rustdag	Bon	Wittenberg half jaar geweest
Graaf	Goarl	Treuenbritzen
Tilburg	Bacherac	Belitz
s 'Hertogenbosch	Bingen	Potsdam
Hoogstraten	Ingelheim	Berlijn rustdag
Antwerpen rustdag	Mainz 13 rustdagen	Bernau
St. Nicolaas	weer terug den Rijn af na	Ebersmalde
Gent	Wezel 15 rustdagen	Angermünde
Oudenaarden	Schermbek	Schwedt 2 weken geweest
Cortrijk	Dulmen	Weer terug na Holland
Rijssel rustdag	Munster rustdag	Stolpe
Belle	Glandorff	Niederfinow
Cassel	Osnabruege	Werneuchen
St. Thomas (=St. Omer)	Oldendorf	Berlijn 1/4 jaar
weer terug van St. Thomas	Minden	Potsdam
Cassel	Stathagen	Brandenburg
Belle	Hannover rustdag	Tangermünde rustdag
Rijssel rustdag	Burgdorf	Burgstad
Doornik	Peine	Helmstad
Geradsbergen	Bronswijk rustdag	Könnigslutter
Brussel rustdag	Oosterwijk	Brunswijk rustdag
Leuven	Halberstad	Peine
St. Truiden	Haldensleben	Burgdorf
Tongeren	Magdenburg rustdag	Hanover rustdag
	Atzendorf	Stadhagen
		Minden
		Oldendorf
		Osnabrug rustdag
		Ibbenburen
		Reine
		Bentheim tot Borne
		1814 den 7 juni
		Jan Spekreij

Agenda:

Op **14 oktober 2023** komt Guus Goorhuis ons vertellen over de Middeleeuwse geschiedenis van Oldenzaal.

Op 11 november is de laatste lezing van 2023. Nadere informatie volgt later.

Na afloop van deze lezing zal de najaarsledenvergadering gehouden worden.

Noteer deze data vast in uw agenda.

Uiteraard worden alle lezingen gegeven in de Stefanshof in Borne.

Zaal open: 13.30. Lezing van 14.00 tot 16.00 uur.

Colofon

*Nederlandse Genealogische Vereniging.
Opgericht 1946.*

Correspondentieadres:

NGV, Postbus 50, 3980 CB, Bunnik.
Bibliotheek en andere diensten:
Kosterijland 3, 3981 AJ, Bunnik
Telefoonnummer: 085 - 105 1199

Afdeling-Twente.

Opgericht 1984 (Heropgericht 2021).
Het gebied omvat de volgende gemeenten:
Almelo, Avereest, Borne, Dinkelland, Enschede,
Haaksbergen, Hardenberg, Hellendoorn, Hengelo,
Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Ommen, Rijssen-
Holten, Tubbergen, Twenterand, Wierden, Dalfsen,
Olst-Wijhe, Raalte en de voormalige gemeente
Bathmen.

Afdelingswebsite:

<https://www.ngv-afdelingen.nl/twe/>

Afdelingsbestuur en functionarissen:

Voorzitter

Vacature

Secretaris

Marieken Scholten-Sijes
E-mail: secretaris-twe@ngv.nl

Budgethouder

Ben Lenferink
E-mail: b.lenferink@lentifa.nl

Bestuurslid en Genealogisch correspondent

Anton Hilgerink
E-mail: correspondent@home.nl

Bestuurslid en eindredacteur

Twente Genealogisch (TG)
Hennie Scholten
E-mail: hennie.scholten@home.nl

Bestuurslid en coördinator lezingen

Henk Huiskes
E-mail: gen.hbhuiskes@caiway.net

Bestuurslid en verantwoordelijk voor de leestafel

Jan Aaldenberg
E-mail: rails@hetnet.nl

Afgevaardigde naar AV

Henk Huiskes (zie links)

Indexering Twente Genealogisch

Ton Boswerger
Email: tonboswerger@kpnmail.nl

Webmaster

Marieken Scholten-Sijes
E-mail: webredacteur-twe@ngv.nl

Kopij Twente Genealogisch.

De redactie behoudt zich het recht voor om
bijdragen voor TG in te korten, aan te passen of te
weigeren. Dit geschiedt vanzelfsprekend alleen in/
na overleg met de auteur.

Twente Genealogisch verschijnen.

Bij voldoende kopij verschijnt TG vier keer per jaar
rond het einde van elk kwartaal.

Bezorging Twente Genealogisch

Voor de bezorging van Twente Genealogisch kunt
u contact opnemen met mevrouw Corrie van der
Beek.

Twente Genealogisch wordt gratis toegezonden aan
de leden van Nationaal Twente en aan leden van
andere afdelingen, die een bijkomend lidmaatschap
zijn aangegaan.

Abonnement

Wilt u een abonnement op dit blad, dan zijn de
kosten € 12,50. U kunt zich aanmelden via de
secretaris.

Publicatie

Het in dit blad gepubliceerde mag slechts worden
overgenomen met schriftelijke toestemming van de
redactie, de schrijver en vermelding van de bron:
Twente Genealogisch ISSN-138-0787

Wijzigingen

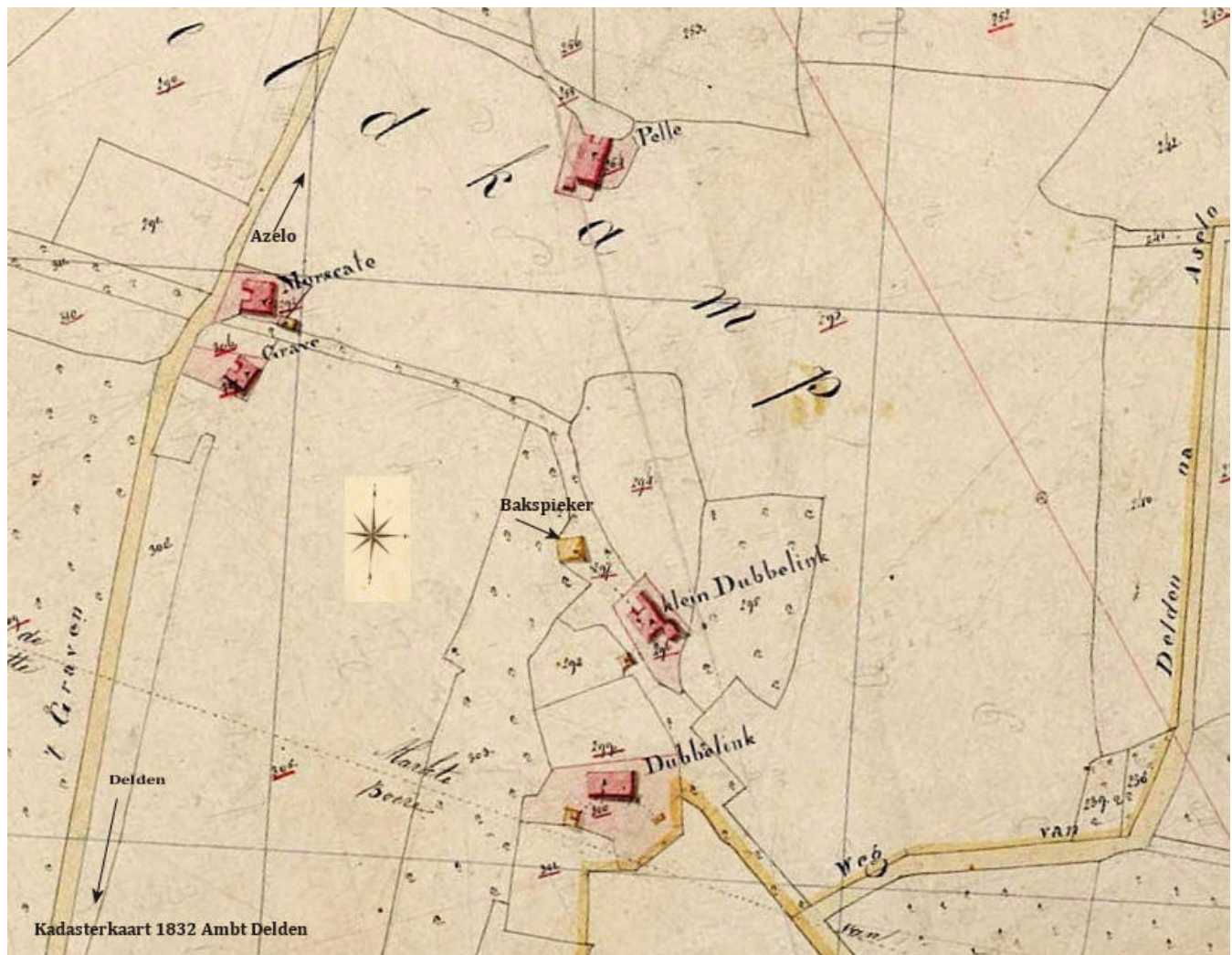
Adreswijzigingen, wijziging e-mailadres, opgave
nieuwe leden en opzeggingen uitsluitend via het
e-mailadres: ledenadministratie@ngv.nl of per post
naar NGV- ledenadministratie,
Postbus 50,3989 CB Bunnik.

Bakspieker Dubbelink

Aan de Meijerinkveldkampsweg in de buurschap Azelo (vroeger richteramdt Delden) ligt een oude bakspieker. Ze hoorde bij de oude havezate Dubbelink. Dubbelink wordt al genoemd in 1407. In de loop der jaren ging het de betters niet naar de wind en in 1751 kwam ze in handen van Unico Wilhelm van Wassenaer Obdam

en behoort sindsdien tot het landgoed Twickel. Het huis Dubbelink zelf is in de 18e eeuw reeds verdwenen. Thans resteren nog een aantal boerderijen, het zogenaamde Meestershuis en de bakspieker.

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

Retouradres:
Holthuisenbrink 29
7544 ML Enschede

"Bakspieker Dubbelink landgoed Twickel"

Twente Genealogisch 2023

kwartaalblad van de
NGV Afdeling Twente
Nummer 2 - 2023

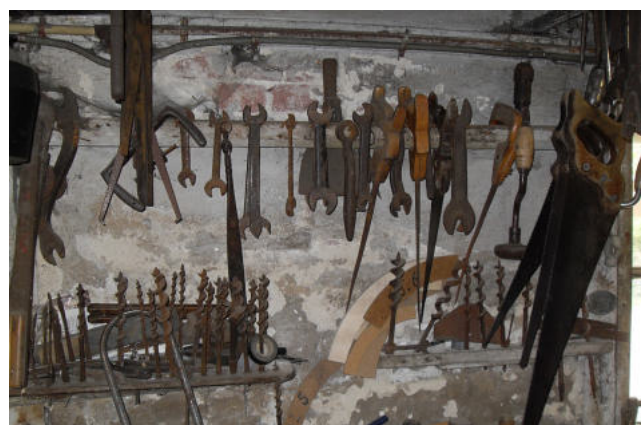

Wagenmakerij Van den Barg

Door Marieken Scholten-Sijes

Als u vanaf het voorplein van kasteel Twickel, oversteekt en tussen de weilanden doorwandelt, loopt u op het Bornse Voetpad. Vlak voordat dit pad overgaat van geplaveid in een zandweg, ziet u aan uw linkerhand een boerderij liggen. De Bornerhoeve. Aan de rechterkant van de weg, hangt een bord

“Wagenmakerij sinds 1872”. Achter de boerderij is in een grote schuur te zien hoe vroeger wagens en koetsen werden gemaakt. Men hield zich alleen met houtbewerking bezig.

Er werden echter steeds minder houten wagens gemaakt. De firma moderniseerde en legde het accent op carrosseriebouw. In 1972 verhuisde het bedrijf naar het industrieterrein van Delden.

Bleef de wagenmakerij met alles erop en eraan. Met de gereedschappen, bouwtekeningen en houten karren.

Bron: Twickelblad 2004-1.

<https://www.twickelblad.nl/flipbook-2004-1/#1>

Inhoudsopgave

Voorwoord

Door: Hennie Scholten

Een kort voorwoord deze keer, vakantietijd, zoals het heet. We hebben weer een aantal mooie artikelen, zoals jeugdhierinnering van Jan Nijhoff. Schooltijd in oorlogstijd.

Veel verwijzingen naar websites. Onze secretaris is flink bezig geweest, ook met huizenonderzoek in verschillende plaatsen van Twente.

We hebben ook de notulen opgenomen van de ledenvergadering van april j.l. De (weinige) aanwezigen hadden gelukkig een duidelijke mening waar het bestuur mee uit de voeten kan. In november a.s. is er weer een ledenvergadering. De uitnodiging is opgenomen in dit nummer.

Kortom, een interessant nummer. Veel leesplezier.

De verpandingen door Jan van Arkel van het markerichterschap van drie Twentse marken.

Door: Frans Jacobs

Wie was Jan van Arkel, hoe kwam hij aan het markerichterschap en waarom verpandde hij het?

Jan was de oudste zoon uit het tweede huwelijk van Jan III van Arkel met Kunigonda van Virneburg. Hij werd in 1314 geboren, vermoedelijk op het kasteel van zijn vader in Arkel, dichtbij Gorinchem. Omdat hij niet de oudste zoon (uit het eerste huwelijk) was, zou hij de bezittingen van zijn vader niet kunnen erven en, zoals toen gebruikelijk, streefde hij een carrière na in de geestelijke stand.

Hiertoe studeerde hij onder meer in Parijs. Omstreeks 1335 benoemde de in Avignon residerende paus hem tot kanunnik van het Utrechtse Domkapittel en een

jaar later ook van de St. Salvatorkerk in dezelfde stad. In 1340 overleed de Utrechtse bisschop Jan van Diest. Hij was een 'zwakke' bisschop die grote schulden had gemaakt en het gezag over zijn bisdom kwijt was geraakt aan de graaf van Holland, de hertog van Gelre en diverse edelen, die zich eerder gedroegen als roofridders dan als trouwe vazallen. In die tijd was de bisschop van Utrecht niet alleen geestelijk leider maar vooral landsheer van het Sticht en Oversticht (Utrecht en Overijssel/Drenthe). Zoiets was in de Middeleeuwen niet ongebruikelijk: ook de bisschoppen van Luik en Münster waren "Prins-bisschop." Zij waren dus ook bestuurder, legeraanvoerder en de opperste rechter in hun gebied. Zij hadden ook het Recht van Munt.

Zilveren Kwart Groot met de beeltenis van Jan van Arkel

De opvolging van Jan van Diest had heel wat voeten in de aarde: de paus wilde een Italiaanse bisschop benoemen maar die werd niet geaccepteerd door het Utrechtse kapittel dat hun eigen kandidaat, kanunnik van Arkel, naar voren schoof. Nadat de bisschopsstoel 2 jaar vacant was geweest werd Jan, 28 jaar oud, tot bisschop gewijd.

Op dat moment, 1342, was de toestand van het bisdom zorgwekkend. Financieel zat het bisdom aan de grond. Maar Jan van Arkel bleek een goed strateeg, en ook een goed diplomaat te zijn. Hij wist de opstandige edelen weer in het gareel te krijgen en de ruzies met de burens te beslechten, maar ja, zo iets kost veel geld. Als gevolg daarvan kon hij zijn dure hofhouding niet meer bekostigen. Hij liet zijn broer Robert in 1343 achter als zijn plaatsvervanger in Utrecht en vertrok zonder zijn hofhouding naar Grenoble. Daar had hij genoeg aan één bediende, één secretaris en één matresse.

De graaf van Holland, Willem IV zag toen zijn kans schoon en besloot Utrecht in 1345 te belegeren. Jan werd spoorslags door zijn broer naar Utrecht terug geroepen maar kwam niet verder dan een vernederende vrede met graaf Willem te sluiten: de Utrechters moesten zelfs graaf Willem om vergiffenis vragen. Maar de kansen keerden zich: Toen Willem enige maanden later met zijn troepen naar Stavoren trok om de Friezen een lesje te leren, kwam hij bij de slag van Warns om het leven. Het vredesverdrag werd prompt door Jan in Utrecht in de prullenbak gegooid.

Jan had zich inmiddels verzekerd van de steun van de

Vergiffenis vragende Utrechters

steden Utrecht, Kampen, Deventer en Zwolle en had de weg omhoog weer gevonden. Maar de torenhoge schulden bleven en hij vertrok ten tweede male naar Grenoble. Een jaar later bleek dat toch ook niet de oplossing van zijn problemen te zijn en in 1352 kwam hij terug en begon zijn bezittingen te verpanden.

Voor onze regio is het van belang te weten dat de Utrechtse bisschoppen behalve landsheer ook de ei-

Het bisschopshof in Utrecht

genaar (goedsheer) waren van vele gewaarde erven in onze streken. In iedere marke had hij een "hof". Dat was een centrale hoeve waar de boeren van de omringende hoeven, voor zover die in het bezit waren van de bisschop, hun pachten (vaak in natura) moesten inleveren. Men neemt aan dat in de loop van de twaalfde/dertiende eeuw de marken in Twente zijn ontstaan. Maar de bestuurlijke inrichting van de marke en het markerecht zijn natuurlijk niet van de ene op de andere dag tot stand gekomen. Ik neem aan dat in de beginperiode de landsheer, dus de bisschop, het meeste te vertellen had in de marken en ook als markerichter fungeerde. Dat wil zeggen dat hij of zijn vertegenwoordiger, de markevergaderingen voorzat, de markekeuren opstelde, de boetes inde etcetera. Als hij nu zo'n hof verpandde dan verpandde hij tevens die functie het markerichterschap. Het markerichterschap werd zo verbonden aan het bezit van één bepaalde hoeve. De boer op dat hof had een speciale functie en werd boerrichter genoemd.

In de Lutter marke was dat het hof Varwijck (nu bekend als het Kulturhoes de Boerrichter), in de Eschmarke de Lippinkhof en in de Losserse marke het Hof tho Losser (dat gelegen was langs de huidige Broekheurner ringweg, later bekend onder de naam het Boerrichter). Verpanden betekende dat Jan geld kreeg van de pandhouder maar wel de mogelijkheid behield om in betere tijden het pand weer in te lossen. In alle drie de bovengenoemde marken was de pandhouder de graaf van Solms, Hendrik I, heer van Ottenstein. Hij was een bekende van de Utrechtse bisschoppen: van 1333 tot 1336 was hij hun hoogste ambtenaar (drost) in Twente geweest.

De pandsom bedroeg zowel in Losser als in de Lutter 306 schilden. Vermoedelijk was die ook zo groot in de Eschmarke.

Hoeveel is dat in huidige Euro's? Het is altijd moeilijk om prijzen van zeven eeuwen terug te vergelijken met die van nu, maar in dit geval zullen we toch een poging wagen.

Wat was een schild? In de dertiende eeuw kwam er behoefte aan gouden munten om grote betalingen te kunnen doen en in 1263 liet de Franse koning gouden ("gulden") munten slaan met daarop zijn wapenschild. In het Latijn heet een wapenschild een scutum, in het Frans een écu, en hier gewoon een schild. De naam van het muntje werd ook écu of schild (in het Portugees escudo) genoemd. Zo'n muntje was 20 mm in doorsnede, van 24 karaats goud en met een gewicht van 3,54 gram. (Omdat er zulke munten bewaard zijn gebleven weten we dat nu nog precies.) Als Hendrik van Solms driemaal 306 schilden moest betalen dan was dat dus een totaalgewicht van 3249 gram goud. Bij de huidige goudprijs (zo'n €59.000 per kilo) komt dat op ongeveer €190 000,-- Voorwaar geen gering bedrag.

Het lukte Jan dan ook niet om dit bedrag aan Hendrik van Solms terug te betalen. Ook zijn opvolger (en volle neef) bisschop Jan van Virneburg lukte dit niet. Pas in 1391 werd het pand in de Luttermarke door bisschop Floris van Wevelinkhoven ingelost. De Luttermarke was de oudste marke in onze regio, werd door andere marken geraadpleegd inzake juridische problemen (er werd dan een "ordell" gevraagd) en de bisschop wilde daarom zijn rechten dáár graag herstellen. Maar zowel in de Losserse marke als in de Eschmarke zijn de graven van Solms en hun verdere erfgenamen (oa. de graven van Bentheim) steeds in het bezit gebleven van de gewaarde erven waaraan het markerichterschap verbonden was.

Hoe ging het verder met Jan van Arkel?

In 1364 besloot de paus hem over te plaatsen naar het Prins Bisdom Luik. Zijn regeerperiode daar was geen groot succes. In 1378 overleed hij in Luik. Zijn dochter Kunegonde, geboren in 1345, en zijn zoon Johan van Arkel, heer van Rijnestein, (1350-1413) besloten hun vader in de Utrechtse dom te begraven. Het retabel in zijn grafkapel in de Utrechtse Dom is bewaard gebleven, zij het zwaar beschadigd tijdens de Beeldenstorm.

Retabel in de Utrechtse dom.

Kind in oorlogstijd

Jan Nijhoff uit Almelo was een kind in de jaren 1938-1945. Hij woonde met zijn ouders in de toen nieuwe buurt De Riet.

Ondanks zijn hoge leeftijd beschrijft hij zijn kinderjaren op de school met altijd de dreiging van bombardementen, afweergeschut en dergelijke.

Het verhaal is bewerkt door Hennie Scholten.

De schoolervaringen beginnen met de kleuterschool. Ik werd toegelaten in het schooljaar 1938-1939.

Ik was een late leerling, geboren in oktober. De grens lag in die tijd bij 1 september. Ik was groot voor mijn leeftijd en stak ver uit boven de klasgenoten.

Het was een fijne tijd op die school aan de Adastraat in Almelo en heb heel wat gefröbeld: matjes gevlochten, figuren uit geprikt en veel buiten gespeeld op het pleintje.

De hoofdleidster was juffrouw G. In haar klas was een

poppenkast en zij 'sprak' met Jan Klaassen. Wij, als kinderen genoten volop van haar spel in de poppenkast.

Tot de meidagen van 1940. Ik ging toen al voor het eerst naar de basisschool, de 'gewone' school, zoals dat heette.

Op die merkwaardige ochtend van de tiende mei 1940 hoorde ik vanuit mijn bed mijn ouders en de burens heftig praten en redeneren. Vliegtuigen vlogen over richting het westen van het land. Ook de waterkranen liepen volop bij veel huizen: teilen en emmers werden gevuld met water.

De Duitsers waren binnengevallen en de waterleiding kon worden afgesloten.

Wat snapte ik van binnenvallen van Duitsers en de school, die dicht was. Ik wilde gewoon naar school.

Mijn vader fietste met me mee ondanks de spannen-

de uren van de oorlog, die net begonnen was. Ja, de school was dicht en pas toen was ik overtuigd dat ik voorlopig thuis moest blijven.

Er vielen in die eerste oorlogsdagen bommen in het Rosarium, in Almelo en daar zijn mensen bij omgekomen.

Ik besepte pas wat 'omgekomen' betekende toen ik vernam dat de zoon van onze slager, 14 jaar oud, ook was verongelukt bij dat bombardement. Ach, ik was amper zes jaar.

Ik kreeg op de kleuterschool wat bijlessen en startte in de tweede klas van de lagere school. Ik kwam terecht bij juffrouw B., een juffrouw die de touwtjes strak in handen had.

De klasgenoten hadden mij al bang gemaakt voor haar: ze zou kinderen opsluiten in een donkere kelder. Zo erg was het echt niet. Maar streng was ze wel.

Ook had ze moeite om van haar stoel af te komen, ze was wat vriendelijk heet, volslank.

We namen wel eens wraak op haar, zoals gauw een kletsnatte spons op haar stoel leggen of een speld rechtop in het kussen, waarop ze zat, steken. Dat werd een succes.

De school werd helaas weldra in beslag genomen door de Duitsers en ingericht als kazerne.

Wij moesten naar een andere school en dat betekende of 's morgens of 's middags les. Er kwam ook een

andere onderwijzeres, juffrouw H.

We hebben, ondanks de beperkte schoolgang toch flinke vorderingen gemaakt door haar, ook al lagen we vaak onder de banken bij een luchtalarm. De juffrouw liep heen en weer tussen de banken en hield de boel buiten nauwlettend in de gaten. Leek het erg dreigend te worden dan kropen wij onder de schoolbank. Zij bleef in de buurt van haar lessenaar zodat ze daaronder kon schuilen.

Of dat schuilen onder de schoolbanken bij een werkelijk bombardement veel geholpen had, is de vraag. Achteraf zeg je: spannend, maar voor ons was het wel dra heel gewoon. We kenden immers niet anders.

De school stond op het Kerkplein, midden in de stad en dat was best een eind lopen vanaf de Riet, vooral omdat schoenen in de volgende jaren schaars werden. De meeste kinderen droegen klompen. Onderweg ging soms de sirene voor luchtalarm aan en dan moest je binnen een minuut van de straat af zijn.

Je vloog dan gewoon ergens een woning binnen. Gelukkig heb ik nooit last gehad van een bombardement. Het laatste oorlogsjaar kwam ik in de klas van meester K. De beste man had moeite met orde houden en soms zelfs ook met de leerstof. Soms zei hij bij een ingewikkelde rekensom: 'Dat is te moeilijk voor jullie. Sla die som maar over.' Achteraf bekeken kwam hij er zelf ook niet uit.

De Rietschool lagere school rechts en de mulo links

We werden zo goed zo kwaad mogelijk klaargestoomd voor de HBS. Door de gebrekkige vooropleiding moesten de aanstaande HBS-ers toelatingsexamen doen met verouderde examenopgaven van 25 jaar daarvoor. Het rekenwonder van onze klas, zonder meer de beste leerling was de enige, die een herexamen kreeg: voor rekenen!

In dat jaar 1944-1945 kregen we eenmaal per week Franse les van de heer Van A, na schooltijd.

Na een paar maanden 'papa fume une pipe', werd het Frans afgeschaft en vervangen door de Duitse taal.

Wij, als 'eigenwijze en denkende alles te weten kinderen, dachten dat het in opdracht van de Duitse overheid was, maar het lag toch anders. Het was een beslissing van meneer Van A. zelf.

De man was actief lid van de NSB, dat was ons onbekend. In de bevrijdingsdagen van mei 1945 werd hij opgepakt en naar kamp Erika gebracht.

We hebben hem nooit weer op school gezien.

De laatste maanden van de bezetting was de school trouwens gesloten. Het oorlogsgevaar was te groot.

Na de bevrijding kwamen in onze school Canadese soldaten. Een van de leerlingen vond in het zand een handvol condoms. 'Onschuldig' als wij waren werd er eentje in de klas opgeblazen en fladderde mooi rond door het lokaal. De leraar kreeg een hoofd als een boei en wist zich geen raad met dat ding.

Maar toen was het al bevrijding en we werden al weer gewone kinderen...

Huizenonderzoek

Door: Marieken Scholten-Sijsses

Op zaterdag 15 april verzorgde mevr. Els Elenbaas een lezing met als titel "Huizenonderzoek".

De lezing ging over de organisatie rond huizenonderzoek. Hoe kun je het systematisch opzetten, hoe voorkom je dubbel werk, wat hebben andere onderzoekers al gedaan, enz. Als voorbeeld werd het onderzoek over huizen in de binnenstad van Wijk bij Duurstede gebruikt, hoe kom je ertoe en hoe blijf je enthousiast. Welke bronnen zijn specifiek handig, zoals het kadaster en notariële archieven.

Er werd behoorlijk wat aandacht besteed aan het nut van en voor de genealogie bij dit soort onderzoeken. Enerzijds biedt de genealogie soms de mogelijkheid om de volgorde van eigenaren te doorgronden, bijvoorbeeld als een huis vererft is. Anderzijds kun je uit de opvolging van eigenaren van een bepaald huis ook conclusies trekken over de familierelaties van eigenaren.

Het resultaat van haar onderzoek over Wijk bij Duurstede kun je vinden via: <http://www.huizeninwijk.nl/>

Alle gegevens zijn per huis in een register opgenomen. Ondertussen zijn 27.000 data aan inwoners gekoppeld. Een levenswerk, dat ze overigens in samenwerking

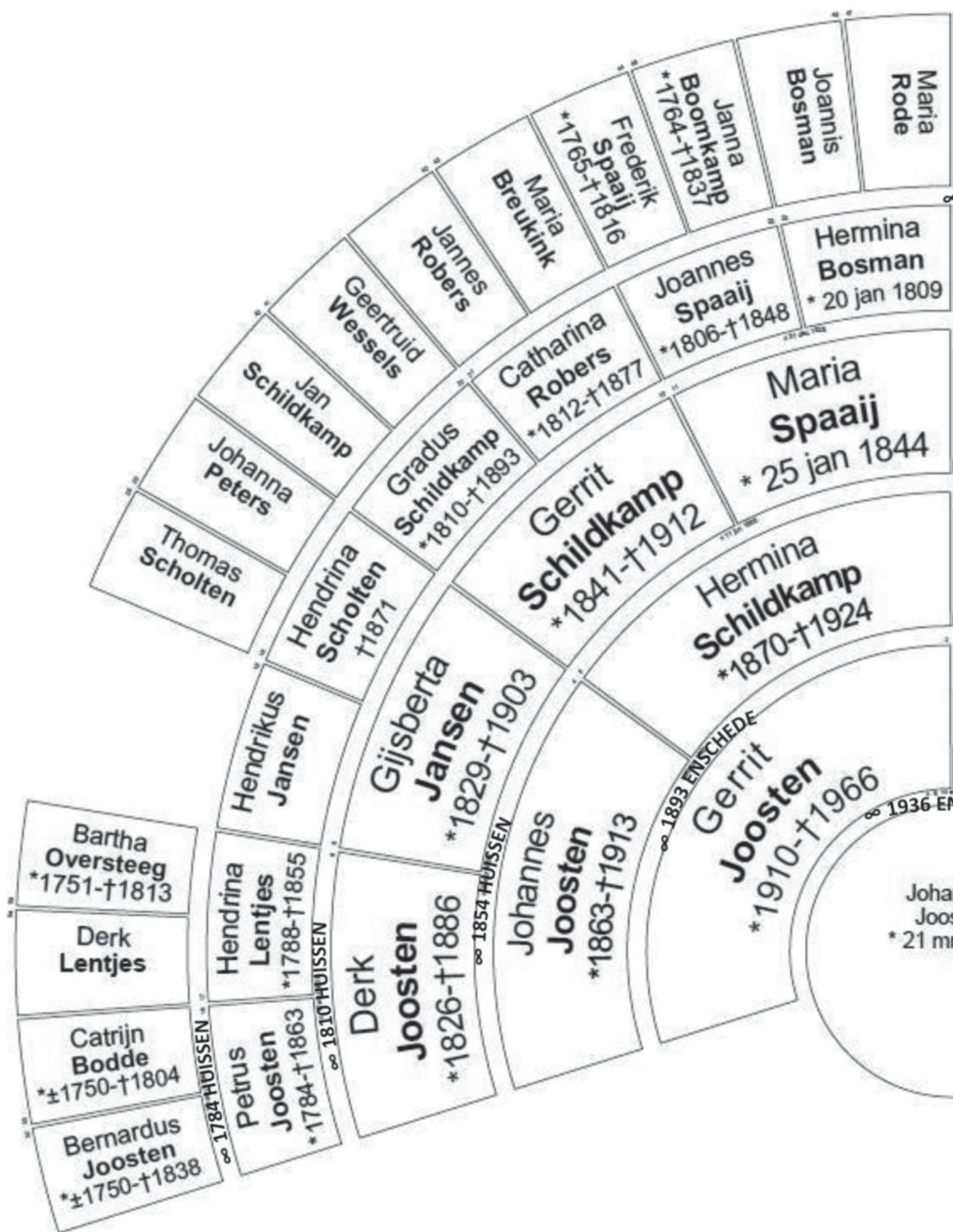
met andere vrijwilligers verricht.

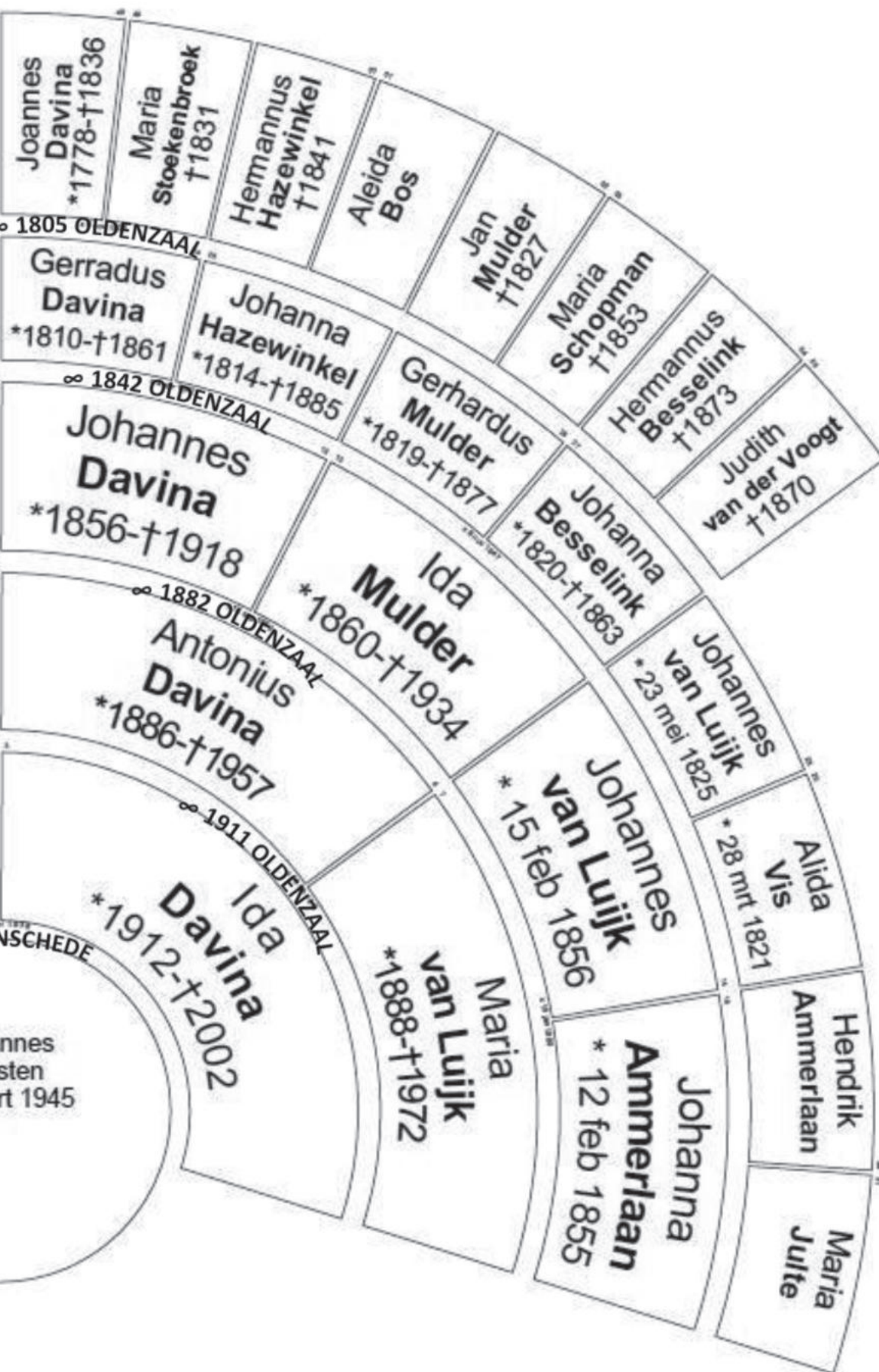
Welke bronnen werden gebruikt. Genoemd werden onder andere:

Kadastergegevens, Bevolkingsregister, Transportregisters van onroerend goed, OAT's via HisGIs, Beeldbank met foto's, Cultuurhistorische waardenkaart en Oud Rechtelijk Archief.

38309 (Kadaster 1832 gebouwen overijssel)	
FID	38309
Bebouwing	Borne
46676 (Kadaster 1832 percelen overijssel)	
FID	46676
Volgnummer	1334.0
Kadgem	Borne
Sectie	D
Genaamd	Het Dorp
Plaats	Koks Brink
Minuutplan	MIN04007D01
Perceelnr	207
Naameigen	Spekreijse
Voorreig	Jan
Beroepeig	winkelier
Woonpleig	Borne
Leggemr	
Soort	huis en erf
Naam recht	
Voor recht	
Raar recht	

1	Sijes	Johannes Jacobus	m. herte 27 Dec 1855	Groningen	Ho
2	Haard, de	Gerardina	v. vrouw 2 Jan 1858	"	Ho. 11/18/17
3	Sijes	Anna Catharina	v. dochter 27 Juli 1858		
4		Gerardina Johanna	v. " 14 Juli 1859		
5		Johannes Hendrikus	m. zoon 20 Mei 1894		
6		Helena	v. dochter 20 Mei 1894		
7		Margaretha	v. " 12 Nov. 1895		H. 2/5/18
8		Hendrika	v. " 7 Dec. 1892		H. 22 Aug 1906
9	Sijes	Maria Margaretha	v. dochter 16 Feb 1879	Groning. ev. 1911	H. 22 Aug 1905
10	Sijes	Harmina	v. dochter 7 Dec. 1882		H. 26/5-1907
11	Belthout	Abraham Johannes	m. huf 8 Dec 1891	Groningen	
12	Sijes	Helena	v. dochter 20 Mei		

Te beginnen met de **kadastergegevens** van 1832.

Van ieder perceel is vanaf deze tijd vastgelegd wie de eigenaar is. Deze gegevens zijn vastgelegd in de Oorspronkelijk Aanwijzende Tafels (OAT's). Dit is de basis. Immers, elk perceel krijgt een nummer en pas als aan de grenzen hiervan iets gewijzigd wordt, verandert het perceelnummer.

Via de website <https://hisgis.nl/projecten/overijssel/> Kun je van veel gemeenten de inschrijving van 1832 terugvinden.

Lang niet altijd was de eigenaar de bewoner van het pand op het perceel. Daarvoor moet je kijken in de **Bevolkingsregisters** die gemeenten vanaf 1 januari 1850 wettelijk verplicht werden om bij te houden. Per huis werden alle bewoners ervan genoteerd. Bij verhuizing ging er een streep door en werd het gezin òf uitgeschreven òf in een andere woning in dezelfde gemeente ingeschreven. Elk nieuw kind werd erbij geschreven. En in bv. Enschede, niet onbelangrijk bij de vele huwelijk die in de "Pruis" werden gesloten, staat meestal de huwelijksdatum erbij vermeld, evenals een eventuele scheiding.

Vrijwillige rechtspraak

Ook wel aangeduid als voluntaire rechtspraak. Bij deze rechtspraak gaat het om de registratie en afgifte van akten die particulieren op vrijwillige basis aan een gerecht voorlegden of van haar werden verlangd. De soort akten die u bij de vrijwillige rechtszaak aantreft, zijn bijvoorbeeld: borgstellingen, schuldbekenten-

sen, huwelijks voorwaarden, (herroeping van) testamenten, vestiging en overdracht van renten, donaties, verkoop en transporten, morgengaven, volmachtstellingen, boedelscheidingen en boedelinventarissen, vidimussen (gelegaliseerd afschrift van een oorkonde) en attestaties de vita. Het is met name deze zeer uitgebreide categorie die veel informatie geeft over onze voorouders, hun bezittingen en doen en laten.

Voorbeelden hiervan die digitaal toegankelijk zijn.

- Transcripties rechterlijk archief Stadgericht en Richterambt Oldenzaal. Een zeer uitgebreide bron van deze boeken: <http://boeken.fransenmedia.nl/>

- Oud rechtelijk archief Holten: transcripties excerpten en indexen. <https://erfgoedrijssenholten.nl/archieven/21-oud-rechtelijk-archief-holten>

Via: <https://www.archieven.nl/nl/> kun je veel rechterlijke archieven opzoeken.

Typ in het vak zoeken: rechterlijke archieven. Via uitgebreid zoeken kun je de toegangscode of gezochte plaats ingeven.

Voorbeelden zijn:

- 0039 Stadgericht Almelo
- 0043.1 Richterambt Borne
- 0045.1 Stadgericht Delden
- 0054.1 Stadgericht Goor
- 0060.1 Schoutambt Hellendoorn
- 0062.1 Richterambt Kedingen
- 0073.1 Stadgericht Rijssen

Alle woorden	rechterlijke archieven	Zoek	Uitgebreid zoeken ^
Eén van de woorden			
Met een zin	Richterambt Borne		
Toegangscade			
Periode		t/m	
Bevat bestand(en)	☒ N.v.t. ☐ Ja ☐ Nee		
Organisatie v		Materiaal v	
1 zoekresultaat		sorteren op: score, datum v	
 0043.1 Richterambt Borne 1704 - 1810 Collectie Overijssel locatie Zwolle meer ►			

Belangrijk zijn de **Registers van de 50e penning** van alle vervreemdingen en collaterale successiën. Bij de beschrijving van de overdracht werd bij de ligging van het perceel de burens ervan genoemd.

Bij publicatie van Ridderschap en Steden d.d. 27 Maart 1722 was aan de magistraten, schouten en richters het houden van deze registers voorgeschreven. Zie bv. Belasting op de 1.000e penning in Vriezenveen. Via: https://www.onweersberkhof.com/digitaal_archief/1000e_penning/index.html

Deze website brengt nog veel meer interessante bronnen. Ook van Almelo en Wierden.

Overige bronnen

- Boerderij onderzoek van de werkgroep 'Boerderijonderzoek in Twente' van de Oudheidkamer Twente. <https://oudheidkamertwente.nl/downloads/>

Via deze link kun je tien boeken bekijken die betrekking hebben op alle Twentse erven.

Voor de boeken is gebruikgemaakt van o.a. gegevens uit het Schattingsregister van 1475, het Verpondingsregister van 1601 en 1602, het minuutplan van het kadaaster 1832, het Hofrecht van Twente van 1546 en de Domeinkaarten van 1778.

Via de website 'Van Papier naar Digitaal': <https://www.vpnd.nl/statuspagina-ov.html>, zijn van veel documenten scans te bekijken, soms zijn er ook indexen van.

Via de website van 'geneaknowhow': <https://geneaknowhow.net/digi/bronnen.html>,

nowhow.net/digi/bronnen.html,

kun je kijken of er nog documenten zijn waar je je voordeel mee kunt doen.

Gezinsreconstructies in Twente

Dan komt de vraag: bestaat zoiets ook voor plaatsen in Twente. Jawel, maar je moet wel weten waar. En dat valt niet altijd mee. Er zijn wel enkele Heemkunde verenigingen die informatie hebben verzameld, zoals:

- Almelo Gezinsreconstructies 1600-1850:

<https://dutchgenie.net/almelo/almelo-d-o/index.htm> Daarbij zijn alle beschikbare DTB-boeken en inschrijvingen in de Burgerlijke Stand van Almelo en enkelen van Tubbergen gebruikt. Verder de volkstellingen van 1748 en 1795 en Gerechtszaken Stad en Ambt Almelo. Een heidens werk en zoals vermeld wordt: "Dit project zou niet zo ver gekomen zijn zonder de hulp van talloze mensen, die correcties en opmerkingen hebben verschaft om de website beter te maken."

- Denekamp 1830-heden:

<http://www.erfgoeddenekamp.nl/inleiding.html>. De website vermeldt:

"De informatie die u hier ziet, heeft betrekking op de dorpskern Denekamp vanaf 1830. Deze begindatum houdt verband met de aanvang van de kadastrale administratie in Nederland.

Allerlei informatie over de dorpskern Denekamp wordt op deze website gepresenteerd, zoals infor-

matie over de woonomgeving, over bewoners en hun relaties tot elkaar."

Helaas wordt informatie vaak niet getoond vanwege "PRIVACY POLICY PARKINGCREW". Erg jammer.

- De Stichting Genealogische Werkgroep Twente (SGWT) heeft op de DVD van Borne een 'Gezinsreconstructie Borne n.a.v. Volkstelling 1795' staan. <https://sgwt.nl/borne/>
Hierbij staat bij de personen het kadastrale nummer van 1832 vermeld.
Deze gezinsreconstructie is gemaakt door Th. Leuvenink uit Hengelo.

Als u via uw webbrowser zoekt op 'Gezinsreconstructie' komt u nog veel meer websites van buiten Twente tegen, die deze opzet kennen. Helaas werken ze niet allemaal even goed.

Stad Enschede

In 1931 verscheen van de hand van Is. van Dam het boek 'De brand van Enschede in 1750 en de toenmalige bewoners'.

Eigendom van de Oudheidkamer Twente en in te zien

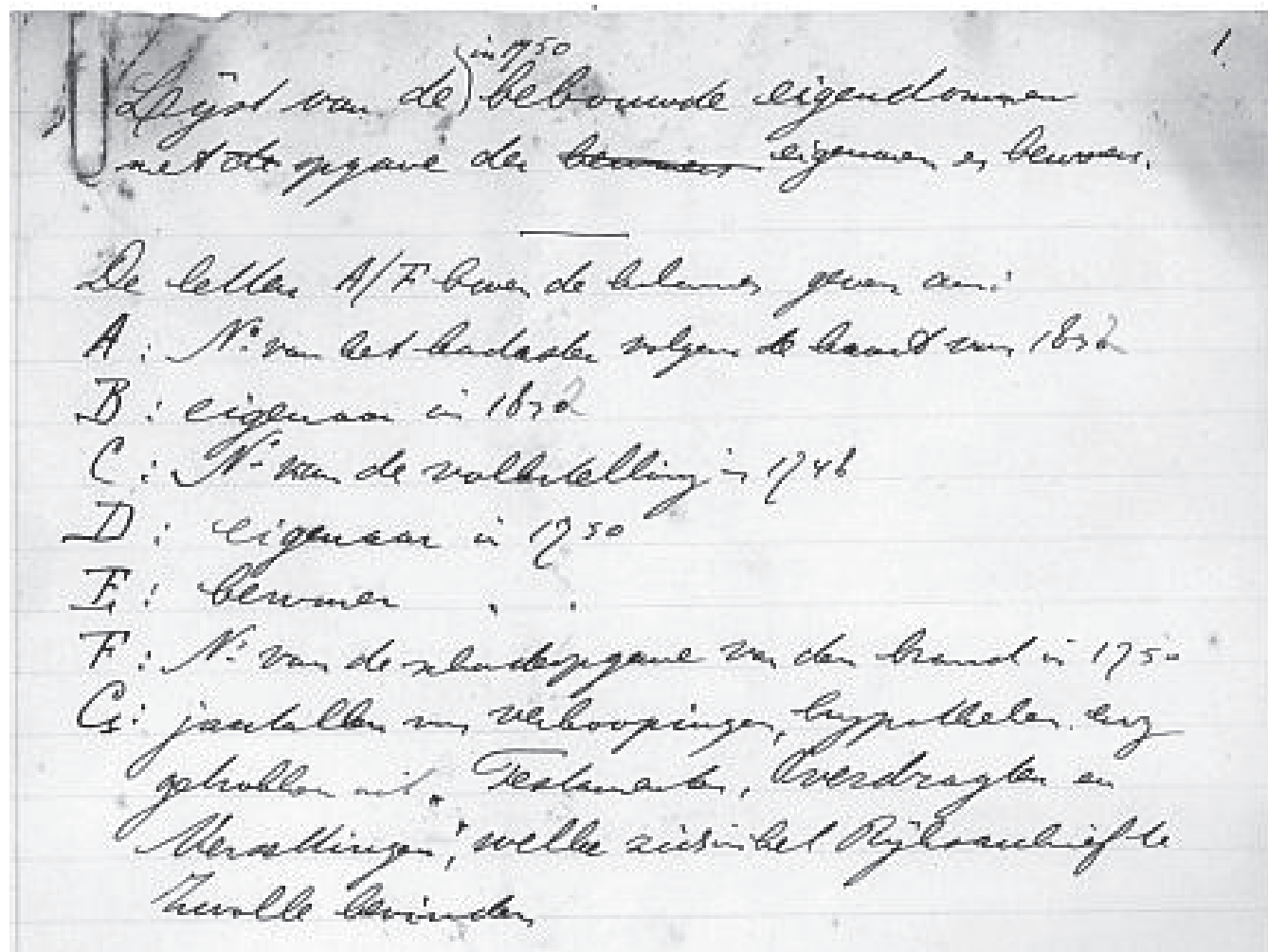
bij De MuseumFabriek te Enschede.

De Provinciale Overijsselsche en Zwolsche courant van 11-11-1931 vermeldt hierover:

TABEL A. Langestraat van 't Stadhuis tot hoek Haverstraat.

1931 huis No. eigenaar	33 de stad Stadhuis	ditto 38	36 de stad voorheen E. Onink
1832 huis No. eigenaar	1179 de Stad	1180 erven Jan ter Kulle	1181 Wed. A. S. Greve vroedmeester
1748 No. volkstelling 1750 eigenaar	de Stad	23 Gerrit Swartkotte	22 H. Gerritsen
1748/50 bewoner	stadhuis	Hendr. Swartkotte	Hendrik Gerritsen
1750 No. v. d. brand		517	509
		1701 Hendrik Swartcotte	Berent Loorinck
		1751 Gerrit Swartcotte	Hendrik Gerritsen v.v. 175 aan Henric ten Cate verbrande huys-plaatsje
1798 raadhuis		Andries Neuenhuis	Jannes Roessing
1801 raadhuis		erven Adriaan ten Cate v.v. 5097 aan Andries Neuenhuis? H. W. genaamd „het damasthuis"	Johannes Roessing

"De heer Is. van Dam, textielindustriële alhier, heeft zich namelijk de moeite genomen, oude registers, welke te Zwolle worden bewaard, na te pluizen. En

het resultaat van dien arbeid heeft hij neergeschreven in een boekwerk, getiteld: „De brand van Enschede in 1750 en de toenmalige bewoners." Men moet namelijk weten, dat ook in dit jaar het stadje door een zware vuurramp geteisterd werd, waardoor ongeveer 70 huizen verwoest werden.

Veel is er niet te boek gesteld omtrent dien brand, maar dat wat hij er nog van gewaar kon worden, heeft de schrijver met grote nauwgezetheid verzameld. Zoo heeft hij in het boekje een register aangelegd van alle personen, die in 1748 in de stad woonden, alsmede tabellen van eigendommen der ingezetenen.

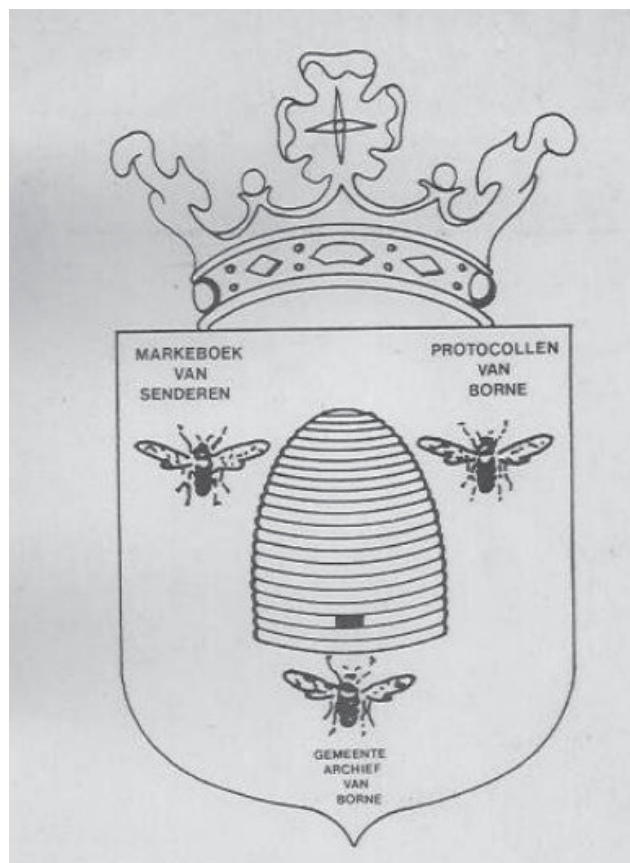
Bovendien zijn aan het werkje een tweetal oude kadasterkaarten toegevoegd met aanduiding van de kadastrale percelen, zodat men een duidelijk inzicht krijgt in den toestand van voorheen. [...] voor hen die studie zouden willen maken van den vroegere toestand der stad en hare bewoners, heeft het ongetwijfeld veel waarde en biedt het een schat van gegevens. We moeten het taaie geduld bewonderen van den schrijver, die met zo grote nauwgezetheid dat betrekkelijk dorre materiaal heeft samengesteld tot een goed naslagwerkje. Het is door de N.V. voorh. Firma M. J. van der Loef te Enschede op keurige wijze uitgegeven."

Dagblad Tubantia heeft in het jaar 1930 hiervan een serie tabellen gepubliceerd. In te zien via Delpher. Geef als zoekoptie in: **type="artikel" AND ("De brand van Enschede in 1750 ")**

Dorp Borne

Rond Horst en Hof te Borghende

In 1981 werd de brochure gepubliceerd 'Rond Horst en Hof te Borghende' waarin aan de hand van de kadasterkaart van 1832 de dorpssamenleving van die tijd is uitgezocht.

De eigenaren van de percelen werden in 1832 genoemd, maar dat waren lang niet altijd de bewoners. Het bevolkingsregister ging niet verder terug dan tussen 1850 en 1860. Toch is het de auteurs gelukt om een overzicht te presenteren van de bevolking van het "Dorp" en de bewoners van de verschillende percelen in het jaar 1850. Daarnaast is nog een vergelijking gemaakt van 1850 met 1930. Doordat menig perceel was gedeeld, hadden ze ook een ander kadastraal nummer gekregen. Dat maakte het zoeken erg moeilijk. Zoals de auteurs zelf zeggen: "Vragen en vragen aan Bornese burgers, die 'Abraham' allang gezien hadden." Het is een prachtig naslagwerk, dat niet meer te koop is, maar wel via de bibliotheekdienst te lenen is.

Grepen uit de Historie van Borne

Mevrouw van Harten, bleef schrijven. Van haar hand zijn 25 boekjes verschenen over Borne in al haar gedingen. Van belang voor de bewoning van het dorp van vóór de kadastrale indeling, is bovengenoemd boekje, verschenen in 1987. Dit is gebaseerd op 'Rond Horst en Hof te Borghende'. Het is gericht op het dorp Borne vanaf de middeleeuwen tot ongeveer het einde van de 20e eeuw.

Wie woont waar??

Mevrouw van Harten publiceerde ook in Boorn & Boerschop. Het lijfblad van de Heemkunde Vereniging Borne. Zij beschreef in vijf achtereenvolgende artikelen wie er op welk moment en in welk pand in de Grotestraat, de vroeger Almelsestraat, woonde. Aangevuld met talrijke andere zaken en feiten. Dit aan de hand van de kadasterkaarten van 1832. Hopenlijk heb ik u met dit overzicht een beetje op weg geholpen om zelf onderzoek te gaan doen naar de woning(en) van uw voorouders.

Bronnen:

- J.G. Groothengel en M.G.E. van Harten-Fransen. Rond Horst en Hof te Borghende. Vriendenkring Bussemakershuis, 1981. Overzicht van percelen aan de hand van kadasterkaart 1832 en hun bewoners ca . 1850 . [te lenen via www.bibliotheek.nl]
- Is. van Dam , De brand van Enschede in 1750 en de toenmalige bewoners. Van der Loeff, 1931
Illustraties met tabel bewoners. Materiaalboek. Begeleidend materiaal met kaarten en reeks tabellen van inwoners per straat

- Oud Archief Oudheidkamer Twente: Signatuur : SE 211
Handgeschreven onderzoeken naar de bevolking van Enschede voor 1862 vermoedelijk door van Dam voor zijn boek bibliotheek signatuur D7 d15`
- M.G.E. van Harten-Fransen, Wie woont waar. In Boorn & Boerschop. Heemkunde Vereniging Borne, 1995-1 t/m 1997-1. <https://heemkunde.borneinbeeld.nl/boorn-boerschop/>
- M.G.E. van Harten-Fransen, Grepen uit de historie van Borne, deel 2. Borne, 1987. [te lenen via www.bibliotheek.nl] en mogelijk nog te koop via <https://www.boekwinkeltjes.nl>.

ChatGPT

Ik heb nog even aan ChatGPT gevraagd hoe hij/zij/het over de vraag 'Genealogie huizenonderzoek' dacht. Ik had me heel wat moeite kunnen besparen. chatGPT had zich goed gelezen. Het antwoord was als volgt:

Het genealogisch onderzoek van huizen houdt zich bezig met het traceren van de geschiedenis van een bepaald huis en de families die er door de jaren heen in hebben gewoond. Dit onderzoek kan inzicht geven in de bewonersgeschiedenis, eigendomsoverdrachten en architectonische veranderingen van een huis.

Om een genealogisch onderzoek van een huis te doen, kun je de volgende stappen volgen:

Verzamel zoveel mogelijk informatie over het huis. Dit kan bijvoorbeeld bestaan uit de bouwdatum, vorige eigenaren, verbouwingen en eventuele historische gebeurtenissen die het huis hebben beïnvloed. Raadpleeg hiervoor lokale archieven, historische verenigingen en monumentenregisters.

Onderzoek wie de vorige eigenaren van het huis waren. Dit kan gedaan worden door het raadplegen van kadastragegevens, oude eigendomsakten, testaminten en hypotheekregisters. Deze bronnen kunnen in juridische archieven en nationale archieven worden gevonden.

Probeer informatie te verkrijgen over de bewoners van het huis. Dit kan worden gedaan door het bestuderen van volkstellingen, bevolkingsregisters, ledenlijsten van kerken, belastingregisters en lokale kranten.

Kijk of er foto's, tekeningen of andere afbeeldingen van het huis beschikbaar zijn. Deze kunnen in archieven, bibliotheken of lokale historische verenigingen

worden gevonden. Het vergelijken van oude en nieuwe foto's kan helpen bij het identificeren van verbouwingen en veranderingen aan het huis.

Combineer alle verzamelde informatie om een genealogisch overzicht van het huis en de families die er hebben gewoond te creëren. Dit kan gedaan worden door middel van een stamboomachtige constructie waarin de eigendoms- en bewoningsgeschiedenis van het huis worden weergegeven.

Het genealogisch onderzoek van huizen kan veel tijd en geduld kosten, vooral als het om oude huizen gaat. Het kan nodig zijn om meerdere bronnen te raadplegen en te verifiëren om de juiste informatie te vinden. Desondanks kan het onderzoek waardevolle inzichten geven in de geschiedenis van een huis en de families die daarin hebben gewoond.

Ik heb de vraag meerdere keren herhaald. Het antwoord varieerde iedere keer. Je kunt chatGPT gratis gebruiken via: <https://talkai.info/nl/chat/>

Overigens maakt chatGPT ook afbeeldingen. Op de vraag 'stamboomonderzoek' kreeg ik de volgende afbeelding.

Notulen van de Afdelingsledenvergadering 2023/1.

Gehouden op zaterdag **15 april 2023** om ca. **16:15** uur, na afloop van de lezing van die dag, in de Stefanshof, Grotestraat 207 te Borne.

1. Opening en vaststelling agenda
- Om 16.15 opent Hennie Scholten de vergadering.
Aanwezig (incl. bestuursleden) 11 personen.
2. Mededelingen en ingekomen stukken
Anton Hilgerink heeft zich afgemeld.
3. Jaarverslag van de afdeling over 2022
Zonder wijzigingen aangenomen.
4. Financieel verslag over 2022
Dit wordt door Ben Lenferink toegelicht.
De drukwerk en verzendkosten van TG nemen het grootste deel van onze begroting.
Leden willen zo lang het kan, het blad fysiek kunnen lezen. Digitaal is lastig.
Omslag in kleur is niet veel duurder dan in grijs-tinten.
5. Bestuursverkiezing
Jan Aaldenberg wordt bij acclamatie gekozen als bestuurslid.
Volgens rooster is aftredend: Hennie Scholten. Zij stelt zich voor nog een termijn beschikbaar. Ook zij wordt bij acclamatie gekozen.
Ben Lenferink heeft aangegeven eind 2023 te willen stoppen als budgethouder van de afdeling.
6. Henk Huiskes wordt (her)kozen als afgevaardigde naar de Algemene Vergadering NGV
7. Toelichting op de stukken van de Algemene Vergadering NGV op 22 april 2023 te Odijk.
Er staan twee belangrijke punten op de agenda:
- De jaarrekening over 2022. Er is een verlies van ca. € 50.000,- Vnl. veroorzaakt door afschrijven van voorgaande verliezen. Geen probleem mee.
- ASD-gelden; de spaarrekeningen van de afdelingen.
Er is een nieuw protocol. Het rammelt aan alle kanten en we kunnen het er niet mee eens zijn.
Er is een brief hierover naar de AV op 22 april gestuurd.
Vraag is ook wat er gebeurt als de begroting van

een afdeling wordt overschreden, maar de ASD-gelden niet toereikend zijn om dit verlies te dragen. De afdeling Twente heeft helemaal geen ASD-gelden meer, doordat de afdeling tijdelijk onder de afdeling Nationaal viel.

8. Rondvraag en Sluiting
- Jan Aaldenberg is bezig met een opzet voor een TVD in 2024
- Gevraagd wordt om bij lezingen weer 10-minuten praatjes te organiseren.
- Blij met middenpagina TG met kwartierstaat cirkel. Zou meer moeten zijn.
- Hennie sluit om 17.00 uur de vergadering.

Hierbij tevens de uitnodiging voor de Afdelingsledenvergadering 2023-2.

Deze zal gehouden worden op **zaterdag 11 november 2023** om ca. **16:15** uur, na afloop van de lezing van deze middag in de Stephans-Hof, Grotestraat 207 te Borne.

Agenda Afdelingsledenvergadering

1. Opening en vaststelling agenda.
2. Ingekomen stukken en mededelingen.
3. Bestuurszaken.
4. Verslag van de voorjaarsledenvergadering (alv) van 15 april 2023.
5. Begroting afdeling 2024. Deze ligt ter inzage tijdens de vergadering.
6. Bespreking discussiepunten landelijke Algemene Vergadering NGV in november 2023.
7. Rondvraag.
8. Sluiting vergadering.

Te zijner tijd zullen alle stukken betreffende deze vergadering gepubliceerd worden op de website van onze afdeling. Leden krijgen daarover nog nader bericht per nieuwsbrief.

Mocht u (nog) niet uw emailadres aan de NGV hebben doorgegeven, dan krijgt u hierover geen bericht.

Mocht u dit bericht toch willen ontvangen, dan kunt u uw e-mailadres tezamen met uw ledennummer (staat op de adressticker van Twente Genealogisch) doorgeven aan: ledenadministratie@ngv.nl.

Marieken Scholten-Sijeses, secretaris

Gezocht! Stickeraar

Corrie van der Beek heeft vele jaren het plakken van adresstickers op TG voor verzending verzorgd.

Nu is het voor haar tijd om aan haar gezondheid te werken. Wij hopen dat dat resultaat zal hebben.

Het heeft tot gevolg dat we op zoek zijn naar iemand die deze taak over wil nemen.

Het werk bestaat uit het vier maal per jaar plakken van adresstickers op Twente Genealogisch. Dat karwei

kost hooguit 2 uur. Dan naar het dichtstbijzijnde PostNL punt afleveren. De te stickeren TG's worden aan huis afgeleverd.

Wie wil deze taak op zich nemen? We zijn u daar zeer erkentelijk voor.

Voor de verzending is een P1700-formulier nodig. Dat wordt in overleg met de secretaris gemaakt.

Klantnummer: / Customer number: 5582643

Naam / Name
Nederlandse Genealogische Vereniging Afd. Twente

Naam / Name
Kosterijland 3

Postcode en plaats / Zip code and town/city
3981AJ BUNNIK

Afgedrukt door www.mijnpost.nl dd: 17-03-2023
Printed by www.mijnpost.nl on:

Klant-Ordernummer: / Customer order number: 500007910102

Datum / Date
20-03-2023

Orderformulier / Order form A

Bestemd voor PostNL / Copy for PostNL 1/1

PostNL Afgiftelelocatie / PostNL tendering location

PostNL volgnummer / PostNL Serial Number

1

2

Product-nummer Productcode	Productomschrijving Product description	Frankering Franking	Land of zone Country or zone	Contract-of afspraaknummer Contract or agreement number	Editie-nummer Issue number	Codering Coding	Aantal Quantity	Gewicht per stuk (gram) Weight per item (in grams)
1846	48-72uur Periodiek partijpost periodieken Twente Genealogisch	PB	BIN	MIG2-PPNL-PERNL-0000715767/TWENTE GENEALOGISCH 0000040800	1		278	76

Gezocht! Budgethouder

Ben Lenferink wil per einde van dit jaar stoppen met zijn werkzaamheden als budgethouder.

Wat houden deze werkzaamheden in?

- Opstellen van de begroting en er op toezien dat deze niet wordt overschreden.
- Indienen van de rekeningen van de afdeling bij de landelijke penningmeester.
- Opstellen van de facturen voor de losse abonnees van Twente Genealogisch.
- Bij de Algemene Ledenvergadering toelichting geven op de begroting en gemaakte kosten.

Uiteraard houdt deze functie in dat men deel neemt aan het bestuur en de vergaderingen ervan (ca. vier maal per jaar) bezoekt.

Al met al neemt deze functie niet al te veel tijd in beslag. De afdelingen hebben geen eigen bankrekening meer. Alle betalingen gaan via de landelijke penningmeester. Dus ook geen kascontrole e.d. meer.

Wij zouden graag zien dat we deze functie tijdens de Algemene Ledenvergadering in november kunnen vervullen.

Hebt u belangstelling voor een van deze werkzaamheden. Neem dan contact op met Marieken Scholten) secretaris: secretaris-twe@ngv.nl

Agenda lezingen in de Stefanshof

Op de volgende dagen zullen er weer lezingen gegeven worden voor leden en niet-leden

- 14 oktober Guus Goorhuis; middeleeuwse geschiedenis van Oldenzaal
- 11 november Huub van Helvoort, Om het verleden leesbaar te maken met de nieuwste technologie (Paleologie)

Na afloop van de lezing van 11 november zal de 2e algemene Ledenvergadering gehouden worden. Nadere informatie zult u daarover per nieuwsbrief ontvangen. Zoals gewoonlijk vinden de lezingen plaats in het Parochiehuis de "Stefans-Hof" van de St. Stephanuskerk, Grotestraat 207, te Borne. U kunt gratis parkeren in de parkeergarage van de gemeente Borne.

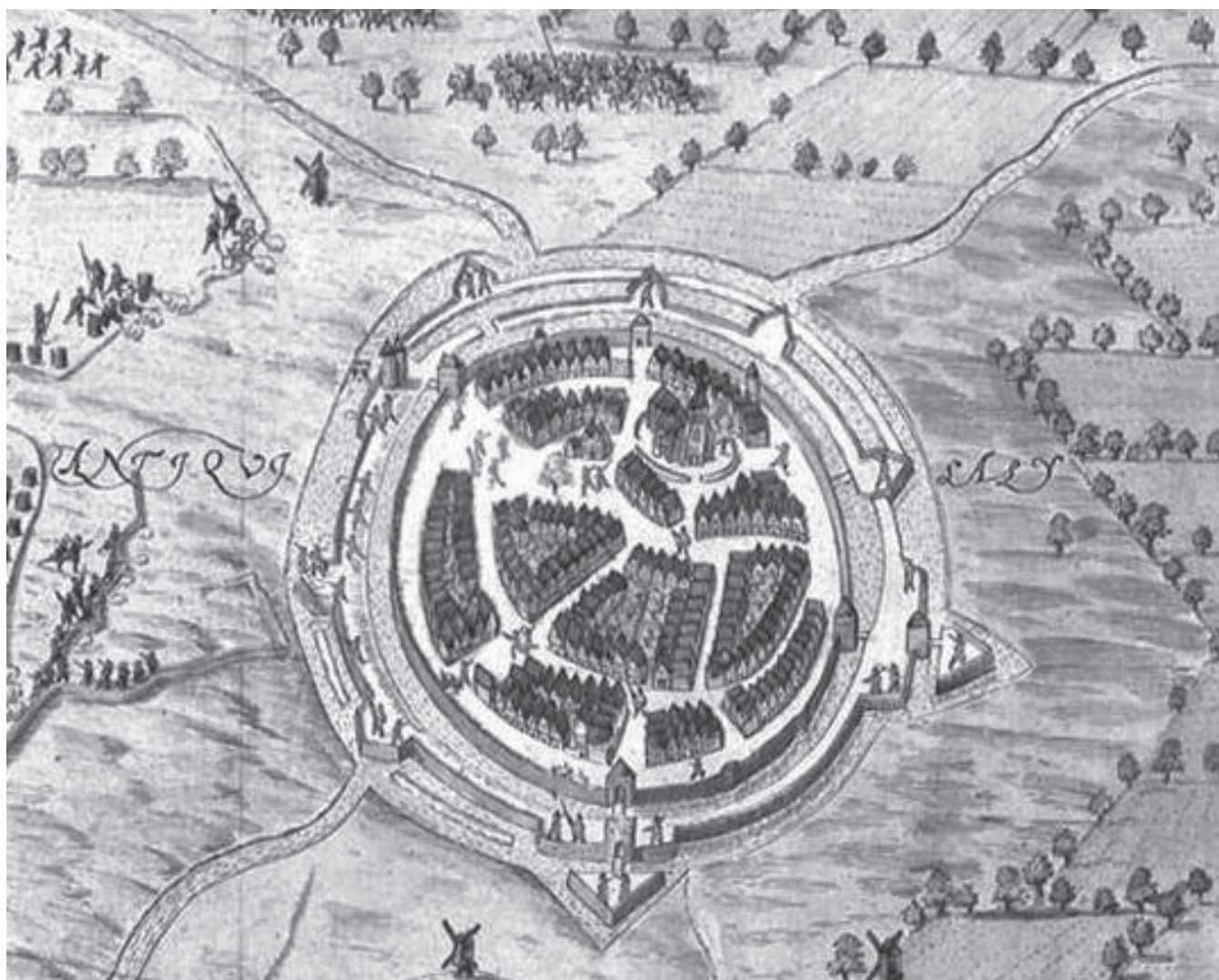
De lezing begint om 14:00; de zaal is open vanaf 13:30 uur.

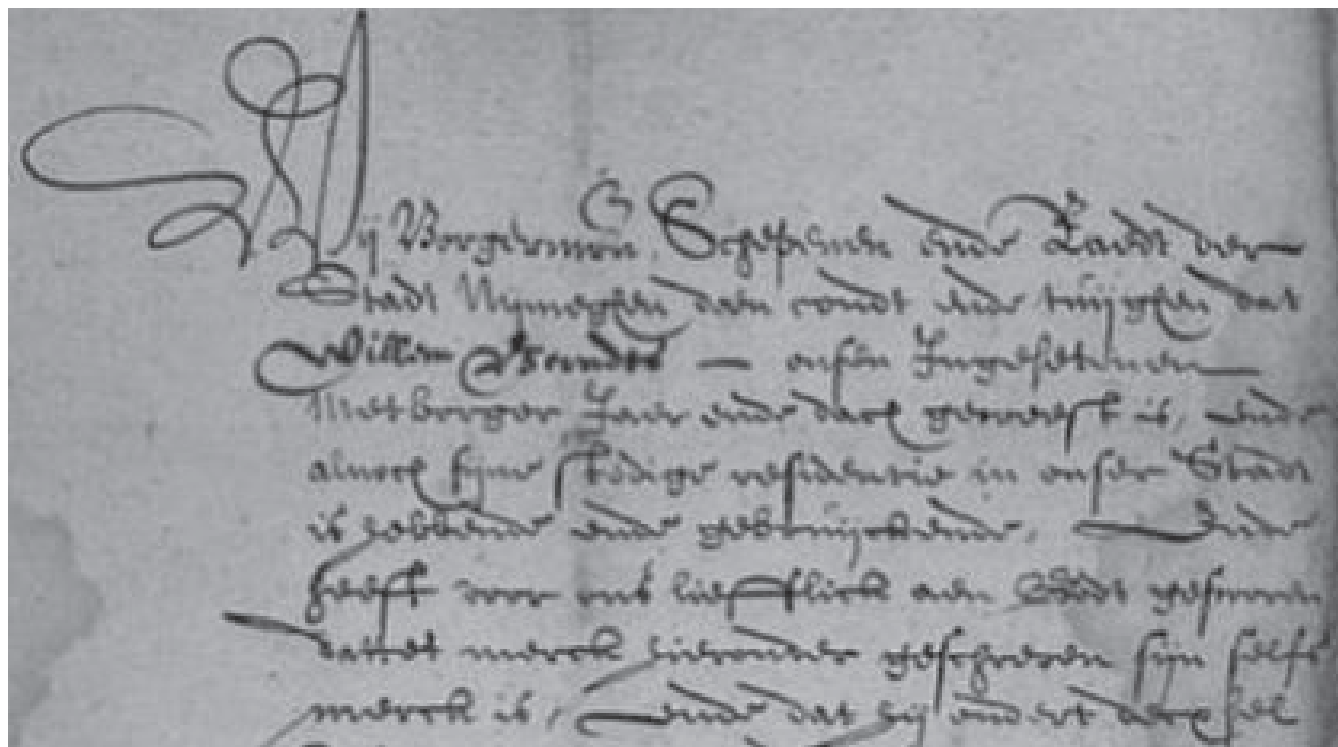
Hierbij de informatie van beide lezingen:

Middeleeuwse stedelijke ontwikkeling van Oldenzaal

Guus Goorhuis zal een lezing geven over de middeleeuwse stedelijke ontwikkeling van Oldenzaal, tevens over het wigbold- en stadsrecht van deze plaats.

De oudste bewoningssporen van Oldenzaal dateren uit de achtste eeuw; toen werd een eerste kerkje gesticht op grond van de Frankische koninklijke hof ter plaatse. Parallel met Deventer en Zutphen werd de nederzetting Oldenzaal al rond 890 – ten tijde van Vikinginvallen - van een ringwalburg voorzien. Dit kan als het begin van de stedelijke ontwikkeling gezien worden. De stichting van een kapittel in het midden van de tiende eeuw versterkte de kerkelijke functie van Oldenzaal voor de regio Twente verder.

De bouw van een romaanse kruisbasiliek in de twaalfde eeuw werd vanaf 1197 gevolgd door de aanleg van een nieuwe verdedigingsgordel, waardoor de stedelijke ontwikkeling opnieuw een grote impuls kreeg. Het wigboldrecht en, weer later, het stadsrecht, voltooiden in zekere zin die dynamiek.

Om het verleden leesbaar te maken met de nieuwste technologie.

Huub van Helvoort een lezing geven over Paleografie, de kunst van het lezen van oude handschriften. Voor de gevorderde genealoog een zeer nuttige aanvulling op de vaardigheden die je nodig hebt om oude aktes en geschriften te ontcijferen.

Paleografie, de kunst van het kunnen lezen van oude handschriften, is iets wat ik mijzelf gedurende mijn voorouderonderzoek aangeleerd heb. Je begint met

het lezen van recente documenten en gaandeweg moet je leren de handschriften en het taalgebruik in oudere documenten te ontcijferen en begrijpen. En als het niet lukte dan was er altijd wel een archivaris of onderzoeker die wilde helpen. Zo kon ik die oude documenten lezen, en met de transcripties die ik daarvan maakte en deelde het onderzoek van anderen makkelijker maken. Met de hulp van een (personal) computer werd dat al een stuk makkelijker. De intelligentie van de computer helpt ons steeds beter met allerlei taken. Het begon aan het eind van de vorige eeuw met het kunnen lezen van gedrukte teksten (OCR). Met behulp van de recente ontwikkeling van algoritmes voor en gebruikt door deze (kunstmatige) intelligentie zijn we nu in staat om de computer te leren om handschriften te herkennen. Hierbij leert de computer op vrijwel dezelfde manier als ik vroeger deed om documenten te transcriberen. In deze lezing laat ik zien wat de huidige mogelijkheden zijn, hoe die al worden toegepast en wat we nog kunnen verwachten.

Colofon

*Nederlandse Genealogische Vereniging.
Opgericht 1946.*

Correspondentieadres:

NGV, Postbus 50, 3980 CB, Bunnik.
Bibliotheek en andere diensten:
Kosterijland 3, 3981 AJ, Bunnik
Telefoonnummer: 085 - 105 1199

Afdeling-Twente.

Opgericht 1984 (Heropgericht 2021).
Het gebied omvat de volgende gemeenten:
Almelo, Avereest, Borne, Dinkelland, Enschede,
Haaksbergen, Hardenberg, Hellendoorn, Hengelo,
Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Ommen, Rijssen-
Holten, Tubbergen, Twenterand, Wierden, Dalfsen,
Olst-Wijhe, Raalte en de voormalige gemeente
Bathmen.

Afdelingswebsite:

<https://www.ngv-afdelingen.nl/twe/>

Afdelingsbestuur en functionarissen:

Voorzitter

Vacature

Secretaris

Marieken Scholten-Sijes
E-mail: secretaris-twe@ngv.nl

Budgethouder

Ben Lenferink
E-mail: b.lenferink@lentifa.nl

Bestuurslid en Genealogisch correspondent

Anton Hilgerink
E-mail: correspondent@home.nl

Bestuurslid en eindredacteur

Twente Genealogisch (TG)
Hennie Scholten
E-mail: hennie.scholten@home.nl

Bestuurslid en coördinator lezingen

Henk Huiskes
E-mail: gen.hbhuiskes@caiway.net

Bestuurslid en verantwoordelijk voor de leestafel

Jan Aaldenberg
E-mail: rails@hetnet.nl

Afgevaardigde naar AV

Henk Huiskes (zie links)

Indexering Twente Genealogisch

Ton Boswerger
Email: tonboswerger@kpnmail.nl

Webmaster

Marieken Scholten-Sijes
E-mail: webredacteur-twe@ngv.nl

Kopij Twente Genealogisch.

De redactie behoudt zich het recht voor om
bijdragen voor TG in te korten, aan te passen of te
weigeren. Dit geschiedt vanzelfsprekend alleen in/
na overleg met de auteur.

Twente Genealogisch verschijnen.

Bij voldoende kopij verschijnt TG vier keer per jaar
rond het einde van elk kwartaal.

Bezorging Twente Genealogisch

Voor de bezorging van Twente Genealogisch kunt u
contact opnemen met mevrouw Marieken Scholten-
Sijes, zie boven.
Twente Genealogisch wordt gratis toegezonden aan
de leden van Nationaal Twente en aan leden van
andere afdelingen, die een bijkomend lidmaatschap
zijn aangegaan.

Abonnement

Wilt u een abonnement op dit blad, dan zijn de
kosten € 12,50. U kunt zich aanmelden via de
secretaris.

Publicatie

Het in dit blad gepubliceerde mag slechts worden
overgenomen met schriftelijke toestemming van de
redactie, de schrijver en vermelding van de bron:
Twente Genealogisch ISSN-138-0787

Wijzigingen

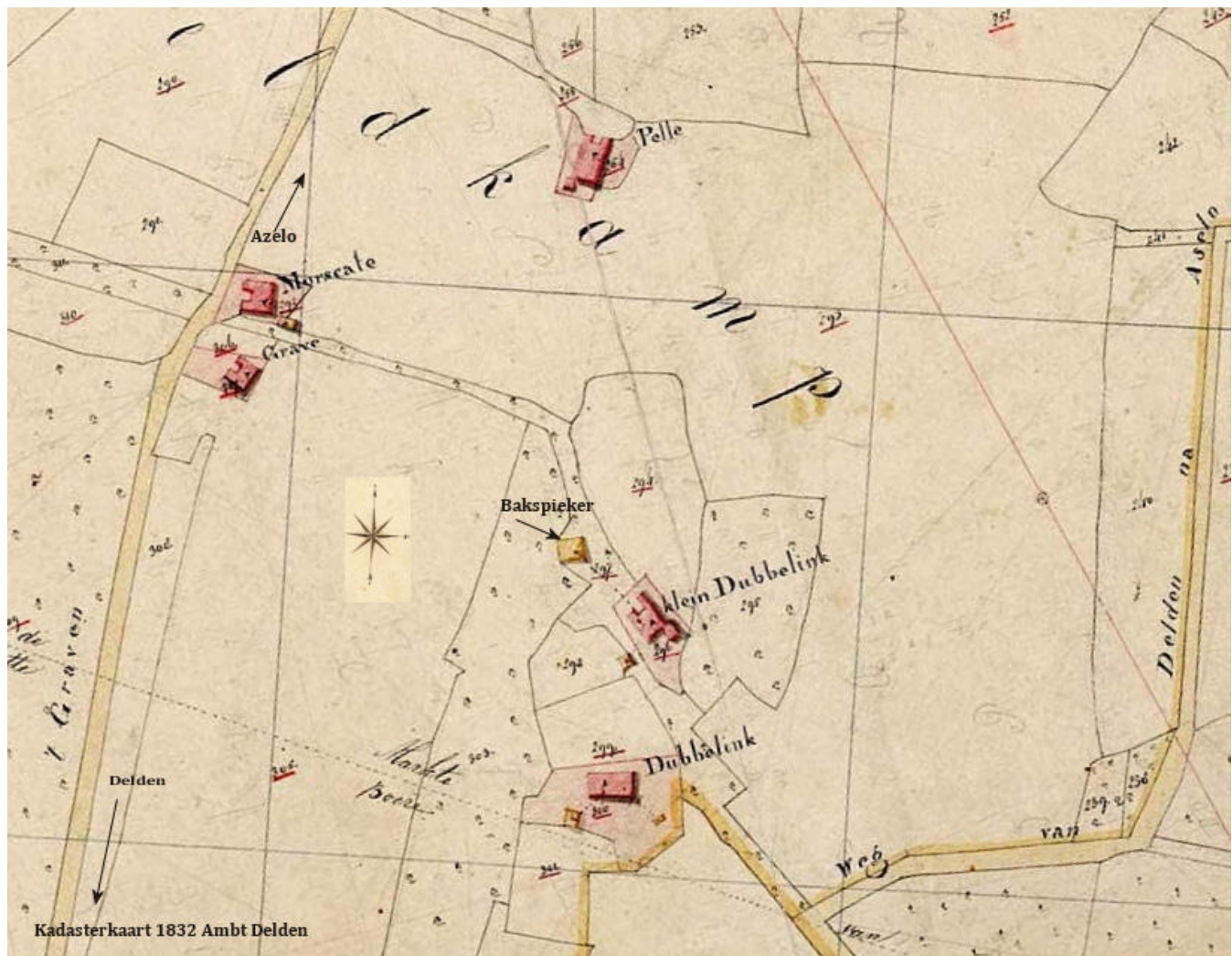
Adreswijzigingen, wijziging e-mailadres, opgave
nieuwe leden en opzeggingen uitsluitend via het
e-mailadres: ledenadministratie@ngv.nl of per post
naar NGV- ledenadministratie,
Postbus 50,3989 CB Bunnik.

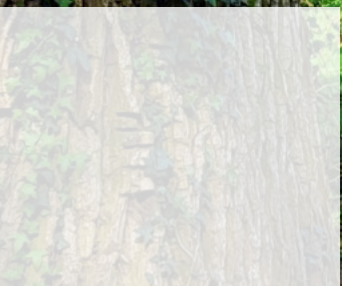

Bakspieker Dubbelink

Aan de Meijerinkveldkampsweg in de buurschap Azelo (vroeger richteramdt Delden) ligt een oude bakspieker. Ze hoorde bij de oude havezate Dubbelink. Dubbelink wordt al genoemd in 1407. In de loop der jaren ging het de betters niet naar de wind en in 1751 kwam ze in handen van Unico Wilhelm van Wassenaer Obdam

en behoort sindsdien tot het landgoed Twickel. Het huis Dubbelink zelf is in de 18e eeuw reeds verdwenen. Thans resteren nog een aantal boerderijen, het zogenaamde Meestershuis en de bakspieker.

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

Retouradres:
Holthuisenbrink 29
7544 ML Enschede

"Bakspieker Dubbelink landgoed Twickel"

Twente Genealogisch 2023

kwartaalblad van de
NGV Afdeling Twente
Nummer 4 - 2023

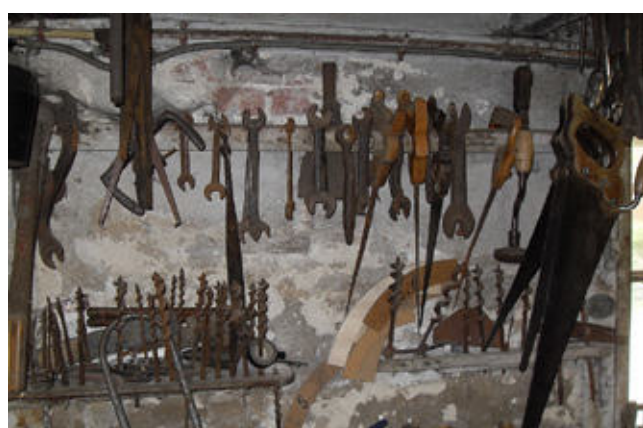

Wagenmakerij Van den Barg

Door Marieken Scholten-Sijses

Als u vanaf het voorplein van kasteel Twickel, oversteekt en tussen de weilanden doorwandelt, loopt u op het Bornse Voetpad. Vlak voordat dit pad overgaat van geplaveid in een zandweg, ziet u aan uw linkerhand een boerderij liggen. De Bornerhoeve. Aan de rechterkant van de weg, hangt een bord

“Wagenmakerij sinds 1872”. Achter de boerderij is in een grote schuur te zien hoe vroeger wagens en koetsen werden gemaakt. Men hield zich alleen met houtbewerking bezig.

Er werden echter steeds minder houten wagens gemaakt. De firma moderniseerde en legde het accent op carrosseriebouw. In 1972 verhuisde het bedrijf naar het industrieterrein van Delden.

Bleef de wagenmakerij met alles erop en eraan. Met de gereedschappen, bouwtekeningen en houten karren.

Bron: Twickelblad 2004-1.
<https://www.twickelblad.nl/flipbook-2004-1/#1>

www.drukkerijveltman.nl

drukkerij veltmann bv

UW PARTNER IN DRUKWERK

Sinds 1981 produceren wij een breed pakket drukwerk, van ansichtkaart, affiche, huisstijl tot een fullcolour brochure.

Het vervaardigen van kunstkaarten, artiestenkaarten, ansichtkaarten, uitnodigingen, brochures en posters is onze specialiteit. Van ontwerp tot eindproduct, alles wordt door ons verzorgd. Zowel in kleine als grote oplagen.

Wij drukken met persoonlijke aandacht voor uw drukwerk en geven u advies voor het beste eindresultaat!

FSC
www.fsc.org
PEFC 1000015

BIO 9001
BUREAU VERITAS
Certification

twitter @drukveltmann

facebook www.facebook.com/drukkerijveltmann

Kwartaalblad van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Twente,
39e jaargang 2023 nr. 4

Inhoudsopgave

Voorwoord	p. 58
HET KADASTER	p. 58
Bidprentjes Spekreijse	p. 62
Hij was een smokkelaar...	p. 63
Iets over de familie Oink.	p. 66
Zwanendrift	p. 68
Colofon	p. 72

Voorwoord

Door: Hennie Scholten

Het jaar 2023 spoedt zich ten einde en het is voorbij gevlogen, mag ik wel zeggen. Alweer het laatste nummer van TG.

Daarin een artikel over het kadaster, voor velen van ons toch een wat moeilijk archief om te raadplegen.

Ook kregen we van de heer Brummelhuis een artikel aangeboden over de historische loop van het Zwanendrift te Diepenheim.

En nog een verhaal over de smokkelaars uit de 19e eeuw uit Den Ham, met alle namen van de 'bandieten' erbij.

Mijn verre grootvader was er eentje van en ik ben er nog een beetje trots op ook. Dat zal mijn criminele inborst wel zijn. We hebben gelukkig weer een budgethouder gevonden nu Ben Lenferink heeft aangekondigd af te zullen treden.

Zijn naam is Henny Nolten, een goede bekende mogen we wel zeggen. Ik wens u allemaal fijne feestdagen en goede jaarwisseling toe.

HET KADASTER

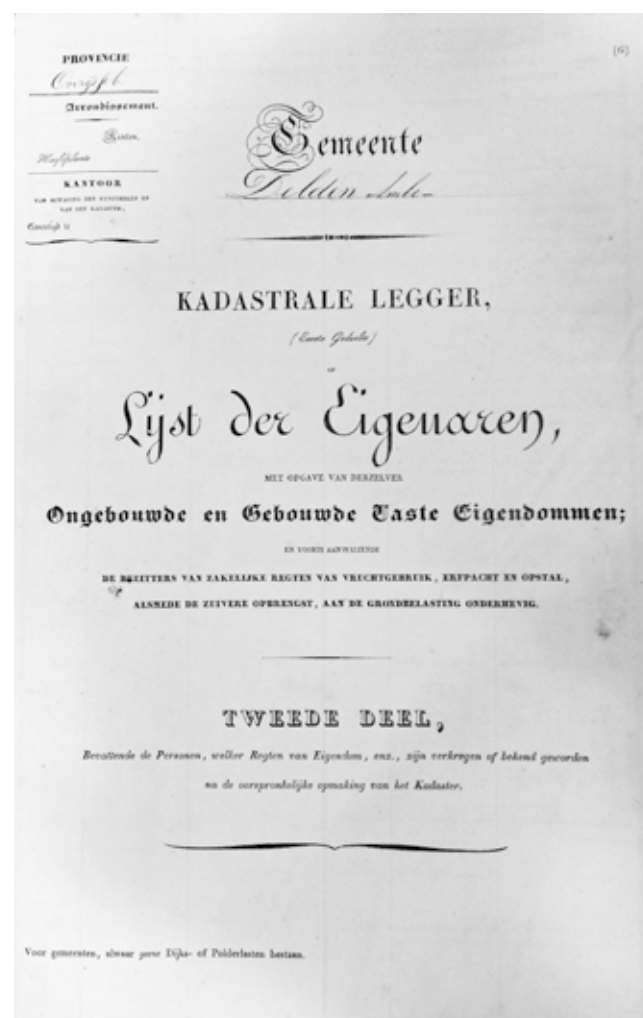
Door: Henk Huijskes

Na jaren van onderzoek naar mijn familiegeschiedenis heb ik in 2016 het document *De speurtocht naar de stamvader van de familie Huiskes* als e-boek afgerond. Mijn voorouders hebben altijd in Twente gewoond. De meesten woonden in Ambt Delden. Mijn betovergrootvader Jan Huiskes en zijn voorouders woonden allen op het Zeldam, een buurtschap in Ambt Delden. Hij was in 1832 eigenaar van het erve de Pannenberg.

Het e-boek bestaat niet alleen uit een stamreeks en een parenteel maar bevat ook ondersteunende informatie als hulp voor familieleden die niet zo thuis zijn in genealogie. Ik heb o.a. een hoofdstuk gewijd aan het kadaster en hoe dat werkt. Dit vind je hieronder.

Het kadaster is een mooie bron om de bewonersgeschiedenis van een huis te achterhalen. Een belangrijk punt daarbij is dat je je wel moet realiseren dat het kadaster alleen iets zegt over de eigenaren van vastgoed en niets over de bewoners!

Voor het gemak heb ik de naam en afkorting van het Historisch Centrum Overijssel (HCO) niet veranderd in Collectie Overijssel.

Kadastrale legger voorblad

ART. 207

EIGENAAR.....

Fruchtgebruiker.....

NAAM.

VOORNAMEN.

BEROEP.

WOONPLAATS.

Huiskes

Jan

Landb.

Zeldam

Volgnummer	FOLDEK, GRUUCHT of PLAATSELIJKE BENAMING.	VERWIJZING NAAR				SOORT der EIGENDOMMEN.	Volgnummer der gebouwde eigendommen.	INHOUDS-GROOTTE VAN IEDER PERCEEL.	Klassering.	BELASTBAAR INKOMEN VAN IEDER PERCEEL.		BEKNOPTE OMSCHRIJVING der PLAATS GEHAD HESSENDE VERANDERINGEN.	Verwijzing naar de Sectie tot de Aanwijzing der Volgnummers van deze lijst.	Aanwijzing der artikelen en der volgnummers van deze lijst.			
		Sectie.	Nr der percelen.	Deel.	Nommer.					b.	r.			e.	f.	e.	f.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
1	Zeldam	111				Grond		52 00 3	6 10								
2		112				Grond		15 70 4	1 10								
3		113				Grond		25 00 4	1 70								
4		114				Grond		21 30 2	1 40								
5		115				Grond		02 50 4	0 4								
6		116				Grond		03 70 11	2 00	9 00							
7		117				Grond		05 10 3	1 40								
8		118				Grond		63 50 4	4 45								
9		119				Grond		04 00 4	0 30								
10		120				Grond		83 70 4	5 85								
11		121				Grond		108 60 4	7 60								
								302 90	31 65	9 00							

Legger art. 207 Pannenberg

1. Inleiding

Het kadaster is een grondboekhouding waarin de ligging, de omvang, de aard en het gebruik van de percelen alsmede de daarop rustende zakelijke rechten geregistreerd staan 1). Na de inlijving van Nederland door de Fransen wilden zij ook bij ons een uniform

stelsel van grondbelasting invoeren. Daarom werd per Keizerlijk Decreet van 21-10-1811 besloten tot het opzetten van een kadaster naar Frans model. Invoering van het kadaster betekende opmeting en kartering van grond, water en gebouwen in geheel Nederland, hoewel het nog wel enige jaren duurde voordat het gerealiseerd was.

Van een gemeente werden eerst de grenzen vastgelegd. Daarna werd het grondgebied verdeeld in secties. Deze werden aangeduid met een hoofdletter A, B, C enz. Vervolgens werden de percelen opgemeten en het gebruik ervan vastgesteld omdat dit de hoog-

te van de belasting bepaalde.

De verzamelde gegevens zijn vastgelegd in
- de oorspronkelijke kaarten (de minuutplans)
- de oorspronkelijke registers (de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel of OAT)
- de Kadastrale Leggers.

Plan is de kadastrale term voor kaart. Minuut betekent in deze context oorspronkelijk of eerste. De oorspronkelijke stukken mochten na de start in 1832 van het kadaster niet meer worden gewijzigd. Het kadaster moest echter ook na die tijd op elk gewenst moment de actuele situatie kunnen weergeven. Daarom is sedertdien een uitgebreid en tamelijk ingewikkeld stelsel van kaarten en registers ontwikkeld om mutaties te kunnen registreren; de bijhouding.

De *Stichting Kadastrale Atlas Overijssel 1832* heeft een aantal boeken en bijbehorende kaartenmappen uitgegeven. Ik ben in het bezit van die van Delden en van het gecombineerde deel Borne en Weerselo.

Sinds 2012 is bij het Historisch Centrum Overijssel (HCO) een digitale versie van geheel Overijssel te koop.

In het HCO te Zwolle liggen vele kadastrale gegevens. Voor sommige data moet je bij het Kadaster zelf zijn. Kadastrale leggers kun je ook in de gemeentehuizen aantreffen.

In het hiernavolgende beperk ik mij tot die taken van het kadaster die betrekking hebben op vastgoed. Het kadaster houdt zich ook bezig met schepen, luchtvaartuigen en (ondergrondse) netwerken.

2. Eigendom

Elke eigenaar van een perceel in een gemeente krijgt een artikelnummer. Hieronder zie je een gedeelte van een kadastrale legger van Ambt Delden zoals die in het gemeentearchief van de Hof van Twente in Goor ligt. Het betreft artikel 207 van Jan Huiskes, mijn betovergrootvader, eigenaar van o.a. perceel Ambt Delden, sectie G (Zeldam), perceelnummer 149 (volgnummer 6) waarop het huis *de Pannenberg* staat.

Zo’n boek bevat een groot aantal artikelen. In de kop van het artikel vind je het artikelnummer, de naam, voornamen, beroep en woonplaats van de eigenaar van de percelen die in het artikel genoemd worden. Als er meerdere eigenaren zijn dan worden de onderlinge eigendomsverhoudingen soms aangegeven. Ook staat er wel eens of iemand het vruchtgebruik heeft.

Per perceel worden de volgende (belangrijkste) gegevens vermeld:

- Volgnummer
- Sectie- en perceelnummer
- Soort van eigendom (*bijv. bouwland of huis en erf*)
- Grootte van het perceel (*in hectare, are en centiare*)
- Te betalen belasting (*gebouwd en ongebouwd*)
- Uit welk artikel- en volgnummer het perceel komt (*Waaruit getrokken*)
- Naar welk artikel- en volgnummer het perceel gaat (*Waar overgebracht*)

Elk perceel heeft binnen een artikel een volgnummer. Via de informatie in de kolommen *Waaruit getrokken* en *Waar overgebracht* kun je de geschiedenis van elk perceel, bijvoorbeeld een boerderij, volgen. Een ander artikelnummer betekent een andere eigenaar en omgekeerd, een andere eigenaar betekent een ander artikelnummer.

Als je een perceelnummer hebt maar geen artikelnummer dan kun je dat opzoeken in *Register no. 71* van het kadaster.

Waar overgebracht:

Er kan verwezen worden naar hetzelfde artikelnummer of naar een ander artikelnummer. Met andere woorden blijft het bij dezelfde eigenaar of gaat het over naar een nieuwe eigenaar. Tevens wordt daarbij aangegeven onder welk volgnummer je het perceel in het artikel kunt vinden. In het eerste geval kun je dus het perceel verderop binnen datzelfde artikel vinden. De inschrijving van het oude volgnummer wordt doorgehaald. Door een perceel op die manier te volgen kun je je een weg zoeken vanuit het verleden naar het heden.

De reden waarom er een nieuw volgnummer binnen hetzelfde artikel is aangemaakt kan verschillen. De reden staat in de kolom *Beknpte omschrijving der veranderingen*.

- Er is iets met de gebouwen gebeurd. Er is bijvoorbeeld bijgebouwd of gesloopt. Dit heeft invloed op de belasting die wordt geheven en daarom moet er een nieuw volgnummer komen. Als de grootte van het perceel en de footprint van de gebouwen niet veranderen dan blijft het perceelnummer gelijk. Als de grootte van het perceel niet is veranderd maar de footprint van de gebouwen wel dan zal er toch een nieuw perceelnummer worden aangemaakt.
- Het kan ook gebeuren dat een perceel een andere omschrijving van het soort eigendom krijgt. Het was bijvoorbeeld eerst een stuk heide en is nu bouwland geworden. Dit heeft ook weer invloed op de belasting en daarom moet er dan ook een nieuw volgnummer komen. Het perceelnummer blijft hetzelfde als de grootte niet verandert.
- Nog een andere mogelijkheid is dat een perceel wordt samengevoegd met een ander perceel. Voorbeeld: een gedeelte van een weiland wordt bij het huis en erf aangetrokken. De oude volgnummers van het huis en erf en van het weiland vervallen en er komen 2 nieuwe volgnummers en perceelnummers voor in de plaats omdat de groottes van de percelen zijn veranderd.
- Tenslotte kan er hetzelfde artikelnummer staan met meerdere volgnummers. Dit betekent dat het perceel is opgedeeld in meerdere stukken. De stukken kunnen als zelfstandig perceel verder gaan maar ook worden samengevoegd met andere percelen. Als het kadaster haar werk goed gedaan heeft dan klopt de som van de groottes van de stukken en percelen.

Het komt ook voor dat er verwezen wordt naar een ander artikelnummer met een volgnummer. Dit betekent dus dat het perceel een andere eigenaar heeft gekregen.

Op bovenstaande legger zijn alle volgnummers doorgehaald. Dat is omdat Jan Huiskes, zijn vrouw, zoon en zusters de boerderij en alles wat daarbij hoort hebben geschonken aan Gerrit Jan Huiskes, de oudste zoon van Jan Huiskes. Het artikelnummer van Gerrit Jan Huiskes is 717. Dit nummer staat rechts op de legger in de kolom *Waar overgebracht*.

Waaruit getrokken:

Soms zijn er ook redenen om een weg terug in de tijd te willen volgen. Dan moet je de kolom *Waaruit getrokken* volgen. Op die manier kun je bijvoorbeeld een vorige eigenaar vinden.

Beknpte omschrijving der veranderingen

In de kolom *Beknpte omschrijving der veranderingen* staat vaak een jaartal met daarvoor dj. Dj. staat voor dienstjaar. Bij het kadaster worden de veranderingen (bijna) altijd het volgende jaar verwerkt. Als er dj. 1881 Verkoop staat dan betekent dit dat het perceel in 1880 is verkocht. Soms staat er geen dj. voor een jaartal. In dat geval mag je er in het algemeen wel van uit gaan dat er toch dienstjaar is bedoeld omdat dit nu eenmaal gebruikelijk is bij het kadaster.

Te betalen belasting (gebouwd en ongebouwd)

Gedetailleerde uitleg van de wijze van berekenen van deze belastingen voert hier te ver. In 1832 werden ongebouwde percelen (zonder gebouwen) onderverdeeld in categorieën zoals bouwland, hooiland, heide enz. Per categorie kende men diverse kwaliteitsklassen. Hetzelfde gold voor gebouwde percelen. In Ambt Delden kende men voor de gebouwde eigendommen 13 klassen. Op het Zeldam ben ik in de OAT’s 56 percelen met bebouwing tegen gekomen verdeeld over 6 klassen (zie hiernaast). De Pannenberg viel in 1832 in klasse 11. Het was dus een kleine boerderij.

3. Inschrijvingen

Behalve vastgoed- en geografische informatie registreert het kadaster ook nog andere gerelateerde gegevens. De transportakten van vastgoed werden door het kadaster in hun registers (letterlijk) overgeschreven. Ook hypotheekakten werden overgeschreven. De naam van het register luidt: REGISTER voor de WOORDELIJKE OVERSCHRIJVING der AKTEN VAN EIGENDOMS-OVERGANG ENZ. In het HCO in

Zwolle is hierdoor vaak nog een schat aan informatie te achterhalen. Heden ten dage houdt het kadaster dit nog steeds bij maar gaat alles digitaal.

4. Eigenaren Hoeve de Haar

In het e-boek heb ik een aantal paragrafen opgenomen over boerderijen waar mijn voorouders hebben gewoond. Via meerdere kadastrale leggers en artikelen heb ik de percelen gevolgd waarop de boerderijen (huis en erf) stonden vanaf 1832 tot zover mogelijk in het heden. Deze vorm van presentatie kun je nergens anders vinden omdat het kadaster ingericht is per eigenaar en hier het huis en erf wordt gevolgd.

In een volgende TG ga ik verder in op de opeenvolgende eigenaren van Hoeve de Haar in Deldenerbroek. Mijn grootvader en mijn oom hebben deze boerderij gepacht van 1933 tot 1985. Momenteel is het een bekend en luxe Bed en Breakfast.

Voetnoot

1) *Kadastrale Atlas Overijssel 1832, Ambt Delden en Stad Delden. Met toestemming van het HCO.*

In het volgende nummer gaat de auteur een tweede deel over kadaster en hoeve De Haar.

Klasse gebouwd	Aantal boerderijen op het Zeldam	Belasting in 1832 in guldens
8	2	24
9	6	18
10	6	12
11	11	9
12	18	6
13	13	3

Bidprentjes Spekreis waar komt de toevoeging “van Boxel” vandaan

Door: Marieken Scholten-Sijses

Bij mijn onderzoek naar de genealogie van Jan (Johannes) Spekreis, bleek dat er meerdere bidprentjes van deze familie in het bezit zijn van de afdeling Twente van de NGV.

Bijzonder is het bidprentje van Maria Tusveld van Boxel vrouw van Theodorus Spekreis. Bij alle akten van de Burgerlijke Stand staat ze ingeschreven als Maria Tusveld. Waar komt die toevoeging “van Boxel” vandaan.

*Hermannus Tusveld, oud Seventen twintig jaren, blykens droeg
eudd, Winkelier, geboren en wonende te Dissen, meerderjarige zoon van
Hendrikus Tusveld, Winkelier en van Hendrika van Boxel, Londer beroep
beide wonende te Dissen voornam, hierby tegenwoordig en hunne toekomtengal*

Ik heb daarop zijn overlijdensakte opgezocht. Daarin staat vermeld:

Hij had dus zelf de naam “van Boxel” aan zijn eigen naam “Tusveld” toegevoegd.

Er blijken in Rijssen tegelijkertijd twee personen te zijn met de naam “Hendrikus Tusveld”.

Hendrikus Tusveld, fabrikier van beroep getrouwd met Joanna Prinsen, fabrikierse van beroep.

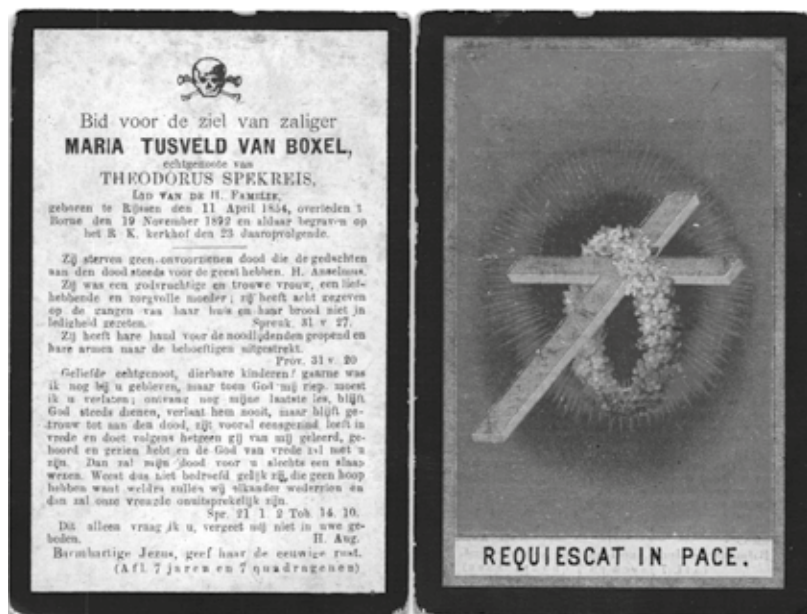
Allereerst heb ik gekeken naar het huwelijk van haar ouders. Daaruit blijkt dat haar vader de zoon is van Hendrikus Tusveld en Hendrika van Boxel.

Het komt vaker voor dat als de naam van de vrouw dreigt uit te streven, deze aan de naam van de man wordt toegevoegd. Dat is meestal alleen het geval bij adellijke personen. Kan hier niet het geval zijn. Hermannus was “selechts” winkelier in Rijssen.

Op bidprentjes kun je alles vermelden wat je maar wilt. Dus: als je een bidprentje van iemand hebt, altijd akten van de BS opzoeken. Er kan met de namen/naam “gerommeld” zijn.

Ik ben dat al eerder tegengekomen met de bidprentjes van de gezusters Zweers. Bij de BS vond ik ze ten slotte met de achternaam Brenner! Vind ze dan maar eens terug.

*Natuurlijk van den overleden
dewelke ons hebben aangegeven dat Hermannus Tusveld,
die ook wel noemde Hermannus Tusveld
van Boxel, oud acht en twintig jaren,*

Hij was een smokkelaar...

Door: Hennie Scholten

Smokkelen leek in vroeger dagen een romantische bezigheid. Mannen en soms ook vrouwen slopen in donkere nachten langs smalle bospaden, achtervolgd door commiezen en marechaussees, onvermijdelijk 'de knopen' genoemd. Natuurlijk waren de smokkelaars de wetsdienaren te snel af of werden uiteindelijk ingerekend.

Menige streekroman en avonturenroman kent dit thema en de smokkelaars zijn of pure bandieten, die op ander gebied ook niet deugen of het zijn de helden, die aan het eind de mooie dorpschone veroveren.

Gesmokkeld is er zolang er een landelijke overheid bestaat, die grenzen trekt en die accijnsverschillen in schaarse goederen toestaat aan weerszijden van de 'streep'.

In de jaren vijftig kenden we de smokkel van sigaretten en boter, gedurende de eerste wereldoorlog de smokkel van levensmiddelen en paarden voor het vervoer van de kanonnen in de loopgravenoorlog van Noord Frankrijk.

Momenteel is er de keiharde smokkel van verdovende middelen, die kent geen romantiek meer, die gaat om het grote geld.

Voor de oude romantische verhalen moeten we terug naar de negentiende eeuw. Nou ja, romantisch?

Langs de grens met Twente is altijd gesmokkeld, niet alleen boter, sigaretten, drank, maar ook de graslin-nengarens voor de nieuwe textielindustrie in Twente,

melissenbroden (suiker) en zout zijn op grote schaal 'de grens overgezet'.

In de Franse tijd was smokkelen bijna een noodzaak, Napoleon had de grens met Engeland gesloten en de Britten blokkeerden alle grote havens aan de Noord-zee en de Atlantische Oceaan.

In de jaren veertig van de 19e eeuw werd de jacht op de smokkelaars verbeterd. Burgercommiezen werden slecht betaald, ze hadden ook te weinig faciliteiten. Het waren vaak ambtenaren, die vanuit een ander deel van het land kwamen en de omgeving niet goed kenden in tegenstelling tot de smokkelaars, die elke meter grond langs de grens kenden als hun broekzak.

De marechaussee was opgericht in 1814 voor politietaken en grensbewaking, eerst alleen langs de zuidelijke grenzen, later ook de oostelijke grens: soldaten te paard, ze konden zich snel verplaatsen en ze waren zwaar bewapend, ze schoten raak ook.

Na de Franse tijd legden de regeringen van Nederland en Duitsland vaak verschillende soorten belastingen op goederen. Soms waren dat accijnzen op noodzakelijke levensbehoeftes als zout en suiker. In de jaren twintig van de 19e eeuw was zout een schaars artikel in Nederland, zwaar onder de accijnzen. In Duitsland kostte het praktisch geen cent.

Uit die jaren is een rechtszaak in Twente bekend geworden, die deze vorm van smokkel kende.

Smokkelaars eerste wereldoorlog bij Duitse grens.

Het betrof 27 mannen uit de buurtschap Magele onder Den Ham. Zij trokken in december 1825 naar Bentheim.

Waarom Den Ham? Het dorp lag niet vlak bij de grens. Maar tussen Den Ham en Bentheim lag een groot gebied onontgonnen heidegrond, bossen en moeras. De mannen konden bijna recht toe recht aan naar Bentheim en schuilplaatsen waren er genoeg onderweg. Den Ham was in die jaren dan ook bekend als een nooir smokkelaarsnest.

Het waren geen onverschrokken jeugdige en goed uitzierende helden, het waren gewone mannen uit Den Ham en omstreken, onder leiding van Hendrik Arends, bijgenaamd de Krukke. Zijn zoon Hendrik (14 jaar oud) was ook van de partij.

De hele groep bestond uit:

Hendrikus Ekkel, Hendrikus Berends, de gebroeders Derk en Hendrikus Top (23 en 18 jaar), Jan Zandman, bijgenaamd de Speelman van Lemele, 23 jaar.

Hendrik Kok, 18 jaar, Gerrit Jan Schuurman, Mannes Pas, 30 jaar, Gerrit Huisman, Gerrit de Jong. Hendrik Hekman (bijgenaamd Huttenhendrik) 37 jaar, Zwier Apeldoorn, Mannes Brinkman, Gerrit Kok, Jannes Hendriks, (bijgenaamd Vosjannes), Willem Paters, Jan Nijman (bijgenaamd Jan de Lap) Hendrik Schutten, ook Evers genaamd, Jan Hendrik Hutten, Albert Kappers (17 jaar), Berend Nijhuis, Willem Dekker, de gebroeders Hendrik en Mannes Leefert (van Wummes) en tenslotte Jan Kappers.

De mannen gingen zout halen, uiteraard zonder de toestemming van de *commiezen der in- en uitgaande regten en akzijnsen*, zoals de officiële terminologie luidde in die dagen.

De groep ging terug over de Engbertsdijk bij Vriezenveen. Ieder lid had een zak zout op de rug.

De smokkelaars waren gewapend met stokken en ze bleven dicht bij elkaar, gereed om weg te duiken achter struiken, bomen, in ondiepe sloten en greppels. Het was avond en de schemering was al gevallen. De smokkelaars hadden hun gezichten donker gemaakt, waarschijnlijk om herkenning te voorkomen, want het was niet de eerste keer dat ze de tocht maakten. Ze kenden elkaar: de smokkelaars en de grenscommiezen.

In de rechtstukken van de Regtbank van Eersten Aanleg in Almelo is regelmatig sprake van "*onbekenden, die sporen achterlieten, waaruit kon worden geconcludeerd dat een grote groep de grens was gepasseerd met goederen.*"

Ze waren halverwege de Engbertsdijk toen plotseling drie commiezen uit het niets opdoken. Drie tegen een overmacht van bijna dertig mannen, die niet van plan waren zich zonder meer over te geven.

De smokkelaars bleven rustig staan, vertrouwend op de naderende duisternis. Dan zouden ze gemakkelijk weg kunnen komen, want een gevecht bij half daglicht aangaan was hen te link.

De groep schold en schimpte naar de commiezen, die de aanval ook niet waagden. Het was te ongelijk verdeeld en versterking halen was in die dagen een zaak van lange uren.

Toen het donker genoeg was, maakten de smokkelaars een rondtrekkende beweging. Onverhoeds vielen ze de drie commiezen aan. De grensdienaren begonnen te schieten. Nu waren de geweren in die dagen niet van de kwaliteit zoals die van tegenwoordig. Er werd vaker gemist dan geraakt. En het laden van de geweren kostte tijd.

De smokkelaars wierpen zich op de mannen met de kreet: "al schiet je er ook drie van ons dood, daarom geven wij niets." Het zal wel een gekuiste versie zijn van wat werkelijk is gezegd, maar dit staat letterlijk in het proces verbaal.

Een van de commiezen, ene Willem Metz was jong en misschien iets te ijverig, misschien vertrouwde hij ook teveel op zijn uniform. Hij ging in zijn eentje achter tien mensen aan. Het gevecht was ongelijk, hij werd ingesloten door de groep mannen en kreeg een pak slaag. Ook collega de Bruin viel in handen van de mannen en ook hij kreeg de volle laag. De derde collega Kramer verborg zich snel en bleef buiten schot.

De mannen uit Den Ham hesen na de korte en ongelijke strijd de contrabande weer op de rug en vervolgden hun weg. Ze namen het geweer van commies de Bruin mee, dat werd "netjes" neergezet voor het huis van collega-commies Hermen Meyer in Sibculo.

In het gemeente archief van Den Ham vinden we een brief waarin de arrestatie van een groot aantal bendeleden werd geëist. Een aantal herkende men via een signalement. Mannes Pas werd herkend door een tatoeage van een zeemeermin op zijn arm.

Zes maanden later werden 27 mannen voor het Almeloze gerecht gebracht in twee groepen.

In die jaren mocht de Regtbank van Eersten Aanleg (met n) alleen de schuldvraag beoordelen, daarna werden de beklaagden overgebracht naar Zwolle, naar het provinciaal Regthuis, waar het hof van Assisen zetelde.

Ruim tien maanden later, in oktober 1826 stonden de mannen terecht in Zwolle.

Twaalf van hen werden niet schuldig bevonden (gebrek aan bewijs), de overige verdachten werden veroordeeld.

Derk Top en Jan Zandman, twee wegbereiders werden veroordeeld tot 'pronkstelling' op het schavot op de Grote Markt in Zwolle. Een half uur lang werden ze met een papier op de borst, waarop hun misdaad

stond geschreven te kijk gesteld. Verder werden ze veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf wegens het gewapend hinderen 'tegen' de commiezen.

In augustus 1827 werden de anderen veroordeeld. Hendrik Arends, bijgenaamd 'de Krukke', Hendrikus Ekkel en Gerrit Jan Schuurman kregen dezelfde straf opgelegd als Top en Zandman. De rest werd naar huis gestuurd of kreeg aanzienlijk minder straf.

Waren het nou misdadigers of lieden, die door de armoede gedreven op het slechte pad kwamen? Ze hadden gewone beroepen: dagloner, boerenarbeider. Het waren mannen voor wie elke cent telde.

In die jaren keek men anders tegen de smokkel aan dan tegenwoordig. Het was een aardige bijverdienste voor mannen, die in de zomerdag vaak gedwongen waren naar Holland te vertrekken om gras te maaien.

Het vonnis kwam hard aan in Den Ham, in de volksmond heeft men het er nog lang over gehad. Vooral toen bekend werd dat Hendrik Arends en Jan Zandman overleden in de gevangenis van Leeuwarden.

Het strenge vonnis hielp niet. De mannen uit Den Ham stonden immers bekend als notoire smokkelaars. Tien jaar later werd de suiker een 'hot item' en opnieuw waren het de mannen uit Den Ham, die de meeste suiker versjouwd over de grens.

De risico's werden aanvaard. Sommige mensen spraken van bittere armoede, die mannen op het slechte pad brachten, Maar zichzelf en ook hun omgeving zagen er niets slechts in: het bracht geld in het laatje, meer niet.

Bronnen: Gemeentearchief Den Ham

Regtbank van Eersten Aanleg Almelo, 1826/1827.

Hof van Assisen Zwolle, 1826/1827.

Iets over de familie Ooink.

Door: Erik Ooink

Oost-Nederlandse familienamen zijn zoals bekend afgeleid van boerderij- of erfnamen. De bewoners droegen de naam van de boerderij waar zij woonden of vandaan kwamen. Mijn voorouders in rechte mannelijke lijn stammen van het hofhorige erve Ooink op de Deldeneresch.

De boerderij stond vlakbij het stadje Delden, op de plek van de huidige voetbalvelden van Rood-Zwart aan de Langestraat. De boerderij was in de 19e eeuw eigendom geworden van het landgoed Twickel. Voor de Tweede Wereldoorlog waren er plannen voor een nieuwe weg van Delden naar Goor, waarbij de boerderij opgeofferd zou worden. De pacht werd beëindigd en vanaf 1939 was de boerderij onbewoond. Kort na de oorlog werd de boerderij afgebroken en kwam de weg uiteindelijk noordelijker te liggen.

In het Schattingsregister van 1475 wordt het erf Oeding genoemd. Aangezien Ooink een hofhorig erf was, kan er zonder meer vanuit gegaan worden dat het erf van veel oudere datum is. In het verpondingsregister van 1601 is de schrijfwijze Oinck. Ink-namen zijn kenmerkend voor Oost-Nederland en behoren tot de oudste familienamen. De uitgang -ink betekent behorend tot of zoon van. De schrijfwijze uit 1475 'Oeding' verklaart mogelijk de betekenis van de naam. Ooink is afgeleid van Odink of Oedink. Odo of Udo is een Oudsaksische voornaam. Odink of Ooink zou dan kunnen betekenen zoon van Odo of behorend tot Odo.

Jannes Oink, geboren omstreeks 1720 (zie uiterst links in het diagram), was hofhorige boer op Ooink. Hij huwde in 1743 te Delden met Geertruid (Korte) Roelofs, geboren in 1720 met haar tweelingbroer Rudolphus op het erve Korte Roelofs te Boekelo onder Haaksbergen. Jannes en Geertruid zijn tussen eind 1795 en eind 1797 overleden. Hun oudste zoon werd hierna de erfopvolger op Ooink.

De jongste zoon Johannes (Jannes) Ooink, geboren in 1763, woonde aanvankelijk bij zijn ouders op het erve Ooink. Hij was in 1788 gehuwd met Berendina (Diene) Roetgerink uit Beckum. Hun oudste kinderen werden nog op Ooink geboren. Na het overlijden van de ouders Ooink vertrok het gezin van Jannes omstreeks 1796-1797 naar Bentelo. Van het landgoed Twickel pachtte Jannes het erve Beernink, waardoor hij ook Jannes Beernink werd genoemd.

Mijn voorvader Gerhardus Ooink (1796) werd nog net op Ooink geboren, maar zal zich er weinig van hebben herinnerd.

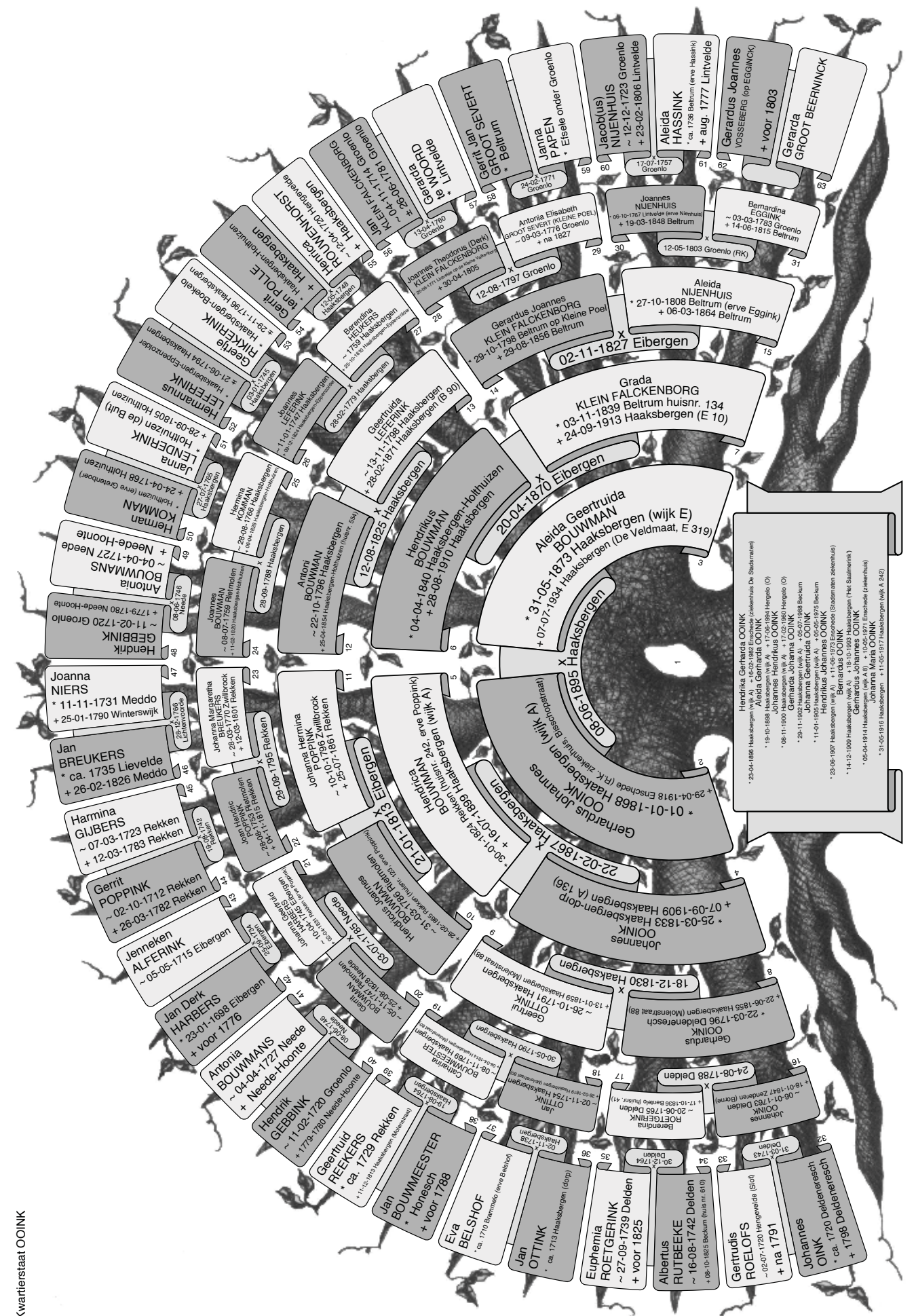
Op grond van decreten van keizer Napoleon van 1811 en 1813 werden alle inwoners verplicht een vaste naam aan te nemen en deze te laten registreren. In het register van Naamsaanneming van Delden komt onze voorvader Jannes Ooink op Beernink voor. Zijn oude naam is Ooink en hij koos er voor de naam Ooink aan te houden, niet alleen voor hem zelf, maar ook voor zijn kinderen: Jan 26 jr., Janna 23 jr., Gesina 20 jr., Gradus 15 jr., Gerrit 13 jr., Jan Hendrik 11 jr., Arend., 8 jr, Femme 6 jr. en Geertruid 3 jr.. Hij had ook kunnen kiezen voor Beernink, waar hij op dat moment al 15 jaar woonde. Zijn beslissing is bepalend geweest voor onze familienaam, hoewel er, tot de invoering van de trouwbrief en later het trouwboekje, in Twente nogal eens naamswisselingen voorkwamen. De erfnaam bleef in Twente bepalend, in enkele gevallen nog voor de familienaam, maar sinds 1811 ook voor de huis- of bijnamen. De familie Ooink heeft in Haaksbergen nog altijd de bijnaam Beernink-smid.

Na 1811 komen er bij de kinderen van Jannes Ooink nog 2 naamsveranderingen voor. Zoon Gerrit huwt als Ooink of Oink en sticht hiermee de tak Oink. Zoon Jan Hendrik trouwt als Ooink of Oonk en sticht hiermee de inmiddels uitgestorven tak Oonk.

Kwartierverlies.

Zowel mijn over- als betovergrootmoeder van Ooinks-kant hebben de meisjesnaam Bouwman. Uiteraard wilde ik destijds weten of er verwantschap was en die bleek er te zijn. In dit schema van 6 generaties blijkt er al kwartierverlies. Aan beide zijden van de waaier is een ouderpaar identiek, namelijk Hendrik Gebbink (op Bouwman) en Antonia Bouwman(s), landbouwers op het erve Bouwman te Hoonte onder Neede. Overgrootmoeder Trui Ooink-Bouwman is in 1873 geboren in Haaksbergen. Haar overgrootvader Joannes (Jannes) Bouwman, landbouwer te Holthuizen onder Haaksbergen was de broer van Gerrit Bouwman (1747), landbouwer op het erve Bouwman en de grootvader van mijn betovergrootmoeder Hendrica Ooink-Bouwman, die op het erve Poppink in Rekken werd geboren.

Kwartiersaat Ooink

Zwanendrift

Door: Benny Brummerhuis

Een Middeleeuwse waterloop met het recht van Zwanendrift

In het goederenregister van graaf Hendrik van Dale aangelegd in het jaar 1188, wordt de “Zwanendrift” vermeldt. Volgens Ter Kuile werd de “Zwanendrift” in 1324 vermeld als een hoogheerlijk recht van Diepenheim.¹ Heerlijke rechten waren rechten die een landsheer in zijn gebied kon laten gelden. Dit kon de keizer, koning, bisschop of een ander hooggeplaatst persoon zijn. In Twente was de bisschop van Utrecht destijds de landsheer. De landsheer kon deze rechten overdragen aan lagere machthebbers. Hier was dit heerlijke recht dus overgedragen aan de heer van Diepenheim. In dit artikel wordt nader ingegaan op het gebied waarop dit recht van toepassing was. Omwille van de leesbaarheid wordt voornoemd gebied regelmatig afgekort tot Zwanendrift.

De heer van Diepenheim bezat het hoogheerlijke recht van Zwanendrift

Graaf Hendrik van Dale, heer van Diepenheim, bezat het recht van Zwanendrift. Voorgaande hield in dat hij het recht had zwanen te laten foerageren in een bepaald gebied. Dit recht van Zwanendrift strekte zich uit over een enorm groot gebied. Hier volgt een korte omschrijving: De hoofdstroom van de Zwanendrift bevatte een gedeelte van de voormalige Berkel, Koningsbeek en BovenRegge. De bovenloop van de voormalige Bolksbeek behoorde waarschijnlijk ook deels tot deze rij. De totale lengte van de hoofdstroom was ruim 12,5 km. De aftakking richting Lochem had een lengte van circa 2,5 km. De totale lengte bedroeg dus ongeveer 15 strekkende kilometer. Het gebied wordt nader omschreven onder het kopje “Een reconstructie van de Zwanendrift”.

Het hoeden van zwanen nader beschouwt

Om er voor te zorgen dat de zwanen niet weg konden vliegen werden zij gekortwiekt of geleewiekt. Dat wil zeggen bij kortwieken werden de slagpennen bij één vleugel afgeknipt. Bij leewieken werd er op jonge leeftijd een gedeelte van één vleugel geamputeerd. De zwanen dienden als leverancier van vlees, eieren en veren. Veren van zwanen werden net als ganzenveren gebruikt om mee te schrijven.² In de middeleeuwen was het gebruikelijk om de zwanen te voorzien van een metalen halsband. Dit deed men om aan te kunnen tonen wie de rechtmatige eigenaar was. Het

is niet bekend of de zwanen in Diepenheim van een merkteken waren voorzien. Hoewel de zwanen niet meer konden vliegen, waren ze wel in staat om weg te lopen. Daarom zal er ongetwijfeld toezicht zijn geweest. Dit toezicht kan men vergelijken met het hoeden van schapen.

Het middeleeuwse afschrift betreffende de Zwanendrift en haar vertaling

De door Baron Sloet gepubliceerde tekst betreffende de Zwanendrift uit 1188 vermeldt het volgende: Item pastus cignorum de molendino Vorewerch, apud Eberghe, usque Westerule et Awesterule, ascendendo et descendendo aquam versus Lochem et Gore, quamdiu durat communitas, que volgariter dicitur marka, pertinens ad curiam Stochem.³ Vrij vertaald staat hier: De zwanen mogen grazen (foerageren) vanaf de Molen van Vaarwerk bij Eibergen tot het Westerflie en Awesterflie. Stroomopwaarts en stroomafwaarts tot aan de markegrens van Stokkum, richting Goor en Lochem. Dit betekende dat de heer van Diepenheim het recht had zwanen te houden op het water vanaf de Molen van Vaarwerk te Eibergen tot aan de noordzijde van de Marke Stokkum. Voornoemd recht lag ook op de zijstroom richting Lochem. Hierover later meer.

Hierboven is slechts een gedeelte van de hoofdstroom te zien. Op deze afbeelding is de Zwanendrift in beeld gebracht vanaf de Molen van Vaarwerk, tot de Schipbeek bij het Westerflie. Het gedeelte betreffende de Marke Stokkum staat elders in dit artikel.

Een reconstructie van de Zwanendrift

De beken waarop de Zwanendrift lag, zijn reeds vele eeuwen verdwenen. Uiteraard bestaan de beekdalen nog wel. Hier volgt een reconstructie van de Zwanendrift. Zij begon bij de Molen van Vaarwerk bij Eibergen. Deze molen lag op de Oude Berkel. De Molen van Vaarwerk lag ten zuiden van de Stokkersbrug tussen de huidige Berkel en de Borculoseweg.⁴ Dichtbij deze locatie gaat de N18 over de Berkel. Sinds het begin van de 13e eeuw of mogelijk iets eerder, wordt het water middels een stuw geforceerd westwaarts geleid richting Borculo.⁵ Juist in die periode werd de Zwanendrift vermeld. Het is vrijwel zeker dat de stuw in 1188 nog niet bestond. De reden voor de aanname is deze: De beschrijving van de Zwanendrift was dermate nauwkeurig, dat indien er destijds al een stuw lag, hij die zeker had vermeld. Ten tijde van de Zwanendrift liep het water via de Koningsbeek noordwaarts. De huidige Koningsbeek zal voor een deel redelijk overeenkomen met de Zwanendrift. Bij de grens van de voormalige Marke Stokkum, splitste de Koningsbeek zich in tweeën. We zijn inmiddels gearriveerd in het Westerflie/Stokkumerbroek. De hoofdstroom ging verder richting Diepenheim en Goor. Dit is nu de BovenRegge. De Zwanendrift stopte daar bij de noordgrens van de Marke Stokkum. Deze lag circa 800 meter ten zuidwesten van het huis Warmelo, dat destijds nog niet bestond. De aftakking richting Lochem is nu geheel verdwenen. Laatstgenoemde beek zal zich iets ten zuiden van het huidige huis Westerflie hebben afgescheiden en liep met een grote boog richting Lochem. De heer van Diepenheim had ook op dat stuk beek het recht van Zwanendrift. Om precies te zijn: De

Zwanendrift liep tot aan de zuid-zuidwestelijke grens van de Marke Stokkum. Deze markegrens komt nagevoeg overeen met de huidige grens Overijssel-Gelderland. Het karteren stopt hier, omdat de tekst aangeeft dat de Zwanendrift liep tot aan deze grens. Richting Lochem eindigde deze weliswaar bij de markegrens, maar daar hield de beek natuurlijk niet op. Het water zal zich ter hoogte van de huidige Bolksbeek in noordwestelijke richting hebben afgebogen. Mogelijk liep hier al een beek, maar het kan ook zijn dat het water zich verplaatste via doorstroommoerassen of broekbossen. Via de Hunnepe zal het water zich een weg gevonden hebben richting Deventer. De Hunnepe was de voorloper van de (Markelse) Schipbeek. De Bolksbeek is van latere datum. Zij werd pas in het begin van de 16e eeuw gegraven.⁶

Het middeleeuwse afschrift bevat zijdelings nog meer informatie

Uit het middeleeuwse afschrift kan men concluderen dat de Koningsbeek of haar voorganger reeds in 1188 bestond. Of er destijds over de gehele lengte al een beek lag valt uit de tekst niet met zekerheid op te maken, maar aannemelijk is dit wel. Het moet zondermeer een sterk afgebakend gebied zijn geweest. Nu blijft er nog één prangende vraag onbeantwoord. Waarom staat er achter Westerule, lees Westerflie, het woord of de naam Awesterule? Mogelijk werd hiermee bedoeld, dat het water zich bij het Westerflie scheidde. Even een klein voorbeeld: Wanneer men een “A” voor het woord sociaal plaatst ontstaat het woord asociaal. Dit is het tegenovergestelde van sociaal. De “A” die voor de naam Westerule werd geplaatst, kan men

daarom waarschijnlijk ook lezen als het tegenovergestelde van Westerule. Awesterule zou dan letterlijk betekenen zich afscheiden van Westerule. Dit zou dan het uiteengaan van de waterloop ten zuiden van het huidige huis Westerflief bevestigen. Het Westerflief (Westerule) ligt voor een deel in het Stokkumerbroek. Het gaat hier om het zuidoostelijke deel. Feitelijk vormen zij samen één groot broekgebied en is die grens zuiver arbitrair. Toch is deze naam al zeer oud, want het Westerflief werd reeds in 1046 vermeld. Dit in verband met de grensbepaling van Hamaland.⁷ Met Westerule en Westerflief moet hetzelfde gebied bedoeld zijn. Het huis Westerflief is van veel latere data en heeft haar naam aan dit gebied ontleend.

De blauwe lijn is de hoofdstroom van de Zwanendrift. Het blauw/wit gemarkeerde deel vertegenwoordigt de aftakking richting Lochem. De rode stippellijn is de grens van de marke Stokkum. De Regge is bij het Huis Westerflief op de markergrens geplaatst. Daarom wordt de Zwanendrift hier in blauw/rood weergegeven. Op deze afbeelding is goed te zien, dat de Zwanendrift op twee verschillende plaatsen stopt bij de markergrens.

De Zwanendrift werd beschreven vanuit Diepenheims perspectief

De samensteller van dit geschrift woonde destijds in Diepenheim. Daarom dient men dit ook vanuit Diepenheims perspectief te lezen. Dus gezien vanuit Diepenheim betekent dit, dat de Zwanendrift zich stroomopwaarts uitstreckte tot de Molen van Vaarwerk. Met stroomafwaarts, zal men gezien vanuit Diepenheim, de aftakking richting Lochem voor ogen hebben gehad. Dus het gedeelte dat zich in het Westerflief/Stokkumerbroek, afscheidde van de hoofdstroom. Hier stroomde het water immers richting Lochem, dus stroomafwaarts.

Verantwoording

De getekende reconstructie van de hoofdstroom is een sterk vereenvoudigde weergave van haar middeleeuwse equivalent. Om de voormalige waterlopen enigszins in beeld te krijgen, werd de bodem met het waterstromingsprogramma MapMind digitaal geïmuneerd. In principe kon het waterpeil digitaal per centimeter worden verhoogd. Hierdoor werden kleine hoogteverschillen in het landschap zichtbaar. Vanaf de Molen van Vaarwerk in Eibergen is de reconstructie over een lengte van circa 800 meter redelijk betrouwbaar. Daarna is deze tot aan de westzijde van Neede behoorlijk speculatief. De bodem in dat gebied werd

door de eeuwen heen op veel plaatsen verstoord. Daarom is een realistische reconstructie vrijwel onmogelijk. Het daaropvolgende gedeelte richting het Westerflief is weliswaar nauwkeuriger, maar ook hierin zit een redelijke mate van onzekerheid. Ten zuiden van het huidige huis Westerflief op de grens van de marke Stokkum wordt het veel overzichtelijker. Hier hebben relatief weinig verstoringen plaatsgevonden en is de Zwanendrift daarom redelijk goed te reconstrueren. Feitelijk bevat alleen het gebied nabij de Molen van Vaarwerk en de afsplitsing richting Lochem een hoge mate van nauwkeurigheid. Tussen het Westerflief/Stokkumerbroek en Diepenheim is de bodem dusdanig verstoord dat digitaal inunderen weinig zinvol was. Dit is de reden dat de loop van de Regge richting Diepenheim en Goor, op de oostelijke grens van marke Stokkum werd geplaatst. Bij de reconstructie van dit deel van de (Boven) Regge is rekening gehouden met een oud gebruik. Bij het vaststellen van markergrenzen waren bestaande beken en rivieren vaak bepalend. Hier is de BovenRegge dus om die reden gesitueerd op deze grens. Dit houdt in dat ook hier de historische waterloop enigszins kan afwijken van de reconstructie.

De Zwanendrift mogelijk zichtbaar op een oude kaart van het Stokkumerbroek

In het archief van de Markelse Schipbeek ligt een kaart waarop het Stokkumerbroek in haar geheel staat afgebeeld. Deze kaart werd omstreeks 1656 vervaardigd. Men kan hierop nog steeds een overblijfsel van deze middeleeuwse beek waarnemen. Op deze kaart ligt de beek ten noordwesten van het huis Westerflief en wordt “Koevaert” genoemd. Zij loopt, vanaf de Schipbeek gezien, in zuidwestelijke richting tot aan een beek die parallel aan de Bolksbeek ligt.⁸ Op Google Maps ziet men hier nog steeds een circa 700 meter lange sloot liggen. Deze sloot komt aardig overeen met haar middeleeuwse equivalent. Toch was dit niet de plek van de voormalige Zwanendrift. Het mogelijke restant werd omstreeks 1970 gedempt. De huidige sloot ligt iets ten zuiden van de voormalige Zwanendrift.

De Draaiomshoek

Op enkele topografische kaarten vervaardigd tussen 1850 en 1976, staat in het Stokkumerbroek de vermelding Draaiomshoek.⁹ De Draaiomshoek duidt mogelijk op een bocht in een beek. Tot nu toe is er geen kaart van deze omgeving gevonden, waarop een beek met een noemenswaardige bocht te zien is. Ook luchtfoto's van latere data, tonen hier geen beek of grote sloot met een sterke bocht. Deze vermelding duidt

Een schematisch overzicht van de gehele Zwanendrift

waarschijnlijk op orale geschiedenis uit reeds lang vervlogen tijden. Daarmee lijkt de bocht in de Zwanendrift enigszins bevestigd.

Samenvatting

In het Westerflief/Stokkumerbroek vallen de puzzelstukjes heel mooi op hun plaats. Middels digitaal inunderen was de zijtak richting Lochem goed in kaart te brengen. De samensteller van de grondtekst bleek uiterst accuraat. Wanneer men vanuit Diepenheim gezien de tekst leest, dan blijkt dat de tekst stroomopwaarts en stroomafwaarts zeer goed is te verklaren. De ganzen moesten vanaf Diepenheim richting Eibergen stroomopwaarts zwemmen. Ten zuiden van het huidige huis Westerflief liep de beek richting Lochem naar een lager gelegen gebied. Hier zwommen de ganzen dus stroomafwaarts. De toevoeging Awesterule kan vertaald worden met: Zich afscheiden van. Het voorgaande lijkt deze afsplitsing te bevestigen. De “Koevaert” op de kaart van het Stokkumerbroek, kwam redelijk overeen met de locatie van de Zwanendrift. Als klap op de vuurpijl wordt in dit gebied op diverse topografische kaarten de naam Draaiomshoek vermeld.

1. Das Güterverzeichniss Graf Heinrichs von Dale (1188), Herausgegeben von Dr. F. Philippi und Dr. W.A.F. Bannier, mit Einleitung von Dr. F. Philippi. / Mr. G.J. ter Kuile, De Twentsche watermolens, pagina 107
2. P.J.M. de Baar, De tijd van toen, Leidsch Dagblad, maandag 13 januari 1992, pagina 7.
3. Sloet, Mr, L. A. J. W. Baron, Oorkondenboek der graafschap Gelre en Zutphen, tot op den slag van Woeringen, 5 juni 1288, No. 373, Pagina 371.
4. H. Hagens, Molens Mulders Meesters, pagina 163.
5. L.M. Flokstra & H.B.G. Scholte Lubberink, Raap-rapport 2414, Plangebied RWZI-Haarlo, Gemeente Berkelland.
6. HCO Deventer, De Markelse Schipbeek, Schets van de loop van Schipbeek en Berkel van Westfalen tot aan de IJssel etc., toegang 0702, inv. nr. 169. / Fürstentum_Münster_Landesarchiv_237_II_Nr.4-021. / HCO Deventer, De Markelse Schipbeek, toegang 0702, inv. nr. 171.
7. Muller S. Fz. en Bouman A.C. Oorkondenboek van het Sticht Utrecht tot 1301, oorkondennummer 202.
8. HCO Deventer, De Markelse Schipbeek, Tekening van de beslagen landbouwpercelen tussen Schipbeek en Bolsbeek. Stokkumerbroek, Schoutambt Kedingen, toegang 0702, inv. nr. 171.

Colofon

Nederlandse Genealogische Vereniging.
Opgericht 1946.

Correspondentieadres:

NGV, Postbus 50, 3980 CB, Bunnik.
Bibliotheek en andere diensten:
Kosterijland 3, 3981 AJ, Bunnik
Telefoonnummer: 085 - 105 1199

Afdeling-Twente.

Opgericht 1984 (Heropgericht 2021).
Het gebied omvat de volgende gemeenten:
Almelo, Avereest, Borne, Dinkelland, Enschede,
Haaksbergen, Hardenberg, Hellendoorn, Hengelo,
Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Ommen, Rijssen-
Holten, Tubbergen, Twenterand, Wierden, Dalfsen,
Olst-Wijhe, Raalte en de voormalige gemeente
Bathmen.

Afdelingswebsite:

<https://www.ngv-afdelingen.nl/twe/>

Afdelingsbestuur en functionarissen:

Voorzitter

Vacature

Secretaris

Marieken Scholten-Sijes
E-mail: secretaris-twe@ngv.nl

Budgethouder (Aspirant)

Henny Nolten
E-mail: henny.nolten@hetnet.nl

Bestuurslid en Genealogisch correspondent

Anton Hilgerink
E-mail: correspondent@home.nl

Bestuurslid en eindredacteur

Twente Genealogisch (TG)
Hennie Scholten
E-mail: hennie.scholten@home.nl

Bestuurslid en coördinator lezingen

Henk Huiskes
E-mail: gen.hbhuiskes@caiway.net

Bestuurslid en verantwoordelijk voor de leestafel

Jan Aaldenberg
E-mail: rails@hetnet.nl

Afgevaardigde naar AV

Henk Huiskes (zie links)

Indexering Twente Genealogisch

Ton Boswerger
Email: tonboswerger@kpnmail.nl

Webmaster

Marieken Scholten-Sijes
E-mail: webredacteur-twe@ngv.nl

Kopij Twente Genealogisch.

De redactie behoudt zich het recht voor om
bijdragen voor TG in te korten, aan te passen of te
weigeren. Dit geschiedt vanzelfsprekend alleen in/
na overleg met de auteur.

Twente Genealogisch verschijnen.

Bij voldoende kopij verschijnt TG vier keer per jaar
rond het einde van elk kwartaal.

Bezorging Twente Genealogisch

Voor de bezorging van Twente Genealogisch kunt u
contact opnemen met mevrouw Marieken Scholten-
Sijes, zie boven.
Twente Genealogisch wordt gratis toegezonden aan
de leden van Nationaal Twente en aan leden van
andere afdelingen, die een bijkomend lidmaatschap
zijn aangegaan.

Abonnement

Wilt u een abonnement op dit blad, dan zijn de
kosten € 13,00. U kunt zich aanmelden via de
secretaris.

Publicatie

Het in dit blad gepubliceerde mag slechts worden
overgenomen met schriftelijke toestemming van de
redactie, de schrijver en vermelding van de bron:
Twente Genealogisch ISSN-138-0787

Wijzigingen

Adreswijzigingen, wijziging e-mailadres, opgave
nieuwe leden en opzeggingen uitsluitend via het
e-mailadres: ledenadministratie@ngv.nl of per post
naar NGV- ledenadministratie,
Postbus 50, 3989 CB Bunnik.

Lezingen in de 1e helft van 2024

- 13 januari Van de Giesen: Nederlanders in de Amerikaanse burgeroorlog
- 9 maart Mauring Roest: Geld en genealogie, van mijt tot dukaat
- 13 april Broer Roorda: Het maken van een bewoningsgeschiedenis met behulp van haardstedenregisters en andere bronnen

Op 9 november willen we een Twentse Voorouder Dag (TVD) organiseren.

Op 11 november 1984 is de afdeling Twente opgericht. Reden voor een klein feestje.

Heb je nog ideeën, of wil je meewerken, laat het ons even weten.

Bakspieker Dubbelink

Aan de Meijerinkveldkampsweg in de buurschap Azelo (vroeger richterambt Delden) ligt een oude bakspieker. Ze hoorde bij de oude havezate Dubbelink. Dubbelink wordt al genoemd in 1407. In de loop der jaren ging het de betters niet naar de wind en in 1751 kwam ze

in handen van Unico Wilhelm van Wassenaer Obdam en behoort sindsdien tot het landgoed Twickel. Het huis Dubbelink zelf is in de 18e eeuw reeds verdwenen. Thans resteren nog een aantal boerderijen, het zogenaamde Meestershuis en de bakspieker.

Foto achterzijde: Marieken Scholten-Sijes

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

Retouradres:
Anjelier 7
7621 AK Borne

"Bakspieker Dubbelink landgoed Twickel"